

Procesbevillingsnævnet

Årsberetning 2011

Udgivet af:

Procesbevillingsnævnet

Rådhuspladsen 45-47, 4. sal

1550 København V

Telefon 33 12 13 20

Telefax 33 12 10 77

Hjemmeside: www.procesbevillingsnaevnet.dk

Fotograf:

Per Johansen

Hanne Kjærulff

Procesbevillingsnævnets årsberetninger fra årene 2003 til 2011 kan findes på

<http://www.procesbevillingsnaevnet/årsberetninger>

Forord	6
1. Nævnets etablering, sammensætning og sekretariat	7
1.1. Nævnets etablering	7
1.2. Nævnets afdeling for appeltilladelser	9
1.3. Nævnets afdeling for fri proces	10
1.4. Nævnets sekretariat	12
2. Sagsbehandling	13
2.1. Forberedelse af nævnsbehandlingen	13
2.2. Nævnsbehandling	14
2.3. Underretning og aktindsigt	15
2.4. ”Indtryk fra to år som formand for Procesbevillingsnævnet” af højesteretsdommer Jon Stokholm (artikel)	17
2.5. ”Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces” af landsdommer Lone Kern-Jespersen (artikel)	19
3. Nævnets virksomhed i 2011 i afdelingen for appeltilladelser	21
3.1. Generelt	21
3.2. Civile sager	27
3.2.1. 2. instansbevillinger i civile sager	27
3.2.1.1. Ankesager	27
3.2.1.2. Kæresager	28
3.2.2. 3. instansbevillinger i civile sager	29
3.2.2.1. Ankesager	29
3.2.2.2. Kæresager	30
3.3. Straffesager	32
3.3.1. 2. instansbevillinger i straffesager	32
3.3.2. 3. instansbevillinger i straffesager	34

3.3.2.1. Ankesager	34
3.3.2.2. Kæresager	37
3.4. ”Mine 4 år i Procesbevillingsnævnet”, af advokat Lars Lindhard (artikel)	38
4. Konkrete sager, hvori der i 2011 er truffet afgørelse i nævnets afdeling for appeltilladelser	43
4.1. Civile sager	44
4.1.1. Civile ankesager	44
4.1.2. Civile kæresager	50
4.2. Straffesager	54
4.2.1. Anke i straffesager	54
4.2.2. Kære i straffesager	62
5. Nævnets virksomhed i 2011 i afdelingen for fri proces	66
5.1. Generelt	66
5.2. Fri proces til sager i 1. instans	69
5.2.1. Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 325	69
5.2.2. Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 328	70
5.2.3. Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 329	71
5.2.4. Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 336	72
5.3. Fri proces til appelsager	73
5.3.1. Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 325	73
5.3.2. Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 328	73
5.3.3. Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 329	75
5.3.4. Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 336	76

5.4. Klager over Civilstyrelsens afgørelser om afslag på genoptagelse	76
5.5. Klager over Civilstyrelsens afgørelser om aktindsigt	76
5.6. ”Ny i Procesbevillingsnævnet”, af advokat Jeppe Søndergaard (artikel)	77
6. Konkrete sager, der er afgjort i 2010 i afdelingen for fri proces	78
6.1. Retsplejelovens § 325, økonomiske betingelser for fri proces	78
6.2. Retsplejelovens § 328	80
6.2.1. Retsplejelovens § 328 stk. 1, jf. stk. 2, rimelig grund til at føre proces	80
6.2.2. Retsplejelovens § 328, stk. 3, jf. stk.1, og stk. 2, sager omfattet af formodningsreglen	81
6.2.3. Retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1, erhvervsager	83
6.3. Retsplejelovens § 329	84
6.4. Retsplejelovens § 336	88
7. Litteratur om appeltilladelser	89
8. Litteratur om fri proces	92
9. Bilag	93
9.1. Retsplejelovens kapitel 1 a. Procesbevillingsnævnet	93
9.2. Bekendtgørelse nr. 1338 af 3. december 2007 om forretningsordenen for Procesbevillingsnævnet	94
9.3. Oversigt over bestemmelser i retsplejeloven om meddelelse af appeltilladelse	97
9.4. Oversigt over bestemmelser i retsplejeloven om fri proces	102
9.5. Bekendtgørelse nr. 128 af 14. december 2010 om fri proces	106

Forord

Procesbevillingsnævnet blev etableret pr. 1. januar 1996 og har fra starten haft til opgave at træffe afgørelse vedrørende ansøgninger om 2. og 3. instansbevilling i civile sager og i straffesager. Fra 2007 har nævnet endvidere været klageinstans i forhold til Civilstyrelsens afslag på fri proces. De to sagstyper behandles i to forskellige afdelinger, dels i en afdeling for apeltilladelser, dels i en afdeling for fri proces. Alle sager forberedes i et sekretariat, der er fælles for de to afdelinger. Procesbevillingsnævnet skal sikre, at retsvæsenets ressourcer anvendes på de rigtige sager. Denne årsberetning omfatter en almindelig orientering om nævnets etablering, sammensætning og sekretariat. Der er desuden en statistisk del, der indeholder en lang række talmæssige opgørelser for sagerne i nævnet i 2011, ligesom beretningen omtaler et uddrag af konkrete sager, der har været behandlet i begge nævnets afdelinger. En beskrivelse af årets gang i Procesbevillingsnævnet er imidlertid ikke gjort med tal og statistikker alene. Med henblik på at sætte lidt krop og sjæl på tallene og belyse nævnets virksomhed nærmere indeholder årsberetningen som noget nyt øjenvidneskildringer fra personer, der har været medlemmer af nævnet i beretningsåret. Vi takker bidragsyderne for deres læseværdige og underholdende bidrag og håber, at skildringerne kan være med til at give udenforstående et lille indblik i, hvordan dagligdagen i nævnet også er eller kan være. Og hvis skildringerne tegner et billede af en attraktiv arbejdsplads med en god stemning, så er det ikke helt ved siden af.

Vi er kommet godt igennem 2011, og 2012 er tilsvarende et begivenhedsrigt år med mange varierede og interessante sager og opgaver foran os, og med udgangen af 2012 skifter Procesbevillingsnævnet desuden adresse fra Rådhuspladsen til Store Kongensgade 1-3, 2. sal i København K.

God fornøjelse med læsning af beretningen.

Poul Dahl Jensen
Formand

Hanne Kjærulff
Sekretariatschef

1 Nævnets etablering, sammensætning og sekretariat

1.1. Nævnets etablering

Procesbevillingsnævnet har siden 1. januar 1996 forestået behandlingen af ansøgninger om 2. og 3. instansbevillinger i civile sager og straffesager.

Procesbevillingsnævnet er oprettet ved lov nr. 390 af 14. juni 1995 om ændring af retsplejeloven (Oprettelse af et procesbevillingsnævn m.v.).

Ved lov nr. 1082 af 20. december 1995 om ændring af lov for Færøerne om rettens pleje, lov om rettens pleje i Grønland og forskellige andre lovbestemmelser om procesbevillinger (Ændringer som følge af oprettelsen af Procesbevillingsnævnet) gennemførtes de nødvendige konsekvensændringer i bestemmelser om procesbevillinger i særlovgivningen og i den særlige lovgivning for Grønland og Færøerne. Loven trådte i kraft for Danmark og Grønland den 1. januar 1996. Loven blev sat i kraft for Færøerne den 1. juli 1999 ved bekendtgørelse nr. 454 af 16. juni 1999.

Ved lov nr. 402 af 26. juni 1998 om ændring af retsplejeloven mv. (rekruttering af dommere m.v.) blev nævnet bevillingsmæssigt og administrativt henlagt under Domstolsstyrelsen.

Procesbevillingsnævnet fik med virkning fra 1. januar 2007 tillagt kompetencen til at behandle klager over Civilstyrelsens afslag på fri proces efter retsplejeloven. Den nye fri proces-ordning blev indført ved lov nr. 554 af 24. juni 2005 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Sagsomkostninger, retshjælp og fri proces).

Procesbevillingsnævnet består herefter af afdelingen for appeltilladelser og afdelingen for fri proces.

Ved lov nr. 538 af 8. juni 2006 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Politi- og domstolsreform) blev Procesbevillingsnævnets opgaver i afdelingen for appeltilladelser yderligere udvidet. Byretterne blev med virkning fra den 1. januar 2007 den almindelige førsteinstans i alle civile sager, således at fri anke til Højesteret kun vil kunne finde sted i de sager, der er henvist fra byret til landsret, og sager fra Sø- og Handelsretten. Ellers kræves nævnets tilladelse. Samtidig blev nævningesager med virkning fra 1. januar 2008 henlagt til behandling i byretten som 1. instans med appeladgang til landsretten. Anke i straffesager til Højesteret kan herefter kun ske med Procesbevillingsnævnets tilladelse.

Lovreglerne om Procesbevillingsnævnets virksomhed er placeret i kapitel 1 a i retsplejeloven. Kapitlet er medtaget som bilag 9.1. til årsberetningen. Af forarbejderne til bestemmelserne (FT 1994/95, tillæg A, side 2956 og 2959) fremgår, dels at Procesbevillingsnævnet ikke er en del af domstolssystemet, dels at nævnet ikke er en del af den offentlige forvaltning, hvilket bl.a. indebærer, at nævnet ikke er omfattet af offentlighedsloven, forvaltningsloven og ombudsmandsloven. For nævnets virksomhed gælder dog bestemmelserne i persondataloven.

Procesbevillingsnævnets forretningsorden er senest blevet ændret i 2007 med virkning fra den 1. januar 2008. Den nugældende forretningsorden er bekendtgjort i Lovtidende ved bekendtgørelse nr. 1338 af 3. december 2007. Forretningsordenen er medtaget som bilag 9.2. til årsberetningen.

Som bilag 9.3. er desuden medtaget de bestemmelser i retsplejeloven, der i 2011 gav hjemmel for appeltilladelser. Det kan oplyses, at der med virkning fra den 1. juli 2010 er indført hjemmel til at meddele begrænset bevilling til Højesteret.

Som bilag 9.4. er medtaget de bestemmelser i retsplejeloven, der giver hjemmel for meddelelse af fri proces. Bilag 9.5. til årsberetningen er bekendtgørelse 1428 af 14. december 2010 om de økonomiske betingelser for fri proces.

1.2. Nævnets afdeling for appeltilladelser

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser består af en højesteretsdommer (formand), en landsdommer, en byretsdommer, en advokat med møderet for Højesteret og en professor i retsvidenskab eller en anden jurist med særlig videnskabelig uddannelse. Beskikkelsen af de 4 førstnævnte medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis Højesteret, landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet. Professoren beskikkes uden forudgående indstilling. Nævnets medlemmer kan kun afsættes efter de regler, der gælder for dommere, det vil sige af Den Særlige Klageret. Medlemmerne bliver beskikket for en periode på to år med mulighed for genbeskikkelse for yderligere to år.

Nævnets afdeling for appeltilladelser bestod i perioden 1. januar – 31. december 2011 af følgende medlemmer:

- Højesteretsdommer Jon Stokholm
- Landsdommer Marie S. Mikkelsen
- Byretsdommer Søren Hafstrøm
- Advokat Søren Stenderup Jensen
- Professor Lars Bo Langsted

Suppleanter for nævnsmedlemmerne:

- Højesteretsdommer Poul Dahl Jensen
- Landsdommer Arne Brandt
- Byretsdommer Steen Friis Nielsen
- Advokat Jakob Juul
- Advokat Lars Lindhard
- Professor Vibe Ulfbeck

I overensstemmelse med reglerne om beskikkelse er der den 1. januar 2012 sket en delvis udskiftning af medlemmer og suppleanter, således at højesteretsdommer Poul Dahl Jensen er ny formand, højesteretsdommer Henrik Waaben er indtrådt som suppleant, advokat Per Magid er ordinært medlem, og advokat Henrik Stagetorn og advokat Jacob Goldschmidt er indtrådt som suppleanter, professor Vibe Ulfbeck er ordinært medlem, og professor Jens Hartig Danielsen er indtrådt som suppleant. Der er desuden med virkning den 1. juli 2012 sket en yderligere udskiftning, således at landsdommer Inge Neergaard Jessen er ordinært medlem, og

landsdommer Dorte Jensen er indtrådt som suppleant, ligesom byretsdommer Martin Koch Clausen er ordinært medlem, og byretsdommer Marianne Lund Larsen er indtrådt som suppleant.

Sammensætning af nævnets afdeling for appeltilladelser er med virkning fra den 1. juli 2012 herefter følgende:

- Højesteretsdommer Poul Dahl Jensen
- Landsdommer Inge Neergaard Jessen
- Byretsdommer Martin Koch Clausen
- Advokat Per Magid
- Professor Vibe Ulfbeck

Suppleanter for nævnsmedlemmerne:

- Højesteretsdommer Henrik Waaben
- Landsdommer Dorthe Jensen
- Byretsdommer Marianne Lund Larsen
- Advokat Henrik Stagetorn
- Advokat Jacob Goldschmidt
- Professor Jens Hartig Danielsen

1.3. Nævnets afdeling for fri proces

Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces består af en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat. Beskikkelsen af de 3 medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet. Nævnets medlemmer kan kun afsættes efter de regler, der er gældende for dommere, det vil sige af Den Særlige Klageret. Medlemmerne bliver beskikket for en periode på to år med mulighed for genbeskikkelse for yderligere to år.

Nævnets afdeling for fri proces bestod i perioden 1. januar – 30. juni 2011 af følgende 3 medlemmer:

- Landsdommer Elisabeth Mejnertz (afdelingsformand)
- Byretsdommer Kirsten Mathiesen
- Advokat Christian Dahlager

Suppleanter for nævnsmedlemmerne:

- Landsdommer Henrik Bloch Andersen
- Byretsdommer Knud Erik Schmidt
- Advokat Jeppe Søndergaard
- Advokat Birgitte Pedersen

I overensstemmelse med reglerne om beskikkelse er der den 1. juli 2011 sket en delvis udskiftning af medlemmer og suppleanter, således at landsdommer Lone Kern-Jespersen er ny afdelingsformand og landsdommer Eva Staal er suppleant.

Nævnets afdeling for fri proces bestod i perioden 1. juli – 31. december 2011 herefter af følgende 3 medlemmer:

- Landsdommer Lone Kern-Jespersen (afdelingsformand)
- Byretsdommer Kirsten Mathiesen
- Advokat Christian Dahlager

Suppleanter for nævnsmedlemmerne:

- Landsdommer Eva Staal
- Byretsdommer Knud Erik Schmidt
- Advokat Jeppe Søndergaard
- Advokat Birgitte Pedersen

1.4. Nævnets sekretariat

Procesbevillingsnævnets bistås af et sekretariat, der antages af nævnets formand, jf. forretningsordenens § 1, stk. 3.

Sekretariatet bestod pr. 31. december 2011 af følgende:

- Sekretariatschef Hanne Kjærulff
- Chefkonsulent Lisbeth Feldvoss
- Chefkonsulent Peter Juul Agergaard
- Fuldmægtig Christian Andersen
- Fuldmægtig Johanna Bach-Frommer
- Fuldmægtig Lise Damgaard (orlov)
- Fuldmægtig Maibrit Friborg Davidsen
- Fuldmægtig Anne Kirstine Gørtz
- Fuldmægtig Stine Harkov Hansen (orlov)
- Fuldmægtig Mette Hansen
- Fuldmægtig Mia Staal Klintrup
- Fuldmægtig Kirstine Mejer-Warnich
- Fuldmægtig Morten Schroll
- Fuldmægtig Kristian Seierøe
- Fuldmægtig Helene Mørkeberg Nielsen
- Fuldmægtig Anders Thøgersen
- Kontorleder Pernille Kær Jensen
- Kontorfuldmægtig Louise Christensen
- Kontorfuldmægtig Helene Glade Hegner
- Servicemedarbejder Karin Kofoed Næsager
- Stud.jur. Anna Andersen

Årsværksforbruget i Procesbevillingsnævnet var i 2011 på 20 årsværk.

2 Sagsbehandling

2.1. Forberedelse af nævnsbehandlingen

Reglerne om Procesbevillingsnævnets sagsbehandling findes i retsplejelovens kapitel 1 a og i nævnets forretningsorden. Det fremgår af retsplejelovens § 25, at nævnet selv fastsætter sin forretningsorden.

Efter § 2 i forretningsordenen drager nævnets formand og afdelingsformand omsorg for sagernes forberedelse med bistand fra nævnets sekretariat. En ansøgning om appeltilladelse og klage over afslag på fri proces skal efter forretningsordenens § 3 være skriftlig og angive de grunde, som ansøgeren eller klageren vil påberåbe sig. Henvendelsen skal ledsages af kopi af den eller de afgørelser, som er truffet vedrørende sagen, samt kopier af dokumenter, der i øvrigt er af betydning for sagens afgørelse.

Beregning af ansøgnings- eller klagefristen sker i overensstemmelse med retsplejelovens regler om anke- og kærefrister, jf. forretningsordenens § 3, stk. 3. Nævnet kan i en appeltilladelsessag bortse fra en fristoverskridelse, hvis retsplejelovens betingelser herfor er opfyldt. Ved en klage over afslag på fri proces kan nævnet se bort fra en fristoverskridelse, hvis denne er undskyldelig.

Procesbevillingsnævnet accepterer, at en ansøgning eller klage alene fremsendes pr. telefax eller e-mail. En ansøgning eller klage, der sendes pr. telefax eller e-mail, skal ikke (nødvendigvis) følges op af en original ansøgning eller klage.

Ansøgninger eller klager skal være nævnets sekretariat i hænde senest kl. 15.00 den dag, ansøgnings- eller klagefristen udløber, jf. forretningsordenens § 3, stk. 3, 1. pkt.

Sekretariatet underretter efter forretningsordenens § 4 ansøgeren eller klageren om modtagelsen af henvendelsen. En nærmere orientering om behandling af sager i Procesbevillingsnævnet kan ses på Procesbevillingsnævnets hjemmeside (www.procesbevillingsnaevnet.dk).

Alle ansøgninger og klager visiteres af sekretariatschefen eller dennes stedfortræder så vidt muligt samme sag, som de bliver modtaget.

Ved ansøgninger om appeltilladelser tilstræber sekretariatet at gøre ansøgerne opmærksom på en eventuel mulighed for at appellere direkte i tilfælde, hvor dette er muligt, eller hvor det dog er tvivlsomt, om Procesbevillingsnævnets tilladelse er nødvendig.

Procesbevillingsnævnet medvirker som altovervejende hovedregel ikke ved oplysningen af de sager, der forelægges for nævnet.

Der bliver konkret taget stilling til, om en modpart skal anmodes om at fremkomme med eventuelle bemærkninger inden en nærmere angivet frist.

Formanden eller afdelingsformanden afgør efter forretningsordenens § 5, om akterne fra den forudgående behandling af sagen skal indhentes.

2.2. Nævnsbehandling

Nævnets afgørelser i afdelingen for appeltilladelser og i afdelingen for fri proces træffes efter forretningsordenens § 6 ved møder, der almindeligvis afholdes en gang om ugen. Nævnets behandling sker på grundlag af notater udarbejdet af sekretariatet for hver enkelt sag. Sagerne til behandling på mødet udsendes til medlemmerne ugedagen før. Hastende sager kan dog udsendes med kortere frist.

Nævnets møde er ikke offentlige, og sagens parter har ikke adgang til møderne, jf. forretningsordenens § 7, stk. 2.

I begge nævnets afdelinger deltager samtlige nævnsmedlemmer i møderne, det vil sige 5 medlemmer i afdelingen for appeltilladelser og 3 medlemmer i afdelingen for fri proces. I tilfælde af et medlems forfald indkaldes om muligt medlemmets suppleant. Har et eller flere medlemmer og disses suppleanter forfald, kan nævnet træffe beslutning, hvis henholdsvis 3 medlemmer i afdelingen for appeltilladelser og 2 medlemmer i afdelingen for fri proces er til stede, jf. forretningsordenens § 11, stk. 1, og § 14, stk. 1.

Beslutninger træffes af nævnet ved almindelig stemmeflerhed, jf. forretningsordenens § 11, stk. 2, og § 14, stk. 2. I afdelingen for appeltilladelser er formandens stemme afgørende i tilfælde af stemmelighed. I afdelingen for fri proces kræves enighed, hvis afgørelsen alene træffes af 2 medlemmer.

Nævnets afdeling for appeltilladelser har ikke i øvrigt fundet det hensigtsmæssigt at benytte den i retsplejelovens § 25, stk. 2, givne adgang til at afgøre sagerne med 3-mandsnævn bestående af en dommer, en advokat og en universitetslærer.

I forretningsordenens § 8 er fastsat, at formanden henholdsvis afdelingsformanden uden forelæggelse for nævnet kan tage stilling til behandlingen af henvendelser, som falder uden for nævnets kompetence. Formanden og afdelingsformanden kan herudover i særlige grupper af tilfælde i henhold til skriftlige retningslinjer, fastsat af nævnet ved enstemmig beslutning, træffe afgørelse på nævnets vegne uden forelæggelse for nævnet.

Nævnets afdeling for appeltilladelser og afdeling for fri proces har bemyndiget formanden og afdelingsformanden til at afgøre visse sagstyper. Bemyndigelsen til formanden og afdelingsformanden omfatter bl.a. genoptagelsesansøgninger, når der ikke er grundlag for at genoptage behandling af sagen, idet der ikke foreligger nye væsentlige oplysninger.

2.3. Underretning og aktindsigt

Nævnets afgørelse meddeles efter forretningsordenens § 17 ansøgeren eller klageren uden angivelse af, hvilke medlemmer der har deltaget i sagens behandling, og hvordan de har stemt. På begæring oplyses, hvem der har deltaget i sagens behandling.

I sager vedrørende appeltilladelser sender nævnet også afgørelsen i kopi til orientering til en modpart, der er underrettet eller hørt i anledning af ansøgningen. I sager om fri proces sker dette kun, hvis modparten i selve retstvisten rent undtagelsesvist er blevet hørt i forbindelse med klagen.

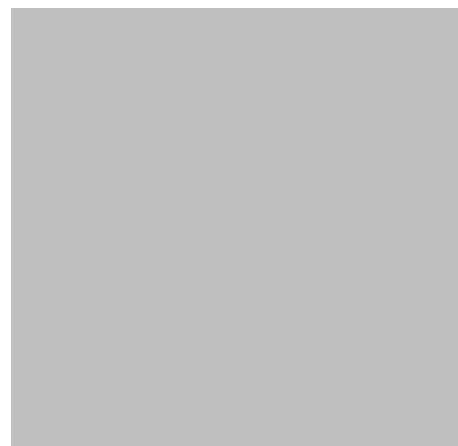
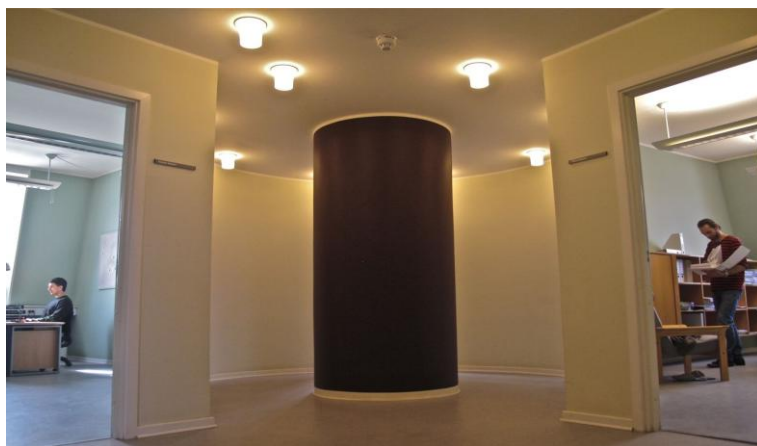
I sager vedrørende appeltilladelser bliver der tillige givet underretning til den eller de retter, der har truffet afgørelse i sagen. Hvis der meddeles tilladelse til anke eller kære til Højesteret, underrettes – som udgangspunkt – udgiver af Ugeskrift for Retsvæsen, Karnov Group Denmark A/S.

I sager vedrørende fri proces bliver der tillige givet underretning til Civilstyrelsen.

Som forudsat i forarbejderne til lovgivningen om Procesbevillingsnævnets virksomhed begrundes nævnets afgørelser kun med henvisning til indholdet af de bestemmelser, der giver hjemmel for meddelelse af appeltilladelse eller fri proces. En særlig bestemmelse herom er optaget i forretningsordenens § 17, stk. 2.

Nævnsbehandlingen i begge nævnets afdelinger er gratis for ansøgeren eller klageren, og hverken disse eller modparten kan bliver pålagt sagsomkostninger i anledning af nævnsbehandlingen.

Efter forretningsordenens § 18 meddeles aktindsigt af formanden eller afdelingsformanden i overensstemmelse med retsplejelovens §§ 41-41 g, 255 a og 729 a-729 d med de fornødne tillem্পninger. Begæring om indsigt fra den registrerede i medfør af lov om behandling af personoplysninger behandles efter lovens §§ 31-34.

2.4. Indtryk fra to år som formand for Procesbevillingsnævnet

Af højesteretsdommer Jon Stokholm

Procesbevillingsnævnet er en i alle henseender unik institution,

som ikke er en del af den statslige administration - og skønt bevillingsmæssigt knyttet til Domstolsstyrelsen er det heller ikke en domstol. Procesbevillingsnævnet skal ikke begrunde sine afgørelser. Procesbevillingsnævnets funktion på 3. instansbevillingsområdet ligger i alle sammenlignelige lande i landenes Højesteret. Procesbevillingsnævnet har en professionel og åndelig distance til domstolssystemet, skønt flertallet af dets medlemmer er aktive dommere. Diskussionerne stimuleres ved, at der er medlemmer udefra, advokater og professorer, og ved at suppleanterne er aktivt inddraget i arbejdet. Det er sjældent, at to nævnsmøder afvikles med samme besætning. De ugentlige møder afvikles uhøjtideligt på højt intellektuelt niveau; men også med stor åbenhed over for andres afvigende meninger. Sagerne er velforberedt fra sekretariatet, og drøftelserne går rask over bordet; her er ikke plads til dumsmarte eller mindre gennemtænkte betragtninger, men gerne til godt humør og en ramsaltet bemærkning.

Principiel-begrebet er en retlig standard,

som udvikles over tid og løbende antager nye former. Kommer der ny lovgivning af betydning for mange (retter) og med vanskelige afklaringsproblemer, kan den i en kortere tid give anledning til, at sager anses for principielle. Det har vi eksempelvis set på udlændingeområdet og inden for våbenlovgivningen. Her handler det om at "binde en buket" af sager til Højesteret, der viser de forskellige sider af afklaringsproblemet, så Højesteret får det bedste grundlag for at overskue og bedømme området og via sine afgørelser give sikre retningslinjer for de øvrige retter og brugerne for de typiske sager, som forekommer. Der kan således opstå et behov for at tage et specifikt område op, og når området så er tilstrækkeligt opdyrket, sendes ikke flere sager til Højesteret.

En afvigende praksis mellem landsretterne kan - men behøver ikke - at påkalde sig en afklaring i Højesteret: Problemet kan være så nørdet, at sagen ikke er egnet til afklaring i Højesteret. Et problem, som alene har (stor) teoretisk interesse, men ikke relevans for retspraksis, er sjældent principielt. Er der ensartet landsretspraksis på et område, kan det indgå i overvejslen, om det retlige spørgsmål er af en så væsentlig karakter, at praksisdannelsen bør ske ved landets øverste domstol, eller om problemet er af en sådan karakter - som det hyppigt er tilfældet - at praksisdannelsen passende kan ske på landsrets niveau.

Det kan indgå i overvejelserne, at Højesteret stort set nu er koblet ud af den materielle strafferet, hvilket gør en øget rolle på strafferetsplejens område naturlig.

Det kan også indgå, at en sag rejser spørgsmål om grænsen mellem den 3. og den 4. statsmagt (offentlighed i retsplejen), at Højesteret må lægge ryg til, hvor grænsen skal gå.

Det er uden betydning, om en sag har stor opmærksomhed i medierne, hvis dette alene skyldes dens konkrete mediemæssige attraktion. Sager af stor betydning for den enkelte, f.eks. om forældremyndighed, rejser sjældent generelle spørgsmål og vil derfor sjældent stå til 3. instansbevilling.

Man kan lidt spøgefuldt sige, at Procesbevillingsnævnet træffer "(rets)politiske" afgørelser. I hvert fald anlægges et fremadrettet perspektiv, snarere end det bagudrettede perspektiv, som en dommer anlægger. Procesbevillingsnævnet fokuserer på, om sagen er principiel, og på at udvikle og uddybe dette begreb på en relevant og konsistent måde, samt at vurdere, om der foreligger særlige grunde. De overvejelser, Procesbevillingsnævnet gør sig om sagernes juridiske substans, er underordnede i forhold hertil.

2. instansbevillinger hænger ofte lidt løsere og vil kunne være aktuelle også i mindre sager, der har betydning (og irriterer) mange, f.eks. sager om parkeringsafgifter eller sager om mindre særlovovertrædelser, eller små straffesager, hvor udfaldet kan være velfærdstruende for den pågældende.

Sekretariatet

er en karakteristisk del af Procesbevillingsnævnets organisation. Sekretariatet anses med rette for at være et vældigt godt uddannelsessted for yngre jurister på deres karrierevej. Dette betyder, at sekretariatet er bestyktet med meget velkvalificerede, målbevidste unge jurister. Man er som fuldmægtig i regelen kun i Procesbevillingsnævnet i en kort årrække, hvilket medfører en sund og dynamisk udskiftning. Her gror man ikke fast. Det professionelle ambitionsniveau er således i top.

Højesteretsdommer Jon Stokholm.
Formand for Procesbevillingsnævnet i perioden 2010-2011.

2.5. Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces

Af landsdommer Lone Kerrn-Jespersen

Fri proces – et gammelt institut

Fri proces instituttet er gammelt i dansk ret. Der fandtes således allerede i Danske Lov nogle bestemmelser om varetagelse af uformuendes tarv i retstvister. Ved retsplejeloven fra 1916 blev reglerne indsat i lovens kapitel 31, hvor de stadig findes. Reglernes indhold har undergået gentagne ændringer, herunder ikke mindst i relation til forholdet til retshjælpsforsikring og kompetencen til at meddele fri proces. Den seneste lovændring, hvorved der bl.a. blev etableret en afdeling i Procesbevillingsnævnet til behandling af klager over afslag på fri proces, trådte i kraft den 1. januar 2007.

Kompetencen

Denne årsberetning angår Procesbevillingsnævnets virksomhed. I et ikke ubetydeligt antal sager er det imidlertid domstolene, der har kompetencen til at meddele fri proces. Det gælder bl.a. visse sager omfattet af forældreansvarsloven. Ikke mindst på dette område er det imidlertid ikke helt enkelt at finde ud, hvornår det er retten, og hvornår det er Civilstyrelsen, der har kompetencen til at give fri proces. Da retterne prioriterer disse sager med hensyn til be-
rømmelse, er det særligt vigtigt at få så søgt i så god tid som muligt.

Retshjælpsforsikring

Det for en umiddelbar betragtning komplicerede samspil med muligheden for at få dækning fra en retshjælpsforsikring giver normalt ikke anledning til vanskeligheder.

Som noget nyt blev der med regelændringen i 2005 indsat en bestemmelse om omkostningsgodtgørelse i retsplejelovens § 336. Efter bestemmelsen kan der ydes en part, der har retshjælpsdækning, godtgørelse for de omkostninger, der overstiger forsikringens maksimum, forudsat at den pågældende i øvrigt opfylder betingelserne for at opnå fri proces.

I forbindelse med reglerne om omkostningsdækning er der grund til at minde om reglen i retsafgiftslovens § 13, stk. 1, nr. 3, hvorefter en part, der har retshjælpsdækning, og som opfylder de økonomiske betingelser for at få fri proces, er fritaget for at betale retsafgift.

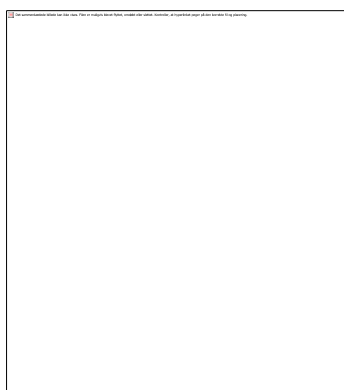
Det er de almindelige regler om kompetence, der afgør, om det er domstolene eller Civilstyrelsen, der skal tage stilling til en anmodning om omkostningsdækning. Der findes indtil videre kun en enkelt trykt afgørelse om omkostningsdækning – U 2011.1457H.

Sagstyperne spænder meget vidt

I sagens natur er sagerne meget forskellige. En ikke ubetydelig del af sagerne angår sager omfattet af forældreansvarsloven og sager om personskade. For så vidt angår personskadesagerne, er der en formodning for, at ansøgeren har en rimelig grund til at føre proces. Denne formodning kan imidlertid afkræftes. På områder, hvor der efter retspraksis kræves et sikkert grundlag for at tilsidesætte en afgørelse truffet af en administrativ afgørelse under medvirken af sagkundskab, må dette forhold således afvejes over for formodningsreglen.

Nævnets arbejde

Nævnets afgørelser træffes ved møder i nævnet. Forud herfor har sekretariatet forestået en grundig forberedelse af sagerne. Nævnet afholder sædvanligvis møde ugentligt. Nævnets faste medlemmer og suppleanterne fordeler møderne imellem sig, således at alle medlemmer hyppigt deltager i nævnsmøder. Dette har den åbenlyse fordel, at alle nævnets medlemmer behandler et stort antal sager og dermed har et indgående kendskab til de mange forskelligartede spørgsmål, sagerne giver anledning til. Nævnsmedlemmernes forskellige baggrund som henholdsvis byrets- og landsdommere samt advokater giver grundlag for nuancerede faglige drøftelser.

Landsdommer Lone Kern-Jespersen. Afdelingsformand i nævnets afdeling for fri proces i perioden 2011-.

3 Nævnets virksomhed i 2011 i afdelingen for appeltilladelser

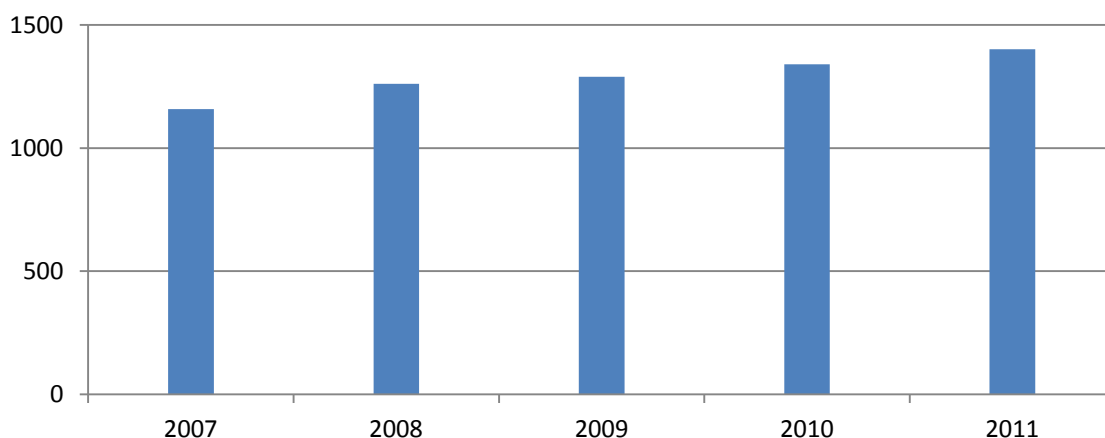
3.1. Generelt

Nævnet har i 2011 afholdt 39 møder i afdelingen for appeltilladelser.

Den 1. januar 2011 var 120 sager uafsluttede.

Nævnet har i 2011 modtaget 1.401 sager.

Til sammenligning modtog nævnet i 2007 1.158, i 2008 1.261, 2009 1.289 og i 2010 1.340 sager, som det fremgår af nedenstående søjlediagram:

1.340 sager er blevet afsluttet i 2011. Der var herefter den 31. december 2011 181 uafsluttede sager.

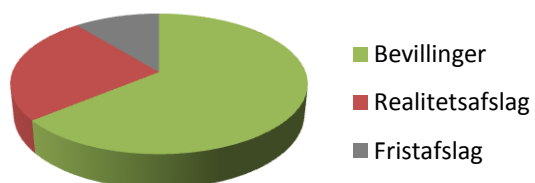
Det bemærkes, at nævnets behandling af anmodning om genoptagelse mv. af nævnets afgørelser bliver journaliseret under den tidligere sag, og de er således ikke inkluderet i disse tal. Med virkning fra 1. januar 2012 vil anmodning om genoptagelse mv. af nævnets afgørelser blive journaliseret i en særskilt sag.

176 sager er blevet afgjort uden nævnsbehandling (tilbagekaldt, videresendt til anden myndighed, afvist som faldende uden for nævnets kompetence mv.).

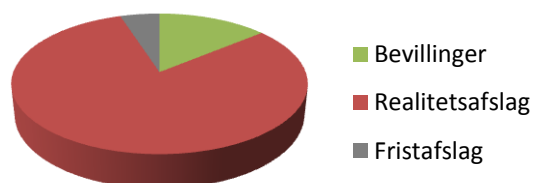
Nævnet har således i 2011 afgjort 1.164 sager, der fordeler sig således:

	Bevillinger	Realitetsafslag	Fristafslag	i alt
2. instans civile sager	81	55	21	157
3. instans civile sager	81	466	29	576
2. instans straffesager	44	54	10	108
3. instans straffesager	64	249	10	323

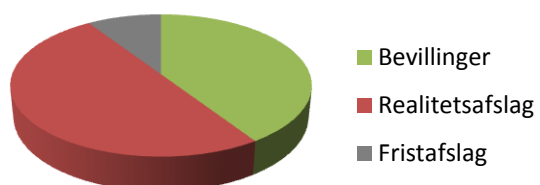
2. instans civile sager

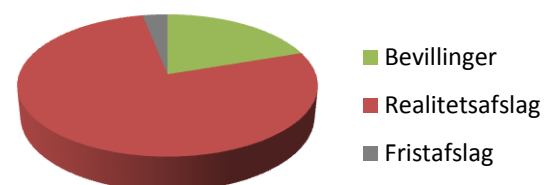
3. instans civile sager

2. instans straffesager

3. instans straffesager

Sagerne fordeler sig således på henholdsvis anke og kære:

	Bevillinger	Realitetsafslag	Fristafslag	I alt
2. instans civile sager anke)	31	30	9	70
2. instans civile sager (kære)	50	25	12	87
3. instans civile sager (anke)*	33	234	9	276
3. instans civile sager (kære)**	48	232	20	300
2. instans straffesager	44	54	10	108
3. instans straffesager (anke)	39	141	9	189
3. instans straffesager (kære)	25	108	1	134

---

*I gruppen med 3. instans civile ankesager er medtaget sagstyper, hvor appel til Højesteret i sager, der behandles af landsretten som 1. instans og til dels Sø- og Handelsretten, kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse. Det gælder særskilt anke af sagsomkostninger i domme afsagt af landsretterne og Sø- og Handelsretten, jf. retsplejelovens § 368, stk. 5. Der er i 1 af ankesagerne meddelt begrænset bevilling.

** I gruppen med 3. instans civile kæresager er medtaget sagstyper, hvor appel til Højesteret af kendelser og beslutninger afsagt i en sag, der behandles af landsretterne som 1. instans og til dels Sø- og Handelsretten, kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. retsplejelovens § 392, stk. 2.

En undersøgelse af udviklingen i antallet af afgjorte sager, bevillinger mv. i årene 2007 til 2011 fremstår således:

	2007	2008	2009	2010	2011
Antal afgjorte sager	1.059	1.099	1.075	1.247	1.164
2. instans civile sager	168	160	187	182	157
Bevillinger	65	70	78	59	81
Realitetsafslag	81	70	86	97	55
Fristafslag	22	20	23	26	21
3. instans civile sager	464	542	525	617	576
Bevillinger	42	80	69	92	81
Realitetsafslag	392	421	419	500	466
Fristafslag	29	41	37	25	29
2. instans straffesager	114	100	96	114	108
Bevillinger	38	30	29	46	44
Realitetsafslag	69	53	51	57	54
Fristafslag	7	17	16	11	10
3. instans straffesager	312	297	269	334	323
Bevillinger	36	50	37	71	64
Realitetsafslag	249	226	216	246	249
Fristafslag	27	21	16	17	10

En undersøgelse af antallet af henholdsvis anke- og kæretilladelser til Højesteret i forhold til antallet af realitetsbehandlede ansøgninger i årene 2007 til 2011 har givet følgende resultat:

	2007	2008	2009	2010	2011
3. instans civile sager (anke)*					
Ansøgninger efter rpl. § 371	192	234	213	266	233
Bevillinger efter rpl. § 371	19	40	28	34	30
Bevillingsandel i hele procent	10 %	17 %	13 %	13 %	13 %
Ansøgninger efter rpl. § 368, stk. 5**	10	13	24	18	34
Bevillinger efter rpl. § 368, stk. 5	3	1	1	3	3
Bevillingsandel i hele procent	30 %	8 %	4 %	17 %	9 %
3. instans civile sager (kære)***					
Ansøgninger	232	254	251	308	280
Bevillinger	20	39	40	55	48
Bevillingsandel i hele procent	9 %	15 %	16 %	18 %	17 %
3. instans straffesager (anke)					
Ansøgninger	185	170	157	155	180
Bevillinger	15	28	28	23	39
Bevillinger i hele procent	8 %	16 %	18 %	15 %	22 %
3. instans straffesager (kære)					
Ansøgninger	100	106	96	162	133
Bevillinger	21	22	9	48	25
Bevillingsandel i hele procent	21 %	21 %	9 %	30 %	19 %

* I disse rubrikker er medtaget ansøgninger og bevillinger efter følgende hjemler, hvor kriteriet for at meddele tilladelse til anke til Højesteret ligesom i retsplejelovens § 371, er, at sagen er af principiel karakter:

- Konkurslovens § 254, jf. retsplejelovens § 371.
- Retsplejelovens § 665, stk. 1, jf. retsplejelovens § 371.
- Retsplejelovens § 475, stk. 3, jf. § 371.
- Færøernes retsplejelov.

** Efter retsplejelovens § 368, stk. 5, kan Procesbevillingsnævnet meddele tilladelse til særskilt anke til Højesteret af bestemmelser om sagsomkostninger i domme afsagt af landsretterne eller Sø- og Handelsretten, såfremt afgørelsen herom er af principiel karakter.

*** I disse rubrikker er medtaget ansøgninger og bevillinger efter følgende hjemler, hvor kriteriet for at meddele tilladelse til kære til Højesteret ligesom i retsplejelovens § 392, stk. 2, er, at sagen er af principiel karakter:

- Dødsboskiftelovens § 105, jf. retsplejelovens § 392, stk. 2.
- Grønlands retsplejelov.

Procesbevillingsnævnet foretager årligt en opgørelse af sagsbehandlingstiden i nævnets afdeling for appeltilladelser og i afdelingen for fri proces. Før 2011 blev den gennemsnitlige sagsbehandlingstid beregnet ud fra antal afsluttede sager i oktober kvartal. Fra 2011 bliver sagsbehandlingstiden beregnet ud fra antal afsluttede sager over hele året.

En opgørelse over sagsbehandlingstiden for 2011 (1.340 sager) i afdelingen for appeltilladelser har givet følgende resultat:

Sagsbehandlingstid	I alt
Under 4 uger	31 %
Under 6 uger	50 %
Under 8 uger	66 %
Under 10 uger	77 %
Under 12 uger	83 %
Under 14 uger	88 %
Under 16 uger	92 %
Alle	100 %
Antal sager i alt	1.340

Det bemærkes, at der i sagsbehandlingstiden indgår den tid, som er medgået til kontradiktion og indhentelse af nødvendige bilag fra ansøgeren, retterne mv.

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i afdelingen for appeltilladelser er i 2011 på 7,0 uger. Der er således tale om en stigning på 1,2 uger i forhold til 2010, hvor den gennemsnitlige sagsbehandlingstid var 5,8 uger.

Set over en årrække er den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i afdelingen for appeltilladelser fra 2008 og frem blevet mere end halveret sammenlignet med de foregående 5 år.

Det er nævnets mål, at den gennemsnitlige sagsbehandlingstid ikke overstiger 6-8 uger. Nævnet vil i 2012 fortsat have fokus på sagsbehandlingstiden.

I afsnit 3.2. til 3.3. er foretaget en talmæssig gennemgang af de afgjorte sager i afdelingen for appeltilladelser. I kapitel 4 er refereret en række af de sager, hvor Procesbevillingsnævnet har

meddelt appeltilladelse til Højesteret. Der henvises i øvrigt til Procesbevillingsnævnets hjemmeside, hvor der løbende bliver opdateret nyheder i afdelingen for appeltilladelser.

3.2. Civile sager

3.2.1. 2. instansbevillinger i civile sager

3.2.1.1. Ankesager

Nævnet har i 2011 realitetsbehandlet 61 ansøgninger om tilladelse til anke fra byret til landsret i sager angående krav, der efter påstanden har en økonomisk værdi af højest 10.000 kr., jf. retsplejelovens § 368, stk. 2. Bevilling blev meddelt i 31 sager.

Sagerne fordeler sig som følger:

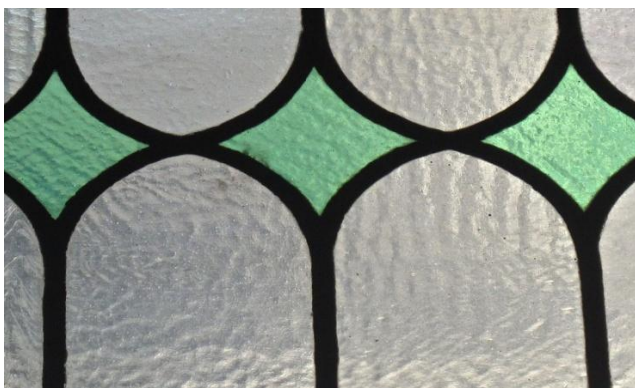
	Bevillinger	Afslag
Aftale- og formueret	3	16
Erstatning	5	2
Fast ejendom	0	0
Foreningsforhold	0	2
Lejeret	9	2
Parkering	4	2
Andet	10	6
I alt	31	30

En oversigt over antal bevillinger mv. i tidligere år fremgår af årsberetningerne for årene 1996-2010.

3.2.1.2. Kæresager

Nævnet har i 2011 realitetsbehandlet 67 ansøgninger om kæretilladelse i sager, hvor byretten har fastsat sagsomkostninger til højst 10.000 kr., jf. retsplejelovens § 389, stk. 2, § 391, stk. 2, og § 584a, stk. 2. Bevilling blev meddelt i 45 sager. Herudover har nævnet i 2011 realitetsbehandlet 8 ansøgninger om tilladelse til kære fra byret til landsret af afgørelser om udlæg, der har en økonomisk værdi af højst 10.000 kr., jf. retsplejelovens § 584, stk. 2. Bevilling blev meddelt i 5 sager.

En oversigt over antal bevillinger mv. i tidligere år fremgår af årsberetningerne for årene 1996-2010.

3.2.2. 3. instansbevillinger i civile sager

3.2.2.1. Ankesager

Nævnet har i 2011 realitetsbehandlet 222 ansøgninger om tilladelse til at anke domme, som er afsagt af en landsret som 2. instans, til Højesteret, jf. retsplejelovens § 371. Bevilling blev meddelt i 29 sager.

Sagerne fordeler sig som følger:

	Bevillinger	Afslag
Adm.best. frihedsberøvelse	0	4
Aftale- og formueret	6	34
Andelsboligforhold	0	2
Ansættelsesret	4	7
Arveret	0	3
Erstatning, personskade	2	8
Erstatning, rådgiveransvar	0	2
Erstatning, tingsskade	1	2
Erstatning, andet	1	6
Familieret	0	15
Fast ejendom	3	8
Forsikringsret	0	6
Forældreansvarslov	0	41
Freds- og æreskrænkelser	0	3
Immaterielret	0	3
Kommunalret	0	1
Konkursret	1	4
Lejeret	3	11
Naboret	0	0
Retsplejelov	1	5
Andet	7	28
I alt	29	193

Herudover har Procesbevillingsnævnet i 2011 realitetsbehandlet følgende ansøgninger om tilladelse til anke til Højesteret:

- 34 ansøgninger om tilladelse til særskilt anke af bestemmelser om sagsomkostninger i domme, som er afsagt af en landsret eller Sø- og Handelsretten, jf. retsplejelovens § 368, stk. 5. Nogle af sagerne vedrører domme, som er afsagt af landsretterne som 1. instans, jf. tabelnoten side 25. Bevilling blev meddelt i 3 af sagerne.
- 2 ansøgninger efter retsplejelovens § 475, stk. 3, jf. § 371. Der blev ikke meddelt bevilling i sagerne.
- 1 ansøgning efter retsplejelovens § 665, stk. 1, jf. retsplejelovens § 371. Der blev ikke meddelt bevilling i sagen.
- 3 ansøgninger i konkursretlige sager, jf. konkurslovens § 254, jf. retsplejelovens § 371. Bevilling blev meddelt i en af sagerne.
- 5 ansøgninger efter den færøske retsplejelov. Der blev ikke meddelt bevilling i nogen af sagerne.

Et udvalg af de sager, hvori nævnet har meddelt tilladelse til anke til Højesteret, er refereret side 44-49.

En oversigt over antal bevillinger mv. i tidligere år fremgår af årsberetningerne for årene 1996-2010.

3.2.2.2. Kæresager

Nævnet har i 2011 realitetsbehandlet følgende ansøgninger om tilladelse til kære til Højesteret:

- 181 ansøgninger om tilladelse til kære af landsretternes og Sø- og Handelsrettens kendelser og beslutninger, jf. retsplejelovens § 392, stk. 2. Nogle af sagerne vedrører kendelser og beslutninger, der er afsagt eller truffet af landsretterne i sager, der behandles af landsretterne som 1. instans, jf. side 25. Bevilling blev meddelt i 25 sager.
- 90 ansøgninger om tilladelse til kære af landsretternes afgørelser i fogedsager, jf. retsplejelovens § 585. Bevilling blev meddelt i 21 sager.
- 1 ansøgning om kæretilladelse efter lov om dødsboskifte § 105, stk. 1, jf. retsplejelovens § 392, stk. 2. Der blev ikke meddelt bevilling i sagen.

- 5 ansøgninger efter den færøske retsplejelov. Der blev ikke meddelt bevilling i sagerne.
- 3 ansøgninger efter den grønlandske retsplejelov. Bevilling blev meddelt i 2 af sagerne.

Et udvalg af de sager, hvori nævnet har meddelt tilladelse til kære til Højesteret, er refereret side 50-53.

En oversigt over antal bevillinger mv. i tidligere år fremgår af årsberetningerne for årene 1996-2010.

3.3. Straffesager

3.3.1. 2. instansbevillinger i straffesager

Nævnet har i 2011 realitetsbehandlet 98 ansøgninger om tilladelse til anke fra byret til landsret i sager, hvor ankeadgangen er begrænset i medfør af retsplejelovens § 903, stk. 1, jf. § 902, stk. 1 og 2.

81 af ansøgningerne var indgivet af tiltalte, mens 17 ansøgninger var fra anklagemyndigheden. Bevilling blev meddelt i 44 sager, heraf 27 bevillinger til tiltalte og 17 til anklagemyndigheden.

Tiltaltes ansøgninger

Oversigt over ansøgninger om 2. instansbevillinger fra tiltalte, som nævnet har realitetsbehandlet i 2011:

Sager om overtrædelse af straffeloven:

	Bevillinger	Afslag
Freds- og æreskrænkelser	2	0
Hærværk	2	2
Overtr. mod tjenestemand	2	2
Tyveri	5	1
Andet	7	6
I alt	18	11

Sager om overtrædelse af speciallovgivningen:

	Bevillinger	Afslag
Dyrebeskyttelse	0	1
Lov om euforiserende stoffer	1	0
Fiskeri	0	1
Færdselslov, hastighed	1	10
Færdselslov, andet	4	22
Natur- og miljøbeskyttelse	1	2
Politivedtægt/Ordensbekendtgørelsen	0	2
Restaurationsloven	0	1
Retsplejelov	1	1
Våben og fyrværkeri	0	0
Anden speciallovgivning	1	3
I alt	9	43

En oversigt over antal bevillinger mv. i tidligere år fremgår af årsberetningerne for årene 1996-2010.

Anklagemyndighedens ansøgninger

Oversigt over ansøgninger om 2. instansbevillinger fra anklagemyndigheden i straffesager, som nævnet har realitetsbehandlet i 2011:

	Bevillinger	Afslag
Færdselslov, andet	3	0
Retsplejelov	1	0
Våben og fyrværkeri	1	0
Anden særlovgivning	12	0
I alt	17	0

En oversigt over antal bevillinger mv. i tidligere år fremgår af årsberetningerne for årene 1996-2010.

3.3.2. 3. instansbevillinger i straffesager

3.3.2.1. Ankesager

Nævnet har i 2011 realitetsbehandlet 178 ansøgninger om tilladelse til at anke domme, som er afsagt af en landsret som 2. instans, til Højesteret, jf. retsplejelovens § 932. 172 ansøgninger var indgivet af tiltalte, mens 6 var indgivet af anklagemyndigheden. Bevilling til tiltalte blev meddelt i 32 sager og til anklagemyndigheden i 6 sager.

Nævnet har i 2011 har desuden realitetsbehandlet 1 sag efter den grønlandske retsplejelov. Der blev meddelt bevilling i sagen.

Nævnet har i 2011 har herudover realitetsbehandlet 1 sag efter den færøske retsplejelov. Der blev ikke givet bevilling i sagen.

Et udvalg af de sager, hvori nævnet har meddelt tilladelse til anke til Højesteret, er refereret side 54-61.

En oversigt over antal bevillinger mv. i tidligere år fremgår af årsberetningerne for årene 1996-2010.

Tiltaltes ansøgninger om anke

Oversigt over ansøgninger fra tiltalte, jf. retsplejelovens § 932, som nævnet har realitetsbehandlet i 2011:

Sager om overtrædelse af straffeloven:

	Bevillinger	Afslag
Berigelseskriminalitet	0	10
Drab	4	1
Freds- og ærekrænkelser	3	1
Opløb mv.	0	1
Overtrædelse af vilkår	0	1
Overtr. mod tjenestemand	1	6
Narkotika	0	9
Personfarlig kriminalitet*	2	23
Retsplejelov	1	0
Røveri	0	6
Sædelighedsforbrydelser	0	7
Udvisning	3	6
Andet	3	11
I alt	17	82

* Inkluderer ikke røveri og drab, der er opgjort særskilt, eller vold mod tjenestemand, der er inkluderet i rubrikken overtrædelser mod tjenestemand.

Sager om overtrædelse af speciallovgivningen:

	Bevillinger	Afslag
Dyrebeskyttelseslovgivning	1	2
Erst. straf. retlig forfølg.	2	12
Fiskeri	0	1
Færdselslov*	6	23
Natur- og miljøbeskyttelse	0	2
Told, skat og afgifter	0	6
Våben og fyrværkeri	2	8
Anden speciallovgivning	4	4
I alt	15	58

* 5 af disse sager vedrørte spørgsmål om kompensation for lang sagsbehandlingstid ved domstolene, se side 54-55

Anklagemyndighedens ansøgninger

Oversigt over ansøgninger om 3. instansbevillinger fra anklagemyndigheden i straffesager, som nævnet har realitetsbehandlet i 2011:

	Bevillinger	Afslag
Udvisning	3	0
Personfarlig kriminalitet	1	0
Færdselslov*	2	0
I alt	6	0

* 1 af disse sager vedrørte spørgsmål om kompensation for lang sagsbehandlingstid ved domstolene, se side 54-55

3.3.2.2. Kæresager

Nævnet har i 2011 realitetsbehandlet 132 ansøgninger om tilladelse til kære af landsrettens kendelser og beslutninger i ankesager, jf. retsplejelovens § 968 a, stk. 1, landsrettens afgørelser i kæresager, jf. retsplejelovens § 973 og landsrettens afgørelser om vederlag til forsvarerne, jf. retsplejelovens § 1013, stk. 3.

Bevilling blev meddelt i 25 sager.

Ansøgning var indgivet af tiltalte i 128 sager, heraf 42 sager vedrørende varetægtsfængsling. Bevilling blev meddelt i 22 sager. 5 af disse sager vedrørte varetægtsfængsling. Ansøgning var indgivet af anklagemyndigheden i 3 sager. Der blev meddelt bevilling i sagerne.

Nævnet har desuden i 2011 realitetsbehandlet 1 ansøgning om kæretiladelse efter den grønlandske retsplejelov. Der blev ikke meddelt bevilling i sagen.

Et udvalg af de sager, hvori nævnet har meddelt tilladelse til kære til Højesteret, er refereret side 62-65.

En oversigt over antal af bevillinger mv. i tidligere år fremgår af årsberetningerne fra årene 1996-2010.

3.4. Mine 4 år i Procesbevillingsnævnet

Af advokat Lars Lindhard

”Den er til dig” siger sekretæren med et smil, da hun en onsdag morgen smækker en kasse kopipapir ned på skrivebordet foran mig. Kassen, der er kommet med posten, er dog kun et klædeligt udtryk for offentlig sparsommelighed og genbrug – den rummer ikke kopipapir, men sagerne til næste møde i Procesbevillingsnævnet. Jeg tjekker løseligt sagerne for at sikre mig, at jeg ikke umiddelbart ser ud til at være inhabil, og en god del af tiden de følgende aftener og weekenden vil nu gå med at sætte mig ind i de meget forskellige sager. Herefter kan jeg den følgende onsdag sætte mig i toget, inden transportministeren får sko på, og efter forhåbentlig veloverstået rejse nå frem til hovedstaden tidnok til at deltage i Procesbevillingsnævnets ugentlige møde. Det har jeg så gjort med jævne mellemrum gennem de sidste fire år. Jeg var nemlig så heldig at blive suppleant i nævnets appelafdeling og har siddet der i fire år indtil udgangen af 2011.

Der skal til et nævnsmøde være en dommer fra hver instans, en professor fra et af universiteterne og en advokat. Der er tre advokater tilknyttet, et medlem og to suppleanter, og da ingen har tid til at deltage i nævnsmødet hver uge, er møderne fordelt på alle tre, så jeg har været med sådan ca. en gang om måneden. Da også dommerne og de ”retslærde” er flere på holdet, og der er sket udskiftning undervejs, er nævnet sammensat forskelligt næsten hver gang, så der er lejlighed til at lære de forskellige holdninger og synspunkter at kende. Jeg har siddet under flere formænd, og hver har sin stil og mødeledelse, men fælles for alle medlemmer er, at arbejdet tages alvorligt.

Der er kaffe og rundstykker, og kl. 10 går mødet i gang. Mødet ledes af nævnets formand, men styres diskret af en chefkonsulent eller af sekretariatschefen selv, og den sagsbehandler, der har udarbejdet indstillingen i en sag, sidder med ved bordet og får ”ros og ris.” Det vil sige ros, jeg erindrer ikke ris. Sagsbehandlerne er meget dygtige, det er folk, der kan deres jura. De er meget forskellige, nogle er smilende, udadvendte og gestikulerende, andre er mere stille og gør ikke så meget væsen af sig, men fælles for dem alle er, at de er ærekære og kender deres værd. Pludselig bliver det for meget, og selv de forsagte må bryde ind og forsvare indstillingen.

Indstillingen rummer et resume af sagen og den relevante jura – ofte er indstillingen på 50- 100 sider med bilag eller mere, og der er gravet dybt i juraens krinkelkroge, love og litteratur, før indstillingen udfærdiges. Alle sten bliver vendt, og sagsbehandleren argumenterer sig frem til et resultat, afslag eller bevilling. Og det er altid gode argumenter. Jeg erindrer kun et enkelt tilfælde ud af de mange sager, hvor sagsbehandleren skød helt forbi skiven, og det var i en meget speciel og vanskelig sag, hvor nævnsmedlemmerne kunne fortælle, at juraen var anderledes, men det var helt forståeligt, at det kunne være svært at samle det hele op, så der var ingen rynkede pander af den grund (selv om sagsbehandleren sikkert har ærgret sig gul og grøn bagefter). Ofte angiver sagsbehandleren direkte sin tvivl i indstillingen og spiller bolden videre til nævnet. Og så er det nævnets tur.

Vi er klædt rigtig godt på gennem indstillingerne, og alle er godt forberedte til møderne, så de kan have en kvalificeret holdning til sagen. Ingen har lyst til at sidde der uden at kende sagerne og kunne tale med, og ingen har vel lyst til at dumme sig alt for meget og afsløre, at man ikke har læst på lektien. Der har været meget arbejde op til møderne, men det gør intet, når sagerne serveres grydeklare. Man kunne selvfølgelig blot læne sig tilbage og følge indstillingen, og der er da også sager, hvor jeg ved gennemgangen af sagen konstaterer, at den er noget langhåret, så jeg nok hellere bare burde glide med strømmen og høre hvad de andre mener, men sagerne bliver alligevel gennemset og vurderet, så jeg har en mening med i tasken. Alle sager er kommet ind, fordi de har betydning for de implicerede parter, og de har krav på, at sagen belyses og vurderes seriøst, så der ikke bare ”trækkes fra hoften”. Selvfølgelig er der problemstillinger, som kan være ”i periferien af min spidskompetence” som det blev sagt på et møde, og her må man så tage stilling efter at have hørt, hvad de andre fremfører, men sin egen opfattelse har man altid. Nævnsmedlemmerne kan ikke læse al baggrundsjuraen til alle sagerne, det er der slet ikke tid til. I nogle sager må vi stole på sagsbehandlerens gengivelse af litteratur og praksis.

Vi har hver vores vinkel. I nogle sager kan den ene eller anden dommer redegøre for retspraksis og definere resultat eller straf, mange gange kan den retslærde belære os om principperne i dette eller hint, og andre gange kan advokaten redegøre for ”det virkelige liv”, som ikke altid er på linje med teorien. Nu og da kan man føle, at der lyttes lidt overbærende, men som oftest bliver afgørelsen truffet efter en god debat, hvor alle holdninger og argumenter tæller med.

Der er naturligvis sager, hvor det ene eller andet nævnsmedlem har en anden opfattelse og holder fast i den. Så kan det ende med en dissens, eller ikke sjældent, at nævnet efter drøftelserne skifter holdning, så resultatet bliver et andet end det, vi først mente.

Og alle sager behandles med samme omhu, uanset hvad det drejer sig om. I den ene sag er det en parkeringsafgift på 500 kr., i den næste spørgsmålet om retten til et patent med en millionværdi. Sagens størrelse eller værdi er ikke afgørende, det der tæller, er om sagen er ”principiell”, altså om den kan have mere vidtrækkende betydning. ”Nævnet skal ikke rette fejl” siges det ofte på møderne; bare fordi en dom ikke rammer helt plet, betyder det ikke, at den absolut skal videre til næste instans.

Mange sager er afgjort på ren bevisvurdering, og rummer intet principielt, og de kommer sjældent videre. I andre tilfælde kan der være behov for at få afklaret retsstillingen, fordi domstolene ellers må imødesee et væld af sager om samme problem. Her kan en klar afgørelse fra Højesteret være ønskelig, og så får sagen en bevilling.

Der er selvfølgelig en række sager, som ikke kan bære nogen større debat, sagen er helt oplagt, den trufne afgørelse helt på linje med gældende praksis, og der er intet i sagen, som kan begrunde en appel. Her er det helt naturligt, at vi skal følge indstillingen, og så tager sagen ikke lang tid.

Nævnet har en del ”faste kunder”, såvel parter som advokater. Går den, så går den, og jeg har ofte det indtryk, at en ansøgning blot er sendt for at lukke munden på klienten. ”Nu har jeg søgt for dig, men du har fået afslag på tredjeinstansbevilling, jeg beklager, men jeg kan ikke gøre mere”. Der kommer også ansøgninger fra folk, som søger mange gange, og tilsyneladende er domineret af vreden over simpelthen at have tabt, og som ikke altid helt har nået at gennemtænke mulighederne og problemstillingerne, inden ansøgningen ”fyres af”. Der er stor forskel på ansøgningerne. Nogle ansøgninger er ganske kortfattede, andre er på mange sider med bunkevis af bilag. Modparten skal så lige svare, og så skal det kommenteres osv. I en del sager er der kommet nye bilag, som uddeles på nævnsmødet, der er lige en sidste kommentar til noget, modparten har anført.

Mange søger alt for sent. Der er lovfastsatte frister for, hvornår der skal søges, og overholdes de ikke, så gives der et fristafslag. I sjældne tilfælde kan nåde gå for ret, men de er sjældne. Og har der været en advokat med, gælder normalt ingen kære mor. Advokaten kender fristerne og må selv klare sagen med klienten, hvis han har oversiddet dem.

Som noget nyt kan nævnet nu give delbevillinger og ”skære sagen til”, så det bliver økonomisk forsvarligt for parterne at få en afgørelse.

Det er meget afgørende, hvordan der argumenteres i ansøgningen. Selv om det er et velkendt krav, at sagen skal være principiel at få appeltilladelse til Højesteret, er der mange ansøgere, som slet ikke fremdrager dette moment i ansøgningen, eller blot skriver, at ”sagen er principiel” uden at argumentere herfor. Vi har nu og da siddet med den fornemmelse, at advokaten ikke syntes at have set den vinkel på sagen, som kunne bære en bevilling og give medhold i næste runde. Der er jo ikke meget ved at give bevilling, fordi nævnet kan se et godt juridisk argument, hvis det så ikke bæres frem under anken. Og vi kan ikke lige ringe og hviske ansøgeren noget i øret, den går ikke. Nævnet er helt neutralt og upartisk, vi må tage sagen, som den kommer. Her er de nye regler en stor hjælp, idet nævnet nu bedre kan udpege det interessante punkt og give bevilling til det. Nævnet må ikke begrunde sine afgørelser, hverken bevillinger eller afslag. Så ansøgeren får et kortfattet brev om resultatet og det er det. Ingen oplysning om, hvorfor det blev et afslag. Det kan give stor frustration hos ansøgerne (og nu og da også hos nævnsmedlemmerne), men nævnet må ikke blive en ekstra domstol, der træffer en afgørelse i sagen. Nævnet vurderer kun det principielle aspekt. Hvad resultatet af selve sagen skal være, afgør appelinstanten.

Det med upartiskheden spiller en meget stor rolle for nævnsmedlemmerne. Sekretariatet og nævnsmedlemmerne er meget opmærksomme på, om vi kan være inhabile. Måske har byrets- eller landsdommeren haft sagen i retten, eller advokaten eller en af hans kolleger på kontoret været med. Kan sekretariatet under sagsforberedelsen se, at det ene eller andet medlem er inhabilt, kommer sagen naturligvis for på et møde, hvor den pågældende ikke deltager. Men ofte er inhabilitetsproblemet ikke lysende klart, før vi ser sagerne kort før mødet, og så sendes vi uden for døren under behandlingen. Det kan give en del trafik ind og ud, men det hører med. (Kan det nås, postes sagen til et af de andre medlemmer, som så voterer på distancen enten med

en mail eller en sjælden gang direkte pr. telefon). Og det er sket, at nævnet har genoptaget en sag meget lang tid efter afgørelsen, fordi ansøgeren har påpeget et eller andet, som ude i den vilde teori kunne betyde inhabilitet for et af de medlemmer, som behandlede sagen. Selv om det er meget langt ude, genoptager nævnet sagen og behandler den i et nævn med anden sammensætning. Der skal ikke være tvivl om nævnets habilitet. Men sagerne bliver afgjort, mødeprotokollen underskrives og mødet kan afsluttes. Og nogen tid efter kommer der så en ny kasse med sager og et nyt møde.

Mine fire år er som nævnt gået, og jeg er trådt ud af nævnet, da min periode ikke kan forlænges. Efter mine 2x 2 år er det slut. Nye folk skal til. Har jeg så fået noget ud af det?

Her kan jeg svare klart: JA. Som jeg skrev tidligere, var jeg heldig, da jeg fik pladsen. Ikke mindst sekretariatets arbejde og de dygtige sagsbehandlere har imponeret mig, de har et meget godt greb om juraen og formår at fremstille selv meget komplicerede problemer på en letfattelig måde. På nævnsmøderne er det bedst, når der er en god debat om en sag, en debat, hvor alle kan byde ind med noget, eksempler, domme, en ny vinkel på problemet, og hvor de skråsikre, efter at sagen har fået et 360° eftersyn, må bøje af og give andre ret og ændre opfattelse. En oplagt bevilling eller et klart afslag ses pludselig i et andet lys, og afgørelsen bliver en anden. Det har været en meget spændende og berigende oplevelse, hvor jeg er kommet rundt i alle dele af juraen. Jeg mener selv, at jeg kan min jura og er rimeligt godt med, men det har været meget inspirerende at opdage de mange problemstillinger, som jeg ikke tidligere har behandlet – endsige hørt om – og jeg har lært meget nyt.

Mine fire år i Procesbevillingsnævnet har været en spændende og inspirerende juridisk dannelsesrejse, som jeg godt kunne unde mange andre at tage.

Advokat Lars Lindhard. Medlem af nævnets afdeling for appeltilladelser i perioden 2008-2011.

4 Konkrete sager, hvori der i 2011 er truffet afgørelse i nævnets afdeling for appeltilladelser

Procesbevillingsnævnet behandler ansøgninger om appeltilladelser i civile sager og straffesager. Nedenfor er omtalt et uddrag af sager, hvori Procesbevillingsnævnet har meddelt appeltilladelse til Højesteret. I civile sager er kriteriet for at meddele tilladelse til appel til Højesteret, at sagen er principiel karakter, og i straffesager tillige, hvis der foreligger særlige grunde.

Med virkning fra 1. juli 2010 blev der indført hjemmel til at meddele begrænset 3. instansbevilling, hvis særlige grunde taler for det. Denne særlige hjemmel har været udnyttet i 1 sag i 2011.

Procesbevillingsnævnet skal sikre, at retsvæsnets ressourcer anvendes på de rigtige sager. Afdelingen for appeltilladelser skal således blandt andet medvirke til, at Højesterets ressourcer primært anvendes på sager, der rejser spørgsmål af generel betydning for retsanvendelsen og retsudviklingen eller i øvrigt er af væsentlig samfundsmæssig rækkevidde. For at få tilladelse til at indbringe en sag for Højesteret skal den således have en retlig betydning, der rækker ud over den enkelte sag.

Procesbevillingsnævnet har fokus på, at der ved visse sagsområder er behov for at meddele bevilling i et antal af sager vedrørende samme problemstilling, således at Højesteret får mulighed for at fastlægge retspraksis ved at udstikke mere differentierede retningslinjer på et givent område. Dette har f.eks. været tilfældet i færdselssager med meget lang sagsbehandlingstid og i civilprocessuelle sager om rettidig modtagelse af processkrifter.

Årsberetningen for 2011 indeholder alene referater af udvalgte sager, hvori der er truffet afgørelse i sager om tilladelse til anke eller kære til Højesteret. Se desuden Procesbevillingsnævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk, der har referater af de sager, hvor der er meddelt appeltilladelse til Højesteret. Referaterne bliver løbende offentliggjort.

4.1. Civile sager

4.1.1. Civile ankesager

Er produktionsåret eller indregistreringsåret afgørende for modelårgangen af en bil?

Køber fandt på ”Bilbasen” frem til en VW Touareg V10 model 2007, som sælger havde til salg. Køber købte bilen som handelskøb. Det fremgik af slutsedlen, at bilen var indregistreret første gang i april 2007. Derimod var det ikke anført, at der var tale om en model 2006, der var produceret i 2005. Byretten fandt, at det havde betydning for prisfastsættelsen af bilen, om der var tale om en model 2006 eller en ”faceliftet” model produceret i 2005 og indregistreret i 2007 med de forbedringer, dette medførte, og tilkendte køber et afslag på 50.000 kr. Landsrettens flertal tiltrådte, at det var en værdiforringende mangel, at bilen var en model 2006, og flertallet tilkendte køber et afslag på 10.000 kr. Mindretallet bemærkede, at det ved handel med brugte biler ikke er kutyme at oplyse produktionsåret, og at det er det år, hvor bilen første gang indregistreres, der i Danmark er bestemmende for bilens årgangsbestemmelse. Mindretallet ville herefter frifinde sælger under henvisning til, at det ikke var godtgjort, at købesummen ikke svarede til værdien af det købte, hvorfor der ikke var tale om en mangel, der kunne begrunde et forholdsmæssigt afslag. Procesbevillingsnævnet meddelte køberen tilladelse til anke til Højesteret.

Retten i Koldings dom af 23. april 2010 (BS 10-2570/2009).

Vestre Landsrets dom af 4. april 2011 (B-1013-10).

Tilladelse til anke til Højesteret den 27. oktober 2011 (PBN 2011-22-0375).

Hvornår er en container, der skal fragtes med skib, kommet i transportørens varetægt?

En container var blevet stjålet fra en transportørs frit tilgængelige terminalområde, hvor den af et vognmandsfirma var blevet anbragt, imens den afventede at blive bragt ombord på transportørens skib. Der var ved indkørslen til terminalområdet udstedt billet til containeren, der samtidig blev scannet og fotograferet, men der blev ikke udstedt søfragsbrev. Både byretten og landsretten fandt, at containeren først kom i transportørens varetægt, jf. sølovens § 274, stk. 2, jf. stk. 1, når den blev bragt ombord på skibet. Da det ikke var godtgjort, at tyveriet var sket efter dette tidspunkt, var transportøren ikke ansvarlig for tyveriet af containeren.

Procesbevillingsnævnet meddelte vognmandsfirmaet og dets forsikringselskab tilladelse til anke til Højesteret.

Retten i Århus' dom af 15. december 2009 (BS 13-2042/2007).

Vestre Landsrets dom af 14. oktober 2010 (B-2650-09).

Tilladelse til anke til Højesteret den 13. januar 2011 (PBN 2011-22-0485).

Forholdsmæssigt afslag i en sag om arealmangel ved en ejendom

En ejendom, der ifølge salgsopstillingen havde et areal på 113 m², blev solgt for en kontantpris på 950.000 kr. Køberne erfarede efterfølgende, at arealangivelsen ikke var korrekt, og ved et syn og skøn afholdt i forbindelse med sagens behandling for byretten blev ejendommens areal fastsat til 95,7 m². I byretten blev sælgerne dømt til at betale et forholdsmæssigt afslag i købesummen i anledning af arealmanglen på 50.000 kr. Landsretten tiltrådte, at arealmanglen var en relevant mangel ved ejendommen, og at manglen ikke var en mangel ved bygningens fysiske tilstand i lov om forbrugerbeskyttelse ved erhvervelse af fast ejendom § 2's forstand, hvorfor den ikke var omfattet af sælgers ansvarsfraskrivelse i medfør af denne bestemmelse. Da værdiforringelsen på 50.000 kr. hverken absolut eller i forhold til købesummen udgjorde et uvæsentligt beløb, og det måtte antages, at købesummen ville være blevet reduceret med et tilsvarende beløb, hvis oplysningerne om arealafvigelsen var fremkommet under købsforhandlingerne, tiltrådte landsretten, at køber har krav på et afslag i købesummen på 50.000 kr. Procesbevillingsnævnet meddelte sælgerne tilladelse til anke til Højesteret.

Retten i Hjørrings dom af 5. juli 2010 (BS ALM-1039/2009).

Vestre Landsrets dom af 3. februar 2011 (B-1619-10).

Tilladelse til anke til Højesteret den 28. marts 2011 (PBN 2011-22-0055).

Procesbevillingsnævnet har i 2011 meddelt yderligere en sælger af en fast ejendom tilladelse til anke til Højesteret i en tilsvarende sag om forholdsmæssigt afslag ved arealmangel, hvor sælgeren tillige blev dømt til at betale forholdsmæssigt afslag:

Retten i Viborgs dom af 16. november 2010 (BS 1-1678-2007).

Vestre Landsrets dom af 27. oktober 2011 (B-2647-10).

Tilladelse til anke til Højesteret den 21. december 2011 (PBN 2011-22-0490).

En kommunes regresret for sygedagpenge i en arbejdsskadesag

En arbejdstager var kommet til skade ved et fald under arbejde på et værft. Arbejdstageren var ikke ansat af værftet, men udlejet af en anden virksomhed. Værftet gik herefter konkurs. Kommunen rettede et regreskrav mod værftets forsikringsselskab for de sygedagpenge, som kommunen havde betalt i anledning af, at arbejdstageren var sygemeldt som følge af faldet. Byretten fandt, at tilsynet med arbejdsforholdene ikke havde været tilstrækkeligt effektivt, og at værftet var ansvarlig herfor, idet værftet på ulykkestidspunktet havde det sikkerhedsmæssige ansvar efter arbejdsmiljølovgivningen. Byretten fandt endvidere, at begrænsningen i sygedagpengelovens § 78, hvorefter kommunen ikke kan gøre regres gældende over for arbejdsgiveren i sager, hvor en person ansat hos den pågældende arbejdsgiver har pådraget sig en arbejdsskade, der er omfattet af lov om arbejdsskadesikring, ikke fandt anvendelse. Retten lagde i den forbindelse vægt på, at arbejdstageren på tidspunktet for arbejdsskaden ikke var ansat, men udlejet til værftet. Landsretten bemærkede, at efter ordlyden af forsikringsaftalelovens § 95, stk. 2, kan skadelidte rette sit fulde krav mod forsikringsselskabet, hvorfor der ikke er grundlag for at fradrage selvriskobeløbet, og stadfæstede herefter byrettens afgørelse i henhold til de af byretten anførte grunde. Procesbevillingsnævnet meddelte forsikringsselskabet tilladelse til anke til Højesteret.

Retten i Århus' dom af 25. maj 2010 (BS 11-3390-2008).

Vestre Landsrets dom af 26. maj 2011 (B-1295-10).

Tilladelse til anke til Højesteret den 12. september 2011 (PBN 2011-22-0273).

Var der tale om overtrædelse af deltidsloven ved afskedigelse af en klinikassistent, der fortsat ønskede deltidsansættelse?

En arbejdstager var ansat som klinikassistent i en tandlægeklinik på deltid med 3 andre deltidsansatte klinikassistenter. Arbejdsgiveren, som ønskede at udvide antallet af klinikassistenttimer i klinikken, anmodede arbejdstager om at arbejde fuld tid, hvilket hun ikke ønskede. Arbejdstager blev herefter afskediget. Byretten fandt, at arbejdsgiver havde handlet i strid med deltidslovens § 4 a, stk. 3, og tilkendte arbejdstager en godtgørelse svarende til 9 måneders løn. Landsretten fandt det godtgjort, at arbejdsgiver havde haft et driftsmæssigt behov for at øge antallet af klinikassistenttimer, at det af driftsmæssige hensyn ville være en fordel, hvis disse timer kunne tilvejebringes ved at udvide arbejdstiden for en eller flere af de deltidsansatte, og at det i den forbindelse var nærliggende at ændre arbejdstagers stilling til en fuldtidsstilling. På denne baggrund fandt landsretten, at afskedigelsen måtte anses for saglig begrundet i omstruktureringerne på arbejdspladsen, hvorfor arbejdstager ikke havde krav på godtgørelse efter hverken deltidsloven eller funktionærlovens § 2 b. Procesbevillingsnævnet meddelte arbejdstageren tilladelse til anke til Højesteret, der fandt, at arbejdsgiveren hverken havde godtgjort, at det ville være forbundet med væsentlige ulemper eller uforholdsmæssige omkostninger at tilgodese behovet for yderligere klinikassistenttimer ved at ansætte en yderligere klinikassistent på deltid, eller at det ikke ville have været muligt at tiltrække ansøgere til en sådan deltidsstilling, eventuelt i forbindelse med en forøgelse af timetallet ved, at arbejdstager eller andre af de ansatte gik lidt ned i tid. Det var dermed ikke bevist, at arbejdsgivers ønske om, at arbejdstager skulle på fuld tid var begrundet i væsentlige hensyn til virksomhedens drift. Godtgørelsen til arbejdstager efter deltidslovens § 4 a, stk. 3, blev henset til arbejdstagers anciennitet og omstændighederne i øvrigt, herunder at arbejdstager fandt nyt job i opsigelsesperioden, fastsat til et beløb svarende til 3 måneders løn.

Retten i Roskildes dom af 18. februar 2010 (BS 1A-1320/2009).

Østre Landsrets dom af 1. november 2010 (B-678-10).

Tilladelse til anke til Højesteret den 2. marts 2011 (PBN 2010-22-0527).

Højesterets dom af 29. juni 2012 (sag 62/2011).

Var der tale om overtrædelse af deltidsloven ved afskedigelse af en klinikassistent, der fortsat ønskede deltidsansættelse?

En arbejdstager var ansat som klinikassistent i en tandlægeklinik på deltid med 3 andre deltidsansatte klinikassistenter. Arbejdsgiveren, som ønskede at udvide antallet af klinikassistenttimer i klinikken, anmodede arbejdstager om at arbejde fuld tid, hvilket hun ikke ønskede. Arbejdstager blev herefter afskediget. Byretten fandt, at arbejdsgiver havde handlet i strid med deltidslovens § 4 a, stk. 3, og tilkendte arbejdstager en godtgørelse svarende til 9 måneders løn. Landsretten fandt det godtgjort, at arbejdsgiver havde haft et driftsmæssigt behov for at øge antallet af klinikassistenttimer, at det af driftsmæssige hensyn ville være en fordel, hvis disse timer kunne tilvejebringes ved at udvide arbejdstiden for en eller flere af de deltidsansatte, og at det i den forbindelse var nærliggende at ændre arbejdstagers stilling til en fuldtidsstilling. På denne baggrund fandt landsretten, at afskedigelsen måtte anses for saglig begrundet i omstruktureringerne på arbejdspladsen, hvorfor arbejdstager ikke havde krav på godtgørelse efter hverken deltidsloven eller funktionærlovens § 2 b. Procesbevillingsnævnet meddelte arbejdstageren tilladelse til anke til Højesteret.

Retten i Roskildes dom af 18. februar 2010 (BS 1A-1320/2009).

Østre Landsrets dom af 1. november 2010 (B-678-10).

Tilladelse til anke til Højesteret den 2. marts 2011 (PBN 2010-22-0527).

Var der pligt til at tilbagebetale afgifter, der efter færøsk lovændring var opkrævet uden hjemmel?

Retten på Færøerne havde fundet, at der i henhold til en lov fra 1999 i en periode ikke havde været hjemmel til at opkræve færøsk moms af registreringsafgiften i forbindelse med køb af automobiler, og at de opkrævede afgifter herefter skulle tilbagebetales. Landsretten fandt ligeledes, at opkrævningen af afgiften havde været uhjemlet, men fandt ikke grundlag for tilbagebetaling af de opkrævede beløb. Landsretten henviste i den forbindelse blandt andet til, at det fremgik klart af forarbejder til den omhandlede lovgivning (mvg-loven), at lovændringen, der skulle være afgiftsneutral, således alene havde til formål at omlægge afgifterne, at det var hensigten, at den omhandlede moms skulle opkræves efter et system, der var enklere at forvalte og kontrollere, og at den samlede betaling af registreringsafgift og moms efter omlægningen i

det væsentlige var uændret. Procesbevillingsnævnet meddelte to færøske afgiftsydere tilladelse til anke til Højesteret.

Retten på Færøernes dom af 22. december 2009 (BS 652/2008, BS 2113/2008 og BS 312/2009).

Østre Landsrets dom af 19. januar 2011 (B-229-10, B-248-10, B-249-10, B-250-10 og B-251-10).

Tilladelse til anke til Højesteret den 7. marts 2011 (PBN 2011-22-0028, PBN 2011-22-0029, PBN 2011-22-0030 og PBN 2011-22-0031).

Begrænset bevilling i en sag om fastsættelse af et forsikringselskabs regreskrav

I forbindelse med noget byggearbejde for en virksomhed bestilte hovedentreprenøren en underentreprenør til at udføre noget arbejde med skærebrænder og vinkelsliber for at fjerne en stålramme i en væg. Underentreprenøren sendte en lærling til at udføre arbejdet, under hvilket der opstod brand. Virksomhedens forsikringselskab udbetalte erstatning og rettede herefter regreskrav mod både hoved- og underentreprenør. Byretten frifandt hovedentreprenøren, men fandt underentreprenøren ansvarlig for den af lærlingen forvoldte skade. Underentreprenøren opfyldte herefter delvist byrettens dom, således at tvisten for landsretten alene drejede sig i forholdet mellem underentreprenøren og forsikringselskabet om størrelsen af de beløb, som skal betales. Landsretten udtalte vedrørende erstatningsposterne blandt andet, at et forsikringselskab som udgangspunkt ikke udbetaler større erstatning til skadelidte/forsikringstageren, end hvad der er krav på efter forsikringsbetingelserne, og tabets størrelse, som for mange posters vedkommende ikke kan beregnes præcist, fastsættes efter forhandling mellem parter med modstridende interesser under medvirken af særligt sagkyndige. Landsretten fandt dog i modsætning til byretten, at forsikringstagerens udgift til revisor til beregning af driftstab som følge af brandskaden kunne medtages i skadelidtes forsikringselskabs regreskrav. Landsretten tiltrådte endelig, at der ikke var grundlag for at bebrejde hovedentreprenøren, der derved blev frifundet for underentreprenørens friholdelsepåstand, og stadfæstede dermed byrettens dom med beløbsmæssige ændringer. Procesbevillingsnævnet meddelte underentreprenøren tilladelse til anke til Højesteret.

Retten i Aalborgs dom af 27. januar 2010 (BS 10-300/2008).

Vestre Landsrets dom af 8. februar 2011 (B-0361-10).

Tilladelse til anke til Højesteret den 27. maj 2011 (PBN 2011-22-0127).

4.1.2. Civile kæresager

I hvilket omfang skal der ske sikkerhedsstillelse for grupperepræsentanten og gruppemedlemmerne i gruppesøgsmål?

En forening af investorer, der havde erhvervet andele i vindmøller, anlagde gruppesøgsmål mod udbyderen af vindmølleprospektet med krav om erstatning. Der var tale om en sagsgenstand på cirka 94 mio. kr., såfremt samtlige potentielle gruppemedlemmer tilmeldte sig søgsmålet. Byretten henviste sagen til landsretten i medfør af retsplejelovens § 226, stk. 1. Der var ikke kendskab til investerforeningens økonomiske forhold. Landsretten fandt, at foreningen som betingelse for at blive udmeldt som grupperepræsentant i medfør af retsplejelovens § 254 e, stk. 1, jf. § 254 c, stk. 1, nr. 2, skulle stille en foreløbig sikkerhed på 200.000 kr., jf. retsplejelovens § 254 e, stk. 2. For så vidt angår de enkelte gruppemedlemmer fastsatte landsretten efter en samlet vurdering, hvori bl.a. indgik et skøn over de forventede sagsomkostninger i sagen, og for at opnå et klart og tydeligt sikkerheds- og hæftelsesforhold, sikkerhedsstillelsen til 3.000 kr. for hver 1/100 ejerandel. Investerforeningen kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse til Højesteret, der efter formålet med kravet om sikkerhedsstillelsen, ordlyden af § 254 e, sammenholdt med § 254 j, og forarbejderne hertil, fandt, at sikkerhedsstillelsen efter § 254 e, stk. 7, skulle fastsættes således, at den alene omfatter sagsomkostninger i forbindelse med sagens behandling i en instans. Højesteret udtalte endvidere, at sikkerhedsstillelsen henset til gruppesøgsmålets samlede værdi måtte fastsættes skønsmæssigt under en vis hensyntagen til sagens værdi samt under hensyn til sagens omfang og karakter og det med sagen forbundne arbejde. Højesteret tiltrådte landsrettens fastsættelse af den foreløbige sikkerhed for grupperepræsentanten på 200.000 kr. og lagde vægt på, at landsretten havde bemærket, at sikkerheden kan reguleres, når det endelige deltagerantal i gruppesøgsmålet kendes. Højesteret fandt endvidere, at den sikkerhed, som landsretten havde bestemt, at gruppemedlemmerne skal stille som betingelse for at tilmelde sig gruppesøgsmålet, skulle fastsættes til 1.200 kr. pr. 1/100 ejerandel.

Vestre Landsrets kendelse af 14. september 2011 (B-0049-11).

Tilladelse til kære til Højesteret den 17. november 2011 (PBN 2011-22-0399).

Højesterets kendelse af 12. juni 2012 (sag 345/2011).

Krav til bevisbyrde og beviskrav i fogedforbudssager om patentrettigheder

I en fogedforbudssag havde fogedretten på begæring af patentindehaveren nedlagt et fogedforbud over for en producent af et generisk lægemiddel. Under sagens behandling ved landsretten var der mellem parterne uenighed om, hvordan patentlovens § 64 a nærmere skal anvendes i sammenhæng med retsplejelovens § 642 i forhold til kravene om bevis og bevisbyrde. Landsretten tiltrådte fogedrettens bemærkninger om, at bestemmelsen i patentlovens § 64 a om omvendt bevisbyrde efter en *lex specialis* betragtning utvivlsomt finder anvendelse i forbudssager om krænkelse af et fremstillingspatent, således at bevisbyrden for ikke-krænkelse påhviler den påståede krænker af fremstillingspatentet. Landsretten tiltrådte endvidere, at der ikke i disse sager kan påhvile den påståede krænker en strengere bevisbyrde under en forbudssag end det, der er muligt at løfte under en forbudssag, og at dette navnlig indebærer, at der ikke kan stilles krav om et fuldt bevis (godtgørelse) i form af et udmeldt syn og skøn. Landsretten fandt herefter, at producenten med tilstrækkelig høj grad af sandsynlighed havde ført bevis for, at man ikke krænkede rettighedsindehavers patent, og ophævede det nedlagte fogedforbud. Procesbevillingsnævnet meddelte patentindehaveren tilladelse til kære til Højesteret.

Fogedretten i Helsingørs kendelse af 22. september 2010 (FS FO-4056/2010).

Østre Landsrets kendelse af 8. marts 2011 (B-2813-10).

Tilladelse til kære til Højesteret af 26. maj 2011 (PBN 2011-22-0112).

I en tilsvarende sag, hvor der dog havde været enighed om anvendelsen af bevisbyrdereglen i patentlovens § 64 a, fandt landsretten derimod, at producenten ikke med tilstrækkelig høj grad af sandsynlighed havde ført bevis for, at man ikke krænkede rettighedsindehavers patent. Landsretten fandt således, at der skulle nedlægges fogedforbud. Procesbevillingsnævnet meddelte en producent og en forhandler tilladelse til kære til Højesteret.

Fogedretten i Helsingørs kendelse af 15. april 2010 (FS FO-9921/2009).

Østre Landsrets kendelse af 16. maj 2011 (B-1506-10).

Tilladelse til kære til Højesteret af 27. oktober 2011 (PBN 2011-22-0305 og PBN 2011-22-0306).

Myndighedsudøvelse i retsafgiftslovens forstand?

Landsretten fastslog under en ankesag mellem to kommuner om mellemkommunal refusion for udgifterne til et barns fortsatte anbringelse uden for hjemmet efter retssikkerhedsloven i forbindelse med hjemgivelse af et anbragt barn, at retsafgiften skulle fastsættes til 33.850 kr. ud fra påstanden i ankestævningen, idet det omtvistede krav ikke vedrørte selve forholdene omkring anbringelsen eller handlinger som myndighed i forhold til en borger, og derfor ikke vedrørte myndighedsudøvelse, jf. retsafgiftslovens § 1, stk. 4, 2. pkt. (tidligere § 1, stk. 3, 2. pkt.). Den ny opholdskommune kærede til Højesteret med Procesbevillingsnævnets tilladelse, og Højesteret fastslog, at sagen angår myndighedsudøvelse, og at retsafgiften derfor i medfør af retsafgiftslovens § 1, stk. 4, 2. pkt., højst kunne udgøre 2.000 kr.

Tilladelse til kære til Højesteret den 1. november 2011 (PBN 2011-22-0398), U 2012.2076 H.

I en anden sag om vilkår for betaling af koncessionsafgift for den sjette FM-radiokanal udbudt i henhold til bekendtgørelse nr. 168 af 17. marts 2003 om Radio- og tv-nævnets udbud af den femte og sjette jordbaserede FM-radiokanal, som verserede ved landsretten som 1. instans, fastslog landsretten tilsvarende i forbindelse med fastsættelsen af berammelsesafgiften, at denne skulle fastsættes ud fra den af myndigheden nedlagte påstand til 75.000 kr. Radio og tv-nævnet havde nedlagt påstand om betaling af forfaldne koncessionsafgifter i henhold til en tilladelse til at drive programvirksomhed på en radiokanal, som myndigheden havde meddelt. Landsretten fandt, at sagen ikke vedrørte prøvelse af meddelelsen af tilladelsen, men derimod pligten til at betale en koncessionsafgift. Sagen vedrørte følgelig ikke prøvelse af myndighedsudøvelse, jf. retsafgiftslovens § 2, stk. 3, 2. pkt. Radio- og tv-nævnet kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Højesteret udtalte, at programtilladelsen og vilkåret om betaling af en fast årlig koncessionsafgift svarende til det vindende bud er meddelt og fastsat i henhold til bekendtgørelsen, og at sagen således har en sådan nær tilknytning til programtilladelsen og udøvelsen af Radio- og tv-nævnets virksomhed, at den angår prøvelse af myndighedsudøvelse. Højesteret fastsatte derfor i medfør af retsafgiftslovens § 2, stk. 3, 2. pkt., berammelsesafgiften til 2.000 kr.

Østre Landsrets kendelse af 14. september 2011 (B-946-11).

Tilladelse til kære til Højesteret den 1. november 2011 (PBN 2011-22-0408).

Højesterets kendelse af 18. april 2012 (sag 321/2011).

Hvornår er kære indgivet pr. telefax rettidigt fulgt op af originalt kæreskrift?

I en konkurssag modtog skifteretten kæreskrift pr. telefax samme dag, som kærefristen udløb, mens det originale kæreskrift, der efter det oplyste var blevet afsendt med post på førstkommande hverdag efter kærefristens udløb, først blev modtaget 8 dage efter fristens udløb. Landsretten afviste kæren som for sent iværksat. Kærende kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Højesteret lagde efter de foreliggende oplysninger til grund, at originalt kæreskrift blev afsendt til retten med post samme dag, som kæreskriftet blev fremsendt pr. telefax. Indgivelsen af kæreskrift pr. telefax inden kærefristens udløb må herefter anses for fulgt op af en sådan ekspedition af det originale kæreskrift, at det af kærende måtte forventes at være retten i hænde den første hverdag efter kærefristens udløb. Højesteret fandt derfor kæremålet rettidigt og ophævede landsrettens kendelse og hjemviste til realitetsbehandling ved landsretten.

Østre Landsrets kendelse af 4. februar 2011 (B-3597-10).

Tilladelse til kære til Højesteret den 6. april 2011 (PBN 2011-22-0051).

Højesterets kendelse af 5. december 2011 (sag 121/2011).

Kærefristen i en fogedsag udløb en helligdag, og kærende sendte sit kæreskrift til byretten pr. telefax den sidste hverdag inden fristens udløb, men sendte først sit originale kæreskrift pr. post den første hverdag efter fristens udløb. Kæreskriftet var derfor først fremme dagen efter og dermed 7 dage efter kærefristens udløb. Landsretten afviste kæremålet, da telefaxen ikke var fulgt op af et originalt kæreskrift umiddelbart efter kærefristens udløb, jf. retsplejelovens § 586, stk. 4. Procesbevillingsnævnet meddelte den kærende tilladelse til kære. Højesteret tiltrådte, at kæremålet var indgivet for sent, da telefaxen ikke rettidigt var blevet fulgt op af en ekspedition af det originale kæreskrift.

Tilladelse til kære til Højesteret den 30. september 2011 (PBN 2011-22-0290).

U 2012.2141 H.

4.2. Straffesager

4.2.1. Anke i straffesager

Var vold gennem mange år mod sine børn at anse for mishandling?

En far var tiltalt for blandt andet mange gange i en lang periode på cirka 10 år frem til anholdelsen i juni 2010 at have slået sine tre drenge, født i 1991, 1994 og 1996, med flad hånd i ansigtet og på kroppen, revet dem i ørerne og i nakken, skubbet hårdt til dem og revet dem ned af en stol, i nogle tilfælde slået dem med knyttet hånd på kroppen og i ansigtet og med bælte på kroppen, som afstraffelse givet dem chili i munden og i flere tilfælde tvunget den ældste dreng til at sidde med knæene oven på hænderne på et flisegulv med voldsomme smerter til følge. Volden havde generelt ikke givet anledning til andet end røde mærker og rifter. Der havde været længere perioder uden vold, men voldsudøvelsen havde været fast tilbagevendende i hele perioden. Byretten fandt faderen skyldig i overtrædelse af straffelovens § 245, stk. 1, og fastsatte straffen til fængsel i 2 år og 6 måneder Landsretten henførte volden til straffelovens § 244 og idømte faderen fængsel i 10 måneder (Dissens). Anklagemyndigheden indbragte med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen for Højesteret, der fastslog, at selv om voldsforholdene isoleret set var omfattet af straffelovens § 244, havde der foreligget mishandling, jf. § 245, stk. 1. Den begåede mishandling og tvang, jf.

§ 260, stk. 1, nr. 1, omfattede en række ensartede og kontinuerlige handlinger med en sådan indre sammenhæng, at de måtte anses for en fortsat forbrydelse, med den virkning at ingen del af overtrædelserne var forældet. Faderen var desuden fundet skyldig i trusler mod den ældste dreng om ikke at anmelde volden og mod sin ægtefælle om at ville dræbe hende. Faderen var ikke tidligere straffet. Højesteret fastsatte straffen til fængsel i 1 år og 3 måneder.

Tilladelse til kære til Højesteret af 28. april 2011 (PBN 2011-25-0056).

U 2012.1119 H.

Hvordan skal tiltalte kompenseres, når en ukompliceret færdselsstraffesag på grund af domstolenes forhold ikke er blevet afgjort inden for rimelig tid?

I 6 ukomplicerede straffesager, hvor de tiltalte alle i samme byret var fundet skyldige i forskellige færdselsforseelser, havde den samlede sagsbehandlingstid fra sigtelse til byretsdom – blandt andet som følge af ressourcemæssige problemer – udgjort mellem ca. 1 år og 9 måneder og ca. 3 år uden, at dette kunne bebrejdes de tiltalte. Landsretten bestemte i alle sagerne, at den tiltalte skulle ydes kompensation for den lange sagsbehandlingstid. I den *første* sag, som handlede om spirituskørsel, bestemte landsretten, at kompensation skulle ydes ved, at statskassen betalte sagens omkostninger for såvel by- som landsret. I den *anden* sag, som handlede om kørsel med for høj hastighed, lod landsretten udover sagsomkostningerne også den idømte bøde på 3.000 kr. bortfalde. I ingen af disse to sager fandt landsretten grundlag for at ændre på den idømte frakendelse af førerretten. I den *tredje* sag, der handlede om overskridelse af spærrelinjer, der forårsagede et færdselsuheld, fastholdt landsretten den af byretten idømte bøde på 1.500 kr., men bestemte i stedet, at det idømte kørselsforbud skulle bortfalde, og at statskassen skulle betale sagens omkostninger for landsretten. I den *fjerde* sag, som handlede om kørsel med for høj hastighed og uden at holde fornøden afstand til forankørende, nedsatte landsretten den i byretten idømte bøde på 5.000 kr. til 2.500 kr. og bestemte, at statskassen skulle betale sagens omkostninger for begge retter. Landsretten fastholdt derimod den idømte ubetingede frakendelse af førerretten. I den *femte* sag, der bl.a. handlede om en række forhold med relation til bilens udstyr, manglende anvendelse af sikkerhedssele og kørsel med for høj hastighed, havde byretten udmålt en takstmæssig tillæggsbøde og bestemt, at tiltalte skulle betale sagens omkostninger. Byretten havde imidlertid henset til den lange sagsbehandlingstid fundet grundlag for at gøre frakendelsen, der ellers skulle ske ubetinget, betinget med henvisning til færdselslovens § 126, stk. 2. Landsretten ændrede byrettens dom således, at frakendelsen blev gjort ubetinget, og at bøden bortfaldt. Samtidig bestemte landsretten, at såvel de sagsomkostninger, som tiltalte var idømt i byretten, som sagsomkostningerne for landsretten skulle betales af statskassen. Endelig fandt landsretten i den *sjette* sag, der handlede om manglende anvendelse af sikkerhedssele og særligt tilpasset sikkerhedsudstyr til børn, ikke grundlag for at ændre ved den i byretten idømte takstmæssige bøde og ubetingede frakendelse, ligesom landsretten stadfæstede, at tiltalte skulle betale sagens omkostninger for byretten, idet statskassen imidlertid blev pålagt at betale sagsomkostningerne for landsretten.

Procesbevillingsnævnet meddelte i 5 af sagerne de tiltalte og i 1 af sagerne anklagemyndigheden tilladelse til anke til Højesteret. Højesteret fastslog, at sagsbehandlingstiderne i alle 6 sager i så væsentligt omfang havde oversteget det rimelige, at tiltalte skulle kompenseres herfor, og at dette gjaldt, selv om der ikke måtte foreligge en krænkelse af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Højesteret bestemte, at de tiltalte skulle kompenseres på den måde, at bøder op til 5.000 kr. skulle bortfalde, og at der alene skulle betales 50 % af den del af en bøde, der oversteg 5.000 kr. Statskassen skulle endvidere betale sagsomkostningerne. Højesteret fastslog samtidig, at de hensyn, der begrundet færdselslovens regler om frakendelse af førerretten og kørselsforbud, er af en sådan karakter, at der ikke som følge af lang sagsbehandlingstid var grundlag for at ændre på afgørelserne herom. Som følge heraf ændrede Højesteret landsrettens dom i 5 ud af de 6 sager.

Tilladelser til anke til Højesteret af 5. december 2011 (PBN 2011-25-0180) og 29. december 2011 (PBN 2011-25-0205, PBN 2011-25-0236, PBN 2011-25-0280, PBN 2011-25-0284 og PBN 2011-25-0293).

U 2012.2315/1H, U 2012.2315/2H, U 2012. 2310 H, U 2012.2317 H, U 2012.2316 H, U 2012.2322/1H.

Forvaring eller fængselsstraf til tidligere ustraffet person, der havde begået voldtægt, voldtægtsforsøg og drabsforsøg som 17-årig?

T, der ikke var tidligere straffet, var i byretten blandt andet fundet skyldig i som 17-årig at have voldtaget en 14-årig pige. Samlejet blev blandt andet gennemtvunget ved, at T holdt pigen fast med halsgreb. Under den efterfølgende varetægtsfængsling i forbindelse med voldtægtssigtelsen forsøgte T at dræbe en 29-årig kvindelig bekendt under dennes besøg hos T ved at tildele hende flere knytnæveslag i ansigtet og herefter tage halsgreb på hende, til hun mistede bevidstheden. Hun pådrog sig punktformede blødninger i øjne og mund og var i manifest livsfare. Mens hun var bevidstløs forsøgte T at voldtage hende, hvilket dog blev afværget, idet kvinden kom til bevidsthed og råbte op samt greb hård fat om T's kønsdele. T blev mentalundersøgt, og sagen blev forelagt Retslægerådet, der konkluderede, at T var udtalt personlighedsmæssigt forstyrret med impulsivitet, affektabilitet, øget selvfølelse, manglende empati og manglende respekt for regler og normer. Byretten fandt T omfattet af straffelovens § 69, og dømte ham efter karakteren og beskaffenheden af den begåede alvorlige kriminalitet sammenholdt med oplysningerne om hans personlighedsmæssige egenart og hermed forbundne vedvarende farlighed uanset hans unge alder til forvaring i medfør af straffelovens § 70, stk. 2. Landsretten tiltrådte, at domfældte

var omfattet af straffelovens § 69, men at der ikke var grundlag for idømmelse af en foranstaltning, jf. straffelovens § 68, 2. pkt. Af de af byretten anførte grunde tiltrådte landsretten endvidere, at domfældte var idømt forvaring, og stadfæstede dommen. Procesbevillingsnævnet meddelte T tilladelse til kære. Højesteret fandt under hensyn til, at T var 17 år på gerningstidspunkterne og ikke tidligere havde været straffet, at der – uanset karakteren af den pådømte kriminalitet og oplysningerne om T's person – ikke var fuldt tilstrækkeligt grundlag for at anvende forvaring i stedet for fængsel. Højesteret fastsatte under hensyn til beskaffenheden af den alvorlige kriminalitet, som T var fundet skyldig i, og under hensyn til T's unge alder, straffen til fængsel i 7 år.

Københavns Byrets dom af 11. januar 2011 (SS 3-18295/2010).

Østre Landsrets dom af 30. juni 2011 (S-447-11).

Tilladelse til anke til Højesteret af 12. september 2011 (PBN 2011-25-0185).

Højesterets dom af 12. april 2012 (Sag 271/2011).

Overtrædelse af den militære straffelov for pligtforsømmelse af særlig grov karakter ved at have afgivet usande oplysninger til foresatte.

En oberstløjtnant, der tillige var kommunikationschef i Forsvarskommandoen havde fremsendt en elektronisk fil med en arabisk oversættelse af bogen »Jæger - i krig med eliten« til en journalist på et dagblad. Bogen blev af forsvaret opfattet som en mulig sikkerhedsrisiko for de danske styrker i Afghanistan. Under tjenstlige samtaler med chefen for Forsvarskommandoen og med forsvarschefen nægtede oberstløjtnanten på direkte forespørgsel og i strid med sandheden at have sendt oversættelsen til dagbladet. I landsretten blev oberstløjtnanten for pligtforsømmelse af særlig grov karakter, jf. den militære straffelovs § 27, stk. 2, jf. stk. 1, straffet med en bøde på 8.000 kr. En kommandør, der tillige var chef for forsvarets it-område, og som havde foretaget oversættelsen ved hjælp af et oversættelsesprogram, blev ligeledes dømt for pligtforsømmelse af særlig grov karakter, bl.a. ved på direkte forespørgsel fra forsvarets ledelse at have fortalt, at han ikke havde foretaget oversættelsen, og blev idømt fængsel i 30 dage, der blev gjort betinget. Procesbevillingsnævnet meddelte oberstløjtnanten og

kommandøren tilladelse til anke til Højesteret. Kommandøren frafaldt dog sin anke til Højesteret. Højesteret udtalte, *at* den militære straffelovs § 27 ikke efter sin ordlyd er begrænset til tjenestepligter, der er af betydning for sikkerheden, *at* lovens forarbejder klart udtrykker, at bestemmelsen modsvarer straffelovens § 156 og § 157, og *at* den omfatter alle typer af tjenestepligter. Højesteret udtalte endvidere, at sandhedspligten er af fundamental betydning i tjenesteforhold, og at tilsidesættelse af denne pligt som udgangspunkt er en grov tilsidesættelse af de pligter, der gælder i tjenesten. Højesteret lagde til grund, at afklaringen af, hvem der havde sendt oversættelsen til dagbladet, var et forhold, som forsvarrets ledelse tillagde stor betydning, og at dette stod klart for oberstløjtnanten. Højesteret tiltrådte, at oberstløjtnantens afgivelse af usande oplysninger over for ledelsen var en så grov forsømmelse af de pligter, der fulgte af stillingen, at forholdet var omfattet af den militære straffelovs § 27, stk. 2, jf. stk. 1, og stadfæstede dommen over oberstløjtnanten.

Københavns Byrets dom af 10. september 2010 (SS 2-12875/2010).

Østre Landsrets dom af 28. februar 2011 (S-2839-10).

Tilladelse til anke til Højesteret af 5. maj 2011 (PBN 2011-25-0061).

Højesterets dom af 25. april 2012 (sag 139/2011).

Var drabsforsøg mod en af tegnerne bag Muhammed-tegningerne forsøg på terrorisme?

T var tiltalt for terrorisme, jf. straffelovens § 114, ved i januar 2010 at have forsøgt at dræbe en af tegnerne bag Muhammed-tegningerne bragt i Jyllands-Posten i 2005. T var bevæbnet med en økse og en kniv trængt ind i tegnerens hjem, men drabsforsøget mislykkedes, da tegneren låste sig inde i et sikret rum. Byretten fandt T skyldig i tiltalen og idømte T 9 års fængsel og udvisning for bestandig. Landsretten stadfæstede byrettens dom, dog således at straffen forhøjedes til fængsel i 10 år. (Dissens). T indbragte med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen for Højesteret. Højesteret udtalte, at drab på tegneren for at have tegnet en af Muhammed-tegningerne i den situation, som forelå, måtte anses som terrorisme, og tiltrådte derfor, at drabsforsøget var henført under straffelovens § 114, stk. 1, nr. 1, jf. § 21, som forsøg på terrorisme. Højesteret fandt endvidere ikke grundlag for at ændre den af landsretten fastsatte straf på fængsel i 10 år, ligesom landsretten tiltrådte bestemmelsen om udvisning for bestandig.

Retten i Århus dom af 4. februar 2011 (10-4894/2010).

Vestre Landsrets dom af 22. juni 2011 (S-0365-11).

Tilladelse til anke til Højesteret af 26. oktober 2011 (PBN 2011-25-0172).

Højesterets dom af 2. maj 2012 (sag 299/2011).

Journalist og fotograf frifundet for tiltale efter straffelovens § 264 a for optagelse med skjult kamera til brug ved dokumentation af ulovlig handel med hunde.

En fotograf og en journalist henvendte sig i forbindelse med produktionen af et tv-program på F's adresse under påskud af at ville købe en hundehvalp. Her optog de med skjult kamera billeder og lyd af F og et større antal hunde i F's køkken, der blev anvendt som fremvisnings- og salgslokale. Billeder og lyd blev ikke slørede i tv-udsendelsen, hvor også F's navn blev nævnt. Ved byretten blev fotografen og journalisten frifundet for tiltalen for overtrædelse af straffelovens § 264 a. Anklagemyndigheden ankede til landsretten, der fandt, at kränkelsen ved optagelsen i væsentlig grad overskred, hvad varetagelsen af den offentlige interesse i nyheds- og

informationsformidlingen kan berettiget til. Landsretten fandt derfor optagelsen uberettiget, jf. straffelovens § 264 a, og fastsatte straffen til 10 dagbøder a 1.000 kr. til hver af de tiltalte. Fotografen og journalisten indbragte med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen for Højesteret, der udtalte, at fotografering med skjult kamera som udgangspunkt er forbundet med væsentlige betænkeligheder, og at en sådan fremgangsmåde kun kan være berettiget efter en nøje afvejning i hvert enkelt tilfælde af den samfundsmæssige interesse i forhold til den enkeltes krav på beskyttelse. Optagelsen med skjult kamera i F's bolig skete på grund af boligens anvendelse til ulovlig erhvervsmæssig handel med hunde, og der var ikke grundlag for at tilsidesætte den journalistiske vurdering af, at dette ikke kunne godtgøres uden skjult fotografering. Fotograferingen indgik i en tv-udsendelse om bl.a. indsmugling af hunde og ulovlig handel med hunde, og udsendelsen rejste spørgsmål af væsentlig samfundsmæssig interesse om dyrevelfærd, dyreetik og køberrisici. Fotograferingen havde ikke fokus på F, på boligen eller på F's private forhold, og krænkelsen af F måtte anses for beskedent. Fotograferingen var herefter ikke uberettiget. Højesteret ændrede herved landsrettens dom, hvorved fotografen og journalisten var blevet idømt bøder (Dissens).

Retten i Hernings dom af 4. oktober 2010 (7-1190/2010).

Vestre Landsrets dom af 13. april 2011 (S-2336-10).

Tilladelse til anke til Højesteret af 14. juni 2011(PBN 2011-25-0114).

Højesterets dom af 17. april 2012 (sag 181/2011).

Procesbevillingsnævnet har i 2011 endvidere meddelt to journalister tilladelse til anke til Højesteret i en lignende sag om videregivelse af skjulte optagelser på et omsorgscenter, hvor Højesteret fandt, at videregivelse af fortrolige oplysninger ikke havde været berettiget efter straffelovens § 152, stk. 1, jf. § 152 e, nr. 2, således som disse bestemmelser skal fortolkes i lyset af artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Højesteret stadfæstede herefter den af landsretten idømte straf.

Tilladelse til anke til Højesteret af 16. marts 2011(PBN 2011-25-0290).

U 2012.1788 H.

Strafbortfald ved mindreårig asylansøgers dokumentfalsk begået ved første indrejse i Danmark. Ikke udvisning.

En udlænding indrejste i september 2009 som 17-årig i Danmark fra Grækenland. Ved indrejsen foreviste udlændingen et falsk bulgarsk identitetskort, søgte asyl og blev efterfølgende meddelt opholdstilladelse i Danmark i medfør af udlændingelovens § 7, stk. 2. Udlændingen blev i byretten og landsretten idømt fængsel for dokumentfalsk, jf. straffelovens § 171, og udvist. Udlændingen indbragte med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen for Højesteret. For Højesteret påstod udlændingen frifindelse, subsidiært strafbortfald og mere subsidiært formildelse. Højesteret fandt, at den særlige beskyttelse mod straf, som gælder efter artikel 31, stk. 1, i FN's flygtningekonvention, ikke gælder for personer, der ikke er flygtninge i konventionens forstand. Højesteret fastslog, at udlændingelovens § 7, stk. 1, omfatter personer, som er flygtninge i konventionens forstand, mens § 7, stk. 2, omfatter personer, der er beskyttet på andet grundlag. Spørgsmålet om, hvorvidt en person har krav på opholdstilladelse efter § 7, stk. 1, eller § 7, stk. 2, afgøres efter udlændingeloven endeligt af udlændingemyndighederne, og udlændingemyndighedernes vurdering, hvorefter afghaneren var omfattet af udlændingelovens § 7, stk. 2, skulle derfor lægges til grund. Da heller ikke nødretlige betragtninger kunne medføre frifindelse, fandt Højesteret, at udlændingen ikke kunne frifindes. Højesteret fandt imidlertid, at der forelå sådanne særlige forhold og formildende omstændigheder, at straffen burde bortfalde i medfør af straffelovens § 83. Efter parternes samstemmende påstande herom blev udlændingen frifundet for udvisning.

Tilladelse til anke til Højesteret af 10. juni 2011 (PBN 2011-25-0090).

U 2012.1670 H.

Procesbevillingsnævnet havde samme dag meddelt en anden udlænding tilladelse til anke til Højesteret i en tilsvarende sag, hvor Højesteret kom til samme resultat om bortfald af straffen i medfør af straffelovens § 83 og frifindelse for udvisning.

Københavns Byrets dom af 9. november 2009 (SS 2-25744/2009).

Østre Landsrets dom af 2. marts 2011 (S-3454-09).

Tilladelse til anke til Højesteret af 10. juni 2011 (PBN 2011-25-0090).

Højesterets dom af 3. februar 2012 (sag 179/2011).

4.2.2. Kære i straffesager

Skulle forklaring afgivet af vidne i USA ved anvendelse af telekommunikation med billede anvendes under ankebehandlingen af en straffesag?

Landsretten havde i en straffeankesag mod T1, T2 og T3 om narkotikakriminalitet afsagt kendelse om, at vidnet A, der befandt sig i USA, og som havde afgivet forklaring i sagen for byretten, under sagens behandling i landsretten kunne afgive vidneforklaring ved anvendelse af telekommunikation med billede. Ligeledes kunne vidnet B, der også befandt sig i USA, men som ikke havde afgivet forklaring for byretten, afgive forklaring ved telekommunikation med billede. Landsretten bemærkede bl.a., at det ved vurderingen af forklaringernes bevisværdi måtte tages i betragtning, at retten ikke har de samme muligheder for at bedømme vidnerne, som hvis forklaringen er afgivet direkte for retten. T1, T2 og T3 fik Procesbevillingsnævnets tilladelse til at kære kendelsen til Højesteret. Højesteret udtalte bl.a., at et vidne kan indkaldes til at afgive forklaring ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis det findes hensigtsmæssigt og forsvarligt, jf. retsplejelovens § 174, stk. 2, 1. pkt., og efter retsplejelovens § 192, stk. 6, kan retten tillade, at et vidne, der befinder sig i udlandet, afgiver forklaring ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis forklaringen skønnes at kunne afgives under lige så betryggende former som en forklaring, der afgives efter reglerne i § 192, stk. 2. Det er i forarbejderne til bestemmelsen anført, at denne betingelse navnlig vil kunne være opfyldt, når der foreligger en aftale mellem Danmark og den pågældende stat om gennemførelse af grænseoverskridende videomødeafhøringer. Danmark indgik i 2005 aftale med Amerikas Forenede Stater om gensidig retshjælp, herunder om anvendelse af videotransmissionsteknologi til optagelse af vidneforklaringer. Med disse bemærkninger og af de grunde, der var anført af landsretten, stadfæstede Højesteret landsrettens kendelse om videoafhøringerne.

Tilladelse til kære til Højesteret af 2. marts 2011 (PBN 2011-25-0031).

U 2012.585 H.

Kan der ske retsforfølgning i Danmark for overtrædelse af folkedrabslovens § 1, litra a, vedrørende handlinger begået i Rwanda?

T blev varetægtsfængslet i byretten som sigtet for overtrædelse af folkedrabslovens § 1, litra a, subsidiært manddrab efter straffelovens § 237 – eller medvirken hertil – i forbindelse med drab på et stort antal etniske tutsier i Rwanda i 1994. Senere afsagde byretten på forsvarerens begæring kendelse om, at der for så vidt angår sigtelsen for folkedrab ikke er dansk straffemyndighed i sagen efter straffelovens § 7, stk. 1, nr. 1, eller § 8 a. Anklagemyndigheden kærede byrettens kendelse til Østre Landsret, der i medfør af retsplejelovens § 846, stk. 1, nr. 3, afviste sagen mod T for så vidt angår den principale tiltale for folkedrab under henvisning til, at folkedrabsloven hverken efter ordlyden eller forarbejderne kan finde anvendelse på handlinger begået i udlandet (eksterritorialitet), hvorfor der ikke er dansk straffemyndighed for denne del af den rejste tiltale. Anklagemyndigheden indbragte med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen for Højesteret, der udtalte blandt andet, at folkedrabsloven fra 1955 er vedtaget til opfyldelse af Danmarks forpligtelser i henhold til en konvention fra 1948 om forebyggelse af og straf for folkedrab. Efter konventionen skal folkedrab være strafbart. Højesteret fandt i overensstemmelse med almindelig anerkendt international opfattelse, at folkedrabs strafbarhed har universel gyldighed. Da folkedrabsloven ikke indeholder en bestemmelse, der begrænser straffehjemlens geografiske anvendelsesområde, har loven – ligesom bestemmelsen om manddrab i § 237 – universel gyldighed, og der er ikke holdepunkter i lovens forarbejder for, at meningen med loven har været at begrænse området for strafbarheden af folkedrab geografisk til Danmark. Således er der i folkedrabslovens § 1, litra a, hjemmel til at straffe folkedrab begået i Rwanda. Da det var uomtvistet under sagen for Højesteret, at folkedrab også er strafbart i Rwanda, var betingelserne for strafforfølgning i straffelovens § 7, stk. 1, nr. 1, opfyldt, og Højesteret ændrede på denne baggrund landsrettens kendelse således, at den principale tiltale mod T for folkedrab ikke afvistes.

Retten i Roskildes kendelse af 31. maj 2011 (9-6850/2010).

Østre Landsrets kendelse af 26. oktober 2011 (S-1776-11).

Tilladelse til kære til Højesteret af 16. december 2011 (PBN 2011-25-0263).

Højesterets kendelse af 26. april 2012 (sag 2/2012).

Var der dansk straffemyndighed - og dermed grundlag for varetægtsfængsling - ved forsøg på kapring af dansk skib i internationalt farvand?

Seks udlændinge blev anholdt i internationalt farvand i Adenbugten nord for Somalia af personale fra et dansk flådefartøj og sigtet for forsøg på overtrædelse af straffelovens § 183 a om kapring, idet de i et skib med bl.a. en stige om bord sejlede op til et dansk indregistreret containerskib med det formål at borde skibet. Byretten afsagde kendelser om, at de pågældende skulle fængsles in absentia i medfør af retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1, og fremstilles i retten inden 24 timer efter deres indbringelse til Danmark. Den beskikkede forsvarer kærede kendelsen under henvisning til, at der ikke var dansk straffemyndighed i sagen. Landsretten fandt, at der er dansk straffemyndighed efter straffelovens § 8, nr. 5, og tiltrådte, at der også efter bestemmelsen i straffelovens § 6, nr. 3, består dansk straffemyndighed, og stadfæstede byrettens kendelser. Påtale i sagen blev herefter opgivet. De seks udlændinge indbragte landsrettens kendelse for Højesteret med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Højesteret udtalte, at sigtelsen angik forsøg på kapring af et dansk skib i internationalt farvand. Det følger af straffelovens § 6, stk. 3, at handlinger, som foretages på et dansk fartøj, som befinder sig uden for et myndighedsområde, hører under dansk straffemyndighed. Det følger endvidere af straffelovens § 9, stk. 2, at en handling, hvis strafbarhed afhænger af en indtrådt eller tilsigtet følge, anses for foretaget, hvor gerningsmanden havde forsæt til, at virkningen skulle indtræde. Det følger allerede af straffelovens § 6, stk. 3, jf. § 9, stk. 2, at forsøg på kapring af et dansk skib i internationalt farvand er omfattet af dansk straffemyndighed. Højesteret fandt endvidere, at betingelserne for varetægtsfængsling i medfør af retsplejelovens 762, stk. 1, nr. 1, var opfyldt, og stadfæstede landsrettens afgørelse.

Tilladelse til kære til Højesteret af 9. februar 2011 (PBN 2011-26-0004).

U 2011.3066 H.

Kunne politiets indgreb i en mistænks Facebook- og Messengerprofiler ved brug af den mistænks koder ske efter reglerne om gentagne hemmelige ransagninger?

En person var mistænkt for narkokriminalitet efter straffelovens § 191. Under efterforskningen havde politiet via telefonaflytning fået kendskab til koderne til den mistænks Facebook- og Messengerprofiler. Politiet havde foretaget en kortvarig aflæsning af Facebookprofilen med henblik på at konstatere, om der fortsat var adgang til profilen. Byretten tillod politiet at

foretage dataaflæsning af den mistænkte Facebook- og Messengerprofiler og godkendte den allerede foretagne aflæsning. Landsretten stadfæstede byrettens kendelse med henvisning til retsplejelovens § 791 b, stk. 1 og 2, om dataaflæsning. Den beskikkede indgrebsadvokat kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Højesteret udtalte, at oplysningerne, som politiet kan få kendskab til ved indgrebene, på samme måde som afsendte og modtagne e-mails ikke er oplysninger, der er undervejs i en kommunikationslinje. Højesteret fandt, at politiets adgang til den mistænkte Facebook- og Messengerprofiler ved brug af koderne var indgreb, som havde karakter af gentagne hemmelige ransagninger, som kan foretages med hjemmel i retsplejelovens § 793, stk. 1, nr. 1, jf. § 799. Det kunne ikke føre til et andet resultat, at oplysningerne på profilerne befandt sig på servere i udlandet. Da de øvrige betingelser i retsplejelovens § 794 fandtes opfyldt, tiltrådte Højesteret, at politiet havde fået tilladelse til at aflæse de pågældende profiler. Endelig tiltrådte Højesteret, at den foretagne aflæsning var blevet godkendt, jf. retsplejelovens 796, stk. 3.

Retten i Esbjergs kendelse af 20. oktober 2010 (7-34-03/2010).

Vestre Landsrets kendelse af 8. februar 2011 (S-2356-10).

Tilladelse til kære til Højesteret af 15. april 2011 (PBN 2011-25-0027).

Højesterets kendelse af 10. maj 2012 (sag 129/2011).

5 Nævnets virksomhed i 2011 i afdelingen for fri proces

5.1. Generelt

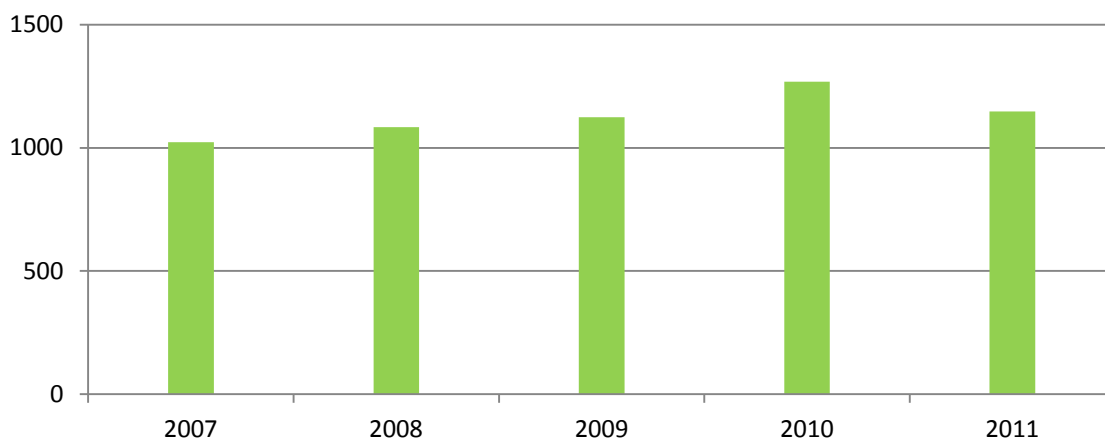
De nye regler om fri proces og dermed etableringen af nævnets afdeling for fri proces trådte som nævnt først i kraft med virkning fra 1. januar 2007.

Nævnet har i 2011 afholdt 41 møder i afdelingen for fri proces.

Den 1. januar 2011 var 223 sager uafsluttede.

Nævnet har i 2011 modtaget 1.147 sager vedrørende fri proces.

Til sammenligning modtog nævnet i 2007 1.023 sager, i 2008 1.084 sager, i 2009 1.124 sager og i 2010 1.268 sager, som det fremgår af nedenstående søjlediagram:

1.155 sager er blevet afsluttet i 2011. Der var herefter 215 uafsluttede sager ved årets udgang.

Det bemærkes, at nævnets behandling af anmodning om genoptagelse mv. af nævnets afgørelser bliver journaliseret under den tidligere sag og således ikke er inkluderet i disse tal. Med virkning fra 1. januar 2012 vil anmodning om genoptagelse mv. af nævnets afgørelser blive journaliseret i en særskilt sag.

94 sager er blevet afgjort uden nævnsbehandling (tilbagekaldt, videresendt til anden myndighed, afvist som faldende uden for nævnets kompetence mv.).

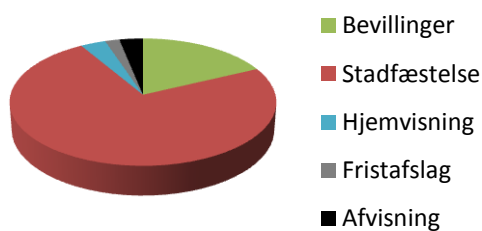
Nævnet har i 2011 afgjort 1.061 sager, der fordeler sig som følger:

	Bevillinger*	Stadfæstelse	Hjemvisning*	Fristafslag	Afvisning**	I alt
Fri proces til sager i 1. instans	157	643	30	17	28	875
Fri proces til appelsager	44	121	4	1	8	178
Genoptagelsesklager	0	5	0	0	0	5
Aktindsigtsklager	0	3	0	0	0	3

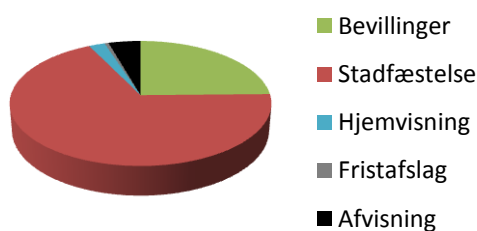
* I tallene for bevillinger og hjemvisning indgår også delvis bevillinger eller hjemvisninger, hvilket også gælder for oversigterne vedrørende de enkelte bestemmelser i de følgende afsnit.

**Gruppen dækker bl.a. over sager, hvor nævnet har afvist at behandle sagen under henvisning til, at ansøgningen eller klagen er indgivet for sent i forhold til retssagens hovedforhandling, hvor retssagen er afsluttet ved forlig, der omfatter sagens omkostninger, eller hvor ansøgeren har hævet retssagen.

1. instans sager

Fri proces til appelsager

Procesbevillingsnævnet foretager årligt en opgørelse af sagsbehandlingstiden i nævnets afdeling for appelltilladelser og i afdelingen for fri proces. Før 2011 blev den gennemsnitlige sagsbehandlingstid beregnet ud fra antal afsluttede sager i oktober kvartal. Fra 2011 bliver sagsbehandlingstiden beregnet ud fra antal afsluttede sager over hele året.

En opgørelse over sagsbehandlingstiden for 2011 (1.155 sager) i afdelingen for fri proces har givet følgende resultat:

Sagsbehandlingstid	I alt
Under 4 uger	20 %
Under 6 uger	32 %
Under 8 uger	43 %
Under 10 uger	53 %
Under 12 uger	63 %
Under 14 uger	71 %
Under 16 uger	81 %
Alle	100 %
Antal sager i alt	1.155

Det bemærkes, at der i sagsbehandlingstiden indgår den tid, som er medgået til kontradiktion og indhentelse af nødvendige bilag fra klageren, Civilstyrelsen og retterne mv.

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i afdelingen for fri proces er i 2011 på 10,3 uger. Der er således tale om en lille stigning på 0,4 uger i forhold til 2010, hvor den gennemsnitlige sagsbehandlingstid var 9,9 uger.

I afdelingen for fri proces, der blev etableret pr. 1. januar 2007, er den gennemsnitlige sagsbehandlingstid for 2008 og frem blevet nedbragt med ca. 8 uger i forhold til 2007.

Det er nævnets mål, at den gennemsnitlige sagsbehandlingstid ikke overstiger 6-8 uger. Nævnet vil derfor i 2012 fortsat have fokus på at nedbringe den gennemsnitlige sagsbehandlingstid.

5.2. Fri proces til sager i 1. instans

5.2.1. Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 325

Nævnets har i 2011 realitetsbehandlet 130 sager efter retsplejelovens § 325.

Heraf omhandlede 37 sager betingelsen om, at ansøger ikke må have en retshjælpsforsikring, der dækker omkostninger forbundet med sagen. Nævnet stadfæstede 36 afgørelser under henvisning til, at denne betingelse ikke var opfyldt og hjemviste 1 sag til Civilstyrelsen. I 29 af sagerne traf nævnet tillige afgørelse om stadfæstelse i henhold til retsplejelovens § 329. 93 sager vedrørte opfyldelsen af de økonomiske betingelser for fri proces. Nævnet stadfæstede herunder 80 afgørelser under henvisning til, at de økonomiske betingelser ikke var opfyldt, og hjemviste 13 sager, idet nævnet fandt, at de økonomiske betingelser var opfyldt. I 34 af de 80 sager traf nævnet tillige afgørelse om stadfæstelse af afslag i henhold til retsplejelovens § 329.

En oversigt over antal bevillinger mv. i tidligere år fremgår af årsberetningerne for årene 2007-2010.

5.2.2. Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 328

Nævnet realitetsbehandlede 631 sager efter retsplejelovens § 328 i 2011.

Nævnet meddelte bevilling i 142 sager, heraf 63 under henvisning til bestemmelsen i retsplejelovens § 328, stk. 3, hvorefter lejere, arbejdstagere og skadeslidte anses for at have rimelig grund til at føre proces i retssager i 1. instans om opsigelse eller ophævelse af boliglejemål eller ansættelsesforhold eller om personskade, medmindre forhold som nævnt i § 328, stk. 2, nr. 2-5, klart taler imod. I 2 sager blev bevilling meddelt under henvisning til retsplejelovens § 328, jf. cirkulære nr. 32 af 9. marts 1970 om fri proces til ægtefælleskifte efter skiftelovens kap. VI.

Nævnets stadfæstede efter § 328 474 afslag på fri proces, heraf 140 sager, der var omfattet af retsplejeloven af retsplejelovens § 328, stk. 3. I 32 sager blev fri proces afslået under henvisning til, at retssagen udsprang af ansøgerens erhvervsvirksomhed, jf. retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1. I 2 sager stadfæstede nævnet afslag i retssager om ærekrænkelse, jf. retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 2. I 31 sager blev der meddelt afslag på fri proces i sager, der var omfattet af retsplejelovens § 328, jf. cirkulære nr. 32 af 9. marts 1970 om fri proces til ægtefælleskifte efter skiftelovens kap. VI.

15 sager blev hjemvist til Civilstyrelsen med henblik på fornyet behandling, heraf 5 sager under henvisning til, at sagen var omfattet af reglen i retsplejelovens § 328, stk. 3. 1 sag blev hjemvist, idet nævnet fandt, at ansøgningen ikke kunne anslås under henvisning til, at retssagen udsprang af ansøgerens erhvervsvirksomhed, jf. retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1. 1 sag blev hjemvist under henvisning til, at sagen var omfattet af retsplejelovens § 328, jf. cirkulære nr. 32 af 9. marts 1970 om fri proces til ægtefælleskifte efter skiftelovens kap. VI. 8 sager blev hjemvist til Civilstyrelsen til behandling efter retsplejelovens § 328 under henvisning til andre årsager.

Af de i alt 631 sager vedrørende retsplejelovens § 328 blev der i 59 sager tillige meddelt afslag efter retsplejelovens § 329. Nævnet hjemviste ingen sager til Civilstyrelsen med henblik på behandling efter denne bestemmelse.

Sagerne fordeler sig som følger:

	Bevilling	Stadfæstelse	Hjemvisning
Ansættelsesret	13	24	4
Erhvervsforhold	0	36	0
Erstatning, personskade	68	126	2
Erstatning, rådgiveransvar	0	2	0
Erstatning, andet	9	32	1
Familie- og arveret	15	69	4
Fast ejendom	3	17	1
Formueret	8	50	1
Forældremyndighed og bopæl	6	20	1
Injurier	0	9	0
Lejeret	12	30	0
Skatteret	0	4	0
Sociale ydelser	4	13	0
Strafbare forhold	0	9	0
Udlændingeret	0	11	0
Andet	4	22	1
I alt	142	474	15

5.2.3. Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 329

Nævnet har i 2011 realitetsbehandlet 61 sager alene om fri proces efter retsplejelovens § 329. I 14 sager blev der meddelt bevilling. I 47 sager stadfæstede nævnet afslag på fri proces alene i medfør af retsplejelovens § 329. Ingen sager blev hjemvist til Civilstyrelsen.

Sagerne fordeler sig som følger:

	Bevilling	Stadfæstelse	Hjemvisning
Ansættelsesret	0	0	0
Erhvervsforhold	0	5	0
Erstatning, personskade	3	10	0
Erstatning, rådgiveransvar	0	1	0
Erstatning, andet	0	8	0
Familie- og arveret	1	4	0
Fast ejendom	0	0	0
Formueret	6	5	0
Forældremyndighed og bopæl	0	1	0
Injurier	0	3	0
Lejeret	0	0	0
Skatteret	1	0	0
Sociale ydelser	0	2	0
Udlændingeret	1	0	0
Andet	2	8	0
I alt	14	47	0

5.2.4. Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 336

Nævnet har i 2011 realitetsbehandlet 8 sager efter retsplejelovens § 336, hvorefter der kan ydes en ansøger, som har en retshjælpsdækning, der dækker omkostninger forbundet med sagen, godtgørelse fra statskassen af den del af omkostningerne, der overstiger forsikringens maksimum, såfremt sagens karakter eller omstændighederne i øvrigt kan begrunde, at omkostningerne ikke har kunnet afholdes inden for forsikringens maksimum. I 1 sag meddelte nævnet, at betingelserne for godtgørelse efter retsplejelovens § 336 var opfyldt. I 6 sager stadfæstede nævnet Civilstyrelsens afslag på godtgørelse og i 1 sag hjemviste nævnet sagen til fornyet behandling i Civilstyrelsen.

5.3. Fri proces til ankesager

5.3.1 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 325

Nævnet har i 2011 realitetsbehandlet 13 sager efter retsplejelovens § 325.

Sagerne vedrørte opfyldelsen af de økonomiske betingelser for fri proces samt betingelsen om, at ansøger ikke må have en retshjælpsforsikring, der dækker omkostningerne, der er forbundet med sagen. Nævnet stadfæstede 8 afgørelser under henvisning til, at de økonomiske betingelser for fri proces ikke var opfyldt. I 4 af sagerne traf nævnet tillige afgørelse om stadfæstelse af afslag i henhold til retsplejelovens § 329. Nævnet hjemviste 1 sag til Civilstyrelsen til fornyet behandling, idet nævnet fandt, at de økonomiske betingelser var opfyldt. Nævnet hjemviste 1 sag til Civilstyrelsens til fornyet behandling idet nævnet fandt, at omkostningerne ved sagen ikke kunne holdes inden for forsikringens maksimum. Nævnet stadfæstede 3 afgørelser under henvisning til, at ansøgeren havde en retshjælpsforsikring. I 2 af disse sager traf nævnet tillige afgørelse om stadfæstelse af afslag i henhold til retsplejelovens § 329.

5.3.2 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 328

Nævnets realitetsbehandlede i 2011 129 sager efter retsplejelovens § 328. Nævnet meddelte bevilling i 30 sager. Nævnet afslog fri proces i 97 sager under henvisning til retsplejelovens § 328 og hjemviste 2 sager til Civilstyrelsen.

Sagerne fordeler sig som følger:

	Bevilling	Stadfæstelse	Hjemvisning
Ansættelsesret	0	2	0
Erhvervsforhold	0	2	0
Erstatning, personskade	5	13	0
Erstatning, andet	0	4	0
Familie- og arveret	2	16	0
Fast ejendom	2	2	0
Formueret	1	3	0
Forældremyndighed og bopæl	19	44	2
Injurier	0	1	0
Lejeret	0	5	0
Skatteret	0	0	0
Sociale ydelser	1	1	0
Strafbare forhold	0	0	0
Udlændingeret	0	2	0
Andet	0	2	0
I alt	30	97	2

5.3.3. Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 329

Nævnet har i 2011 realitetsbehandlet 22 sager om fri proces efter retsplejelovens § 329. Nævnet meddelte fri proces i 14 sager. Der blev i 8 sager meddelt afslag alene i medfør af denne bestemmelse. Sagerne fordeler sig som følger:

	Bevilling	Stadfæstelse	Hjemvisning
Ansættelsesret	0	0	0
Erhvervsforhold	0	0	0
Erstatning, personskade	1	1	0
Erstatning, andet	1	0	0
Familie- og arveret	1	2	0
Fast ejendom	1	2	0
Formueret	3	0	0
Forældremyndighed og bopæl	3	0	0
Injurier	1	1	0
Lejeret	0	1	0
Skatteret	0	0	0
Sociale ydelser	0	0	0
Strafbare forhold	0	0	0
Udlændingeret	1	0	0
Økonomiske betingelser	0	1	0
Andet	2	0	0
I alt	14	8	0

5.3.4. Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 336

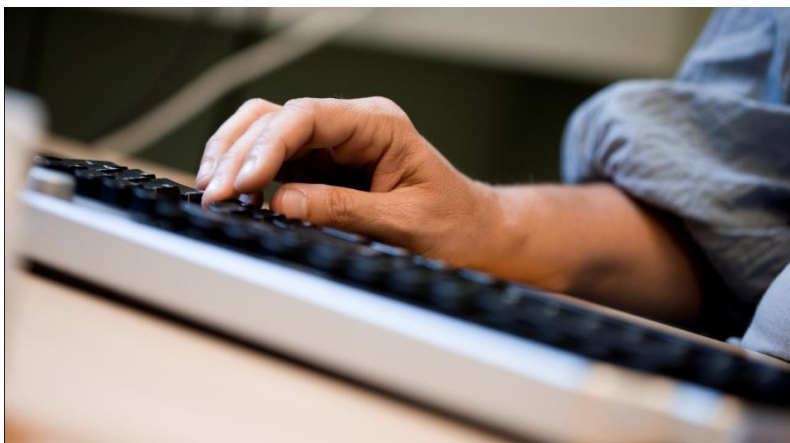
Nævnet har i 2011 realitetsbehandlet 5 sager efter retsplejelovens § 336, hvorefter der kan ydes en ansøger, som har en retshjælpsdækning, der dækker omkostninger forbundet med sagen, godtgørelse fra statskassen af den del af omkostningerne, der overstiger forsikringens maksimum, såfremt sagens karakter eller omstændighederne i øvrigt kan begrunde, at omkostningerne ikke har kunnet afholdes inden for forsikringens maksimum. I alle 5 sager stadfæstede nævnet Civilstyrelsens afslag på godtgørelse.

5.4. Klager over Civilstyrelsens afgørelser om afslag på genoptagelse

Procesbevillingsnævnet har i 2011 behandlet 5 klager over Civilstyrelsens afgørelser om afslag på genoptagelse. I alle sagerne stadfæstede nævnet styrelsens afgørelse.

5.5. Klager over Civilstyrelsens afgørelser om aktindsigt

Procesbevillingsnævnet har i 2011 behandlet 3 klager over Civilstyrelsens afgørelser om aktindsigt. I alle sagerne stadfæstede nævnet styrelsens afgørelse.

5.6. Ny i Procesbevillingsnævnet

Af advokat Jeppe Søndergaard

Som nyt beskikket medlem af Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces var det med stor ydmyghed, at jeg gik ind til opgaven. Fra mit kendskab til ansøgerne vidste jeg, at det måske var deres sidste chance for at få økonomisk mulighed for at gennemføre en efter ansøgerens opfattelse meget vigtig proces. Jeg vidste derfor, at jeg ville blive en del af en meget vigtig og afgørende beslutningsproces. Jeg havde også en holdning til, hvilken betydning fri proces kunne få for modparten i sagen. Det kan nemlig føles meget forkert for en modpart, hvis processen mod ham/hende føres på statskassens regning, og det viser sig, at sagen ikke har gang på jord. Sammensætningen af nævnet med en landsdommer, en dommer og en advokat giver en nuanceret belysning af sagerne, og så kan det ikke siges for ofte, at det er et formidabelt sekretariat, der laver et kæmpe arbejde, som også kvalitetsmæssigt ligger på et højt juridisk niveau. Jeg er lidt flov over, at jeg er overrasket over den høje kvalitet. Ikke fordi jeg troede, at det var venstrehåndsarbejde, som sagsbehandlerne lavede, men det er bare så veludført med en klar opdeling af de problemstillinger, der er i den enkelte sag, og derefter fakta og jus, og derefter til sidst en indstilling om, hvilket resultat nævnet skal komme frem til. Disse gode indstillinger er hele hjertet i arbejdet, og når hjertet er sundt og levende, så er det en fornøjelse at være en af overdommerne, der træffer den endelige afgørelse. Det er min opfattelse, at hver enkelt sag bliver behandlet med stor omhu, og mange facetter bliver drøftet på nævnsmøderne, inden der træffes en afgørelse. Disse gode diskussioner er med til at højne kvaliteten af afgørelserne. Sagsbehandlerne overværer behandlingen af sagerne på nævnsmødet, hvilket må anses for at være en fordel. Dette giver nemlig nævnsmedlemmerne mulighed for at få uddybet oplysninger eller vurderinger i sagen. Nogle få gange kan det som nævnsmedlem være lidt frustrerende, at nævnets afslag på fri proces ikke må begrundes, da det i nogle tilfælde ville give ansøgeren en bedre forklaring på, hvorfor der ikke blev givet fri proces. Som hovedregel er den nuværende afgørelsesform, hvor afgørelserne i henhold til lovgivningen ikke begrundes, dog at foretrække. Samlet har det været en meget positiv oplevelse at blive en del af Procesbevillingsnævnet. Nævnet har en god arbejdsform, hvor alle kommer til orde, og det fungerer godt med en rimelig kort sagsbehandlingstid, hvor der navnlig ikke er slækket på kvaliteten af arbejdet.

Advokat Jeppe Søndergaard. Medlem af nævnets afdeling for fri proces i perioden 2011-

6 Konkrete sager, der er afgjort i 2011 i afdelingen for fri proces

Årsberetningen for 2011 indeholder referater af udvalgte sager, der er afgjort i afdelingen for fri proces i 2011.

Retsplejelovens regler om fri proces er placeret i lovens kapitel 31 og § 500. Reglerne er medtaget som bilag 9.4. til årsberetningen.

6.1. Retsplejelovens § 325

Økonomiske betingelser for fri proces

De aktuelle indkomstforhold grundet arbejdsløshed i et år afveg væsentligt fra indtægtsgrundlaget i forhold til årsopgørelsen, jf. § 2 i bekendtgørelse om fri proces. Der var derfor grundlag for at lægge vægt på klagers aktuelle indkomst.

Civilstyrelsen havde afslået klagers anmodning om fri proces med henvisning til, at klager i henhold til årsopgørelsen for 2009 ikke opfyldte de økonomiske betingelser for fri proces. Det fremgik af klagers indkomstoplysninger, at han, jf. årsopgørelsen 2009, havde tjent 390.203 kr. og således ikke opfyldte de økonomiske betingelser for fri proces. Aktuelt havde klager dog indsendt udbetalingspecificationer (dagpenge) fra uge 51 (2010) til og med uge 33 (2011), idet han gjorde gældende, at han - til stadighed - var uden arbejde. Nævnet fandt med henvisning til § 2 i bekendtgørelse om fri proces, at klager på nuværende tidspunkt opfyldte de økonomiske betingelser for fri proces. Nævnet hjemviste derfor sagen til fornyet behandling i Civilstyrelsen således, at styrelsen kunne tale stilling til, om de øvrige betingelser for fri proces var opfyldt.

Nævnets afgørelse af 14. november 2011 (PBN 2011-31-0682) (Civilstyrelsen 11-210-24262).

Grundlag for at lægge vægt på klagers aktuelle indkomst efter indtægtsstigning

Klager ønskede fri proces til en påstand om betaling af et beløb, som klager fandt at have til gode i forbindelse med det økonomiske opgør efter en samlivsophævelse. Det fremgik af klagers årsopgørelse for 2009, at den personlige indkomst var 201.519 kr. Kapitalindkomsten var negativ, og klager boede alene. Klagers indtægtsgrundlag overskred derfor ikke umiddelbart indtægtsgrænsen. Klager havde udover årsopgørelsen indsendt dokumentation for sit aktuelle indkomstgrundlag. Heraf fremgik det, at klager, der netop var blevet færdig som elev og havde fået arbejde, nu tjente 284.844 kr. årligt. Klagers indtægt var således *steget* med ca. 40 %. Nævnet fandt, at der kunne lægges vægt på klagers aktuelle indkomstgrundlag, jf. § 2 i bekendtgørelse om fri proces, og da klager ikke aktuelt opfyldte de økonomiske betingelser for fri proces, stadfæstede nævnet Civilstyrelsens afgørelse.

Nævnets afgørelse af 1. marts 2011 (PBN 2011-31-0049) (Civilstyrelsen 10-210-21380).

Ikke grundlag for at lægge vægt på klagers aktuelle indkomst efter indtægtsstigning

Sagen drejede sig om erstatning for tab af erhvervsevne på grund af et færdselsuheld. Klager var gift uden hjemmeboende børn, hvorfor indtægtsgrænsen for fri proces var på 356.000 kr. I henhold til årsopgørelsen 2009 var klagers samlede indtægtsgrundlag på 353.938 kr. Aktuelt var klagers samlede indtægtsgrundlag i form af ledighedsydelse, løn samt efterløn dog på i alt 385.544,96 kr. årligt. Der var således tale om en *stigning* i klagers aktuelle indkomstgrundlag på ca. 9 % Civilstyrelsen meddelte afslag under henvisning til, at de økonomiske betingelser for fri proces ikke var opfyldt. Nævnet fandt, at der ikke kunne lægges vægt på klagers samlede, aktuelle indkomstgrundlag, jf. § 2 i bekendtgørelse om fri proces. Nævnet fandt, at klager således opfyldte de økonomiske betingelser for fri proces, hvorfor sagen blev hjemvist til fornyet behandling i Civilstyrelsen således, at styrelsen kunne tale stilling til, om de øvrige betingelser for fri proces var opfyldt.

Nævnets afgørelse af 17. juni 2011 (PBN 2011-31-0142) (Civilstyrelsen 10-210-21821).

I en sag med en mulig interessekonflikt imellem en mindreårig klager og hendes forældre fandt nævnet, at der ikke kunne lægges vægt på forældrenes indkomst i bedømmelsen af klagers indtægtsgrundlag

Klager, der var 9 år gammel på afgørelsestidspunktet, ønskede fri proces til en arveretlig sag anlagt mod bl.a. hende af to andre arvinger om omstødelse af gavedispositioner foranlediget af klagers far, der var søn til gavegiver. Klagers pengegave henstod på farens konto. Klagers advokat var blevet værgebekikket af byretten på grund af den mulige interessekonflikt imellem klager og hendes forældre. Det fremgik af klagers forældres årsopgørelser for 2009, at de ikke opfyldte de økonomiske betingelser for fri proces. Civilstyrelsen havde meddelt afslag på fri proces under henvisning hertil. Spørgsmålet i sagen var, om der skulle tages hensyn til forældrenes indkomst, jf. § 3 i bekendtgørelse om fri proces, hvoraf det fremgår, at hvis ansøgeren er under 18 år, kan der tillige tages hensyn til forældrenes økonomiske forhold.

Procesbevillingsnævnet fandt, at de økonomiske betingelser for fri proces var opfyldt, og nævnet hjemviste derfor sagen til fornyet behandling i Civilstyrelsen således, at styrelsen kunne tale stilling til, om de øvrige betingelser for fri proces var opfyldt.

Nævnets afgørelse af 7. oktober 2011 (PBN 2011-31-0609) (Civilstyrelsen 11-210-23193).

6.2. Retsplejelovens § 328

6.2.1. Retsplejelovens § 328, stk. 1, jf. stk. 2, rimelig grund til at føre proces

Fri proces til en mindre erstatningspåstand i en sag om skimmelsvamp i lejemål

Klager havde søgt om fri proces til en sag mod et boligselskab med påstand om betaling af erstatning grundet mangler ved hendes lejemål efter, at der var blevet konstateret massive forekomster af skimmelsvamp i lejemålet. Klager havde under sagen nedlagt påstand om betaling af ca. 1.150.000 kr., herunder bl.a. 637.147,95 kr. for ødelagt indbo, godtgørelse for svie og smerte på 170.610 kr., forholdsmæssigt afslag i husleje på 122.925 kr. og erstatning for advokatombkostninger inden indbringelse af sagen for retten med 222.146 kr. Civilstyrelsen havde bl.a. meddelt klager fri proces til at nedlægge påstand om, at boligselskabet skulle anerkende erstatningssvar som følge af skimmelsvampen i lejemålet. Civilstyrelsen havde dog meddelt afslag på fri proces til nedlæggelse af ovenstående betalingspåstand i medfør af

retsplejelovens § 328, stk. 1, jf. stk. 2 og § 329. Nævnet meddelte klager fri proces til under sagen at nedlægge påstand om betaling af 200.000 kr. i erstatning for indbo, advokatomkostninger samt afslag i husleje. Vedrørende det resterende påstandsbeløb stadfæstede nævnet Civilstyrelsens afgørelse i medfør af retsplejelovens § 328, stk. 1, jf. stk. 2, og § 329.

Nævnets afgørelse af 24. oktober 2011 (PBN 2011-31-0333) (Civilstyrelsen 09-210-14218).

6.2.2. Retsplejelovens 328, stk. 3, jf. stk. 1 og stk. 2, sager omfattet af formodningsreglen

Sag om udsættelse af lejemål grundet manglende vedligeholdelse af haveareal

Klager, der var folkepensionist, ønskede fri proces til at nedlægge påstand om frifindelse i en sag, som boligselskabet havde anlagt ved retten, vedrørende ophævelse af et lejemål grundet manglende vedligeholdelse af et haveareal, der hørte til lejemålet. Klager havde beboet lejemålet siden 1977. Civilstyrelsen afslog ansøgningen under henvisning til, at der var omstændigheder, der klart talte imod at give fri proces, idet klager ikke havde udsigt til medhold i sagen. Civilstyrelsen lagde i den forbindelse særligt vægt på, at klager inden ophævelsen havde fået flere advarsler vedrørende manglende vedligehold af haven, ligesom Beboerklagenævnet havde gjort lejemålet betinget af, at forholdene vedrørende haven blev bragt i orden. Nævnet meddelte klager fri proces, idet nævnet fandt, at der ikke var omstændigheder i sagen, der klart talte imod at give klager fri proces.

Nævnets afgørelse af 8. september 2011 (PBN 2011-31-0422) (Civilstyrelsen 11-210-22910).

Fri proces til sag mod tidligere arbejdsgiver vedrørende forsørgertabserstatning og begravelsesudgifter

Sagen drejede sig om, hvorvidt en tidligere arbejdsgiver var ansvarlig for klagernes ægtefælle/fars død således, at arbejdsgiveren var forpligtet til bl.a. at udbetale forsørgertabserstatning. Det fremgik af sagen, at ægtefællen/faderen i sommeren 1998 vred om på sit knæ og blev tilset af arbejdsgiverens lægetjeneste. Da ægtefællen/faderen fortsat havde vedvarende smerter i knæet, kom han i slutningen af 1998 til undersøgelse på et sygehus, hvor der blev stillet diagnosen ”kæmpe celle tumor”. Efterfølgende spredte kræften sig bl.a. til

lungerne, og ægtefællen/faderen døde i 2010 som følge heraf. Klagerne ville anlægge sag mod arbejdsgiveren, idet de gjorde gældende, at forsinkelsen med diagnosticeringen, som arbejdsgiveren havde anerkendt ansvaret for, medførte ægtefællens/faderens død. Civilstyrelsen afslog ansøgningen under henvisning til, at der var omstændigheder, der klart talte imod at give fri proces, idet klager ikke havde udsigt til medhold i sagen. Civilstyrelsen lagde i den forbindelse bl.a. vægt på, at arbejdsgiveren ikke kunne anses for at have handlet ansvarspådragende i relation til sygdommens udvikling og det efterfølgende dødsfald. Nævnet meddelte fri proces, idet nævnet fandt, at der ikke var omstændigheder i sagen, der klart talte imod at give klagerne fri proces.

Nævnets afgørelse af 6. december 2011 (PBN 2011-31-0646) (Civilstyrelsen 11-210-23354).

Fri proces til sag mod tidligere arbejdsgiver vedrørende godtgørelse for usaglig afskedigelse

Klager havde været ansat hos arbejdsgiveren i 18 år. I januar 2010 blev klager dog opsagt med 6 måneders varsel som følge af volumenedgang og deraf følgende indskrænkning i arbejdsstyrken. Klager var af den opfattelse, at opsigelsen var usaglig, idet hans opgaver blev overtaget af en ny person, og der derfor ikke var tale om en reel nedskæring. Han henviste endvidere til, at han var den i afdelingen med den højeste anciennitet. Han ville derfor anlægge sag mod arbejdsgiveren med påstand om betaling af godtgørelse i medfør af funktionærlovens § 2 b. Civilstyrelsen afslog ansøgningen under henvisning til, at der var omstændigheder, der klart talte imod at give fri proces, idet klager ikke havde udsigt til medhold i sagen. Civilstyrelsen lagde i den forbindelse bl.a. vægt på, at arbejdsgiveren havde foretaget indskrænkninger inden for det område, hvor klager var ansat, som følge af volumenedgang. Nævnet meddelte klager fri proces, idet nævnet fandt, at der ikke var omstændigheder i sagen, der klart talte imod at give klager fri proces.

Nævnets afgørelse af 23. december 2011 (PBN 2011-31-0674) (Civilstyrelsen 10-210-20191).

6.2.3. Retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1, erhvervsager

Sag om ophævelse af franchiseaftale var omfattet af retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1

Klager var franchisetager, og hans franchiseaftale var blevet ophævet på grund af misligholdelse. Klager bestred gyldigheden af modpartens ophævelse af franchiseaftalen. Civilstyrelsen havde meddelt erhvervsafslag, jf. retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1, samt meddelt afslag efter retsplejelovens § 329. Sagen vedrørte alene det økonomiske opgør i forbindelse med ophævelsen. Nævnet stadfæstede Civilstyrelsens afslag på fri proces under henvisning til retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1, og § 329.

Nævnets afgørelse af 3. marts 2011 (PBN 2010-31-0961) (Civilstyrelsen 10-210-20821).

Sag om omstødelse af udbytte fra tysk selskab til investor anset for omfattet af retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1

Klager havde påklaget Civilstyrelsens afslag på fri proces til en sag, som var anlagt mod klager af et nu konkursramt tysk selskab. Sagen var en del af et større sagskompleks anlagt af det tyske konkursbo mod en række danske investorer i selskabet med påstand om omstødelse af det udbytte, der var udbetalt i en periode forud for selskabets konkurs. Nærværende sag drejede sig om et krav på betaling af 72.237 EUR, svarende til omkring 540.000 kr. Klager havde i perioden fra 1994 til 2004 betalt i alt 67.494 EUR, svarende til omkring 500.000 kr. til det tyske selskab. Han modtog i samme periode en række udbetalinger fra selskabet angivet som udbytte af de investeringer, selskabet havde foretaget for bl.a. de af klager indbetalte midler. Udbetalingerne til klager udgjorde omkring 97.000 EUR, svarende til omkring 727.500 kr. Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces under henvisning til, at klager havde foretaget en investering af en sådan karakter, at det måtte anses for bierhverv, jf. retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1. Procesbevillingsnævnet stadfæstede Civilstyrelsens afslag på fri proces.

Nævnets afgørelse af 25. februar 2011 (PBN 2011-31-0011) (Civilstyrelsen 10-210-21595).

Sag om selvskyldnerkautionserklæring til virksomhed, hvor klager havde ejet 80 % af aktierne, var omfattet af retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1

Sagen drejede sig om størrelsen af et krav indtalt af en bank i klagers personlige konkursbo. Civilstyrelsen havde meddelt erhvervsafslag, jf. retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1. Kravet støttedes på en selvskyldnerkautionserklæring, som klager havde afgivet til fordel for en nu

falleret virksomhed, der havde været drevet i aktieselskabsform, og hvor klager havde ejet 80 % af aktierne. Nævnet fandt, at sagen var omfattet af retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1, og stadfæstede Civilstyrelsens afslag på fri proces.

Nævnets afgørelse af 22. februar 2011 (PBN 2010-31-0938) (Civilstyrelsen 10-210-21292).

6.3. Retsplejelovens § 329

Afslag på fri proces i samlet 8 sager til tidligere bestyrelsesmedlemmer og direktører i en erstatningssag anlagt af Finansiell Stabilitet med påstand om betaling af 1. mia. kr. efter et bankkrak

Civilstyrelsen havde meddelt de menige bestyrelsesmedlemmer og en underdirektør fri proces til, dels at nedlægge en subsidiær påstand om betaling af et mindre beløb end 1. mia. kr., dels diverse friholdelsespåstande. Civilstyrelsen havde dog meddelt afslag på fri proces til klagerne principale påstand om fuld frifindelse. Civilstyrelsens afslag blev påklaget til Procesbevillingsnævnet med henvisning til bl.a. retsplejelovens § 329. Det blev endvidere gjort gældende, at et afslag på fri proces ville stride mod EMRK art. 6 og art. 13 og art. 47 i Den Europæiske Unions Charter for grundlæggende rettigheder, idet sagsøger reelt var staten, der har ubegrænsede midler til rådighed, jf. princippet om ”equality of arms”, herunder Den Europæiske Menneskerettigheds Domstol dom i sagen ”Steel & Morris vs. The United Kingdom” fra den 15. februar 2005. Nævnet meddelte afslag på fri proces med bemærkning om, at det er en grundlæggende betingelse for fri proces, at der er en vis udsigt til medhold, og at klagerne ikke havde tilstrækkelig udsigt til medhold i de påstande, der var omfattet af klagen.

Civilstyrelsen havde endvidere meddelt afslag på fri proces til formanden og næstformanden i bestyrelsen samt bankdirektøren og en kreditdirektør, hvor bl.a. de to sidstnævnte havde haft betydelige aktiebesiddelser i banken. Civilstyrelsen lagde i afgørelsen bl.a. vægt på sagernes erhvervsmæssige karakter. Klagerne påklagede afgørelsen til Procesbevillingsnævnet bl.a. med henvisning til § 329 og med henvisning til, at sagen ikke var opstået som led i deres erhverv. Klagerne henviste endvidere til, at et afslag på fri proces ville stride mod EMRK art. 6 og art. 13 og art. 47 i Den Europæiske Unions Charter for grundlæggende rettigheder, idet sagsøger i sagen reelt er staten, der har ubegrænsede midler til rådighed, jf. princippet om ”equality of

arms”, herunder Den Europæiske Menneskerettigheds Domstol dom i sagen ”Steel & Morris vs. The United Kingdom” fra den 15. februar 2005. Nævnet meddelte afslag på fri proces med henvisning til sagernes erhvervsmæssige tilknytning og under henvisning til retsplejelovens § 329. Nævnet bemærkede, at det er en grundlæggende betingelse for fri proces, at der er en vis udsigt til medhold, og at klagerne ikke havde udsigt til medhold i en påstand om frifindelse.

Nævnets afgørelser af 8. juli 2011 (PBN 2011-31-0368, 2011-31-0369, 2011-31-0370, 2011-31-0371, 2011-31-0372, 2011-31-0374, 2011-31-0375 og 2011-31-0376) (Civilstyrelsen 10-210-18736, 10-210-19287, 10-210-18479, 10-210-18953, 10-210-19134, 10-210-19695, 10-210-18767).

Fri proces til sag om frakendelse af retten til at være beskikket som bygnings sagkyndig

Klager, der var 61 år gammel, ansøgte om fri proces efter retsplejelovens §§ 328 og 329 til en sag anlagt af Erhvervs- og Byggestyrelsen mod klager vedrørende frakendelse af retten til at være beskikket som bygnings sagkyndig. Civilstyrelsen afslog ansøgningen om fri proces under henvisning til, at kravet i sagen havde forbindelse med klagers erhverv, jf. retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1. Civilstyrelsen meddelte endvidere afslag efter retsplejelovens § 329. Klager gjorde bl.a. gældende, at sagen havde væsentlig betydning for klagers fremtidige erhvervsmæssige situation, og at sagen var af principiel karakter, idet der var tale om en af de første sager vedrørende fratagelse af beskikkelse som bygnings sagkyndig. Procesbevillingsnævnet meddelte klager fri proces i medfør af retsplejelovens § 329.

Nævnets afgørelse af 25. marts 2011 (PBN 2011-31-0028) (Civilstyrelsen 10-210-21280).

Fri proces til en ankesag om fratagelse af lægeautorisation på grund af mangelfuld journalføring

Klager havde ansøgt om fri proces til en ankesag mod Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse. Ved byrettens dom var klager blevet frataget sin autorisation som læge. Fratagelsen af autorisationen var bl.a. begrundet i, at klager ikke havde rettet op på sin journalføring og information til patienterne, selv om Sundhedsstyrelsen havde meddelt påbud herom. Klager gjorde blandt andet gældende, at sagen havde væsentlige betydning for klagers fremtidige erhvervsmæssige situation. Klager gjorde endvidere gældende, at fratagelse af lægeautorisationen ikke var en proportional følge af overtrædelsen af det meddelte påbud, og at sagen af den årsag var principiel. Procesbevillingsnævnet meddelte klager fri proces i medfør af retsplejelovens § 329.

Nævnets afgørelse af 18. januar 2011 (PBN 2010-32-0196) (Civilstyrelsen 10-210-18875).

Fri proces til en sag om opholdstilladelse

Sagen drejede sig om, hvorvidt udlændingemyndighederne med rette havde afslået en ansøgning fra klager, der var 33 år gammel, om familiesammenføring. Udlændingemyndighederne havde fastslået, at klager ikke efter et udrejsepåbud var berettiget til at indgive ansøgningen fra Danmark, men i stedet for skulle indgive denne fra fødelandet Vietnam. Klager ville anlægge sag mod Integrationsministeriet med påstand om, at ministeriet skulle tilpligtes at anerkende, at klager havde ret til at indgive ansøgning om opholdstilladelse (familiesammenføring) i Danmark. Civilstyrelsen havde meddelt afslag i medfør af retsplejelovens §§ 328 og 329. Procesbevillingsnævnet meddelte klager fri proces i medfør af retsplejelovens § 329.

Nævnets afgørelse af 30. marts 2011 (PBN 2011-31-0087) (Civilstyrelsen 10-210-21860).

Fri proces til en grupperepræsentant i et gruppesøgsmål for Højesteret

Klager - en grupperepræsentant - havde bl.a. anmodet om fri proces til at nedlægge påstand om lovligheden af en tvangsindløsning af minoritetsaktionærs aktier i en bank i henhold til § 144 i lov om finansiel virksomhed. § 144 indeholder bl.a. et majoritetskrav om 70 % ejerskab. Spørgsmålet under sagen var navnlig, om bankens egne aktier skulle medregnes i majoritetskravet, da betingelserne for tvangsindløsning så ikke ville være opfyldt. Finanstilsynet havde godkendt tvangsindløsningen. Foreningen havde anlagt gruppesøgsmålet, dels mod den fond, der havde forestået tvangsindløsningen, dels den bank, der havde overtaget (købt) aktierne, og dels Finanstilsynet. Foreningen havde i landsretten, der var 1. instans, fået medhold i denne del af sagen. Under ankesagen havde foreningen derfor allerede fri proces til denne del af sagen over for Finanstilsynet, der havde anket dommen for Finanstilsynets vedkommende. Under henvisning til retsplejelovens § 329 meddelte nævnet grupperepræsentanten fri proces til også over for fonden og banken, der havde købt aktierne, at nedlægge påstand om stadfæstelse af den del af landsrettens dom, der vedrørte berettigelsen af tvangsindløsningen.

Nævnets afgørelse af 27. september 2011 (PBN 2011-32-0112) (Civilstyrelsen 10-210-21893).

Fri proces til 3 mandatarsager og begrænset fri proces til to gruppesøgsmål

En forening havde som mandatar for 3 tidligere minoritetsaktionærer ansøgt om fri proces til en sag om erstatning for det tab, som aktionærene havde lidt ved et køb af aktier i en bank som følge af fejlagtige oplysninger i et af banken udstedt børsprospekt. Aktierne blev knap 8 måneder efter købet tvangsindløst til en væsentlig lavere pris. Foreningen havde endvidere for foreningens øvrige minoritetsaktionærer indgivet to gruppesøgsmål. Det ene gruppesøgsmål

omfattede aktionærer, der tidligere havde været garanter i den sparekasse, der efterfølgende var blevet omdannet til en bank. Det andet gruppessøgsmål omfattede nye aktionærer, der ikke tidligere havde været garanter. Nævnet meddelte mandatarsagerne fri proces, jf. retsplejelovens § 329, ligesom nævnet meddelte foreningen som potentiel grupperepræsentant begrænset fri proces til de indledende sagsskridt, herunder indgivelse af stævning i de to gruppessøgsmål.

Afgørelser af 30. december 2011 (PBN 2011-31-0668, PBN 2011-31-0669, PBN 2011-31-0670, PBN 2011-31-0833 og PBN 2011-31-0834) (Civilstyrelsen 11-210-22679, 11-210-22680 og 11-210-22678).

Delvis fri proces i en sag om Forsvarsministeriets erstatningsansvar i anledning af de danske styrkers tilbageholdelse af en afghansk statsborger

Procesbevillingsnævnet meddelte en afghansk statsborger fri proces til anke af en dom, der er afsagt af Østre Landsret, i en sag mod Forsvarsministeriet om, hvorvidt den afghanske statsborger var blandt en gruppe personer, der i marts 2002 blev tilbageholdt af de danske styrker i Afghanistan og efterfølgende overgivet til de amerikanske styrker, og om Forsvarsministeriet som følge heraf er erstatningsansvarlig. Østre Landsret afviste ved dommen af 26. april 2011 de under sagen nedlagte anerkendelsespåstande og fandt ikke grundlag for at statuere et erstatningsansvar for Forsvarsministeriet. Dommen blev anket af den afghanske statsborger til Højesteret. Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces i medfør af retsplejelovens § 328 og § 329. Civilstyrelsen henviste særligt til, at klager ikke havde udsigt til medhold i ankesagen for Højesteret. Procesbevillingsnævnet meddelte i medfør af retsplejelovens § 329 klager fri proces. Bevillingen blev begrænset til under ankesagen at nedlægge påstand om erstatning.

Nævnets afgørelse af 28. december 2011 (PBN 2011-32-0109) (Civilstyrelsen 11-210-23405).

Delvis fri proces efter § 329 til ankesag om injurier, hvor modparten var en forhenværende minister

Klageren, der ikke opfyldte de økonomiske betingelser for fri proces, klagede over Civilstyrelsens afslag på fri proces til en ankesag om injurier, hvor modparten var en forhenværende minister, og hvor klageren havde fået delvist medhold i byretten. Civilstyrelsen havde meddelt afslag under henvisning til, at styrelsen ikke havde fundet grundlag for at se bort fra, at de økonomiske betingelser ikke var opfyldt, idet det ikke skønnedes, at sagens omkostninger ville blive ekstraordinært store. Nævnet fandt, at betingelserne for at meddele

bevilling efter retsplejelovens § 329 til ankesagen var opfyldt. Bevillingen blev dog begrænset til at angå en påstand om stadfæstelse af byrettens dom.

Nævnets afgørelse af 15. juni 2011 (PBN 2011-32-0065) (Civilstyrelsen 10-210-21733).

Afslag på fri proces til selskab i en sag om en banks ansvarspådragende investeringsrådgivning

Selskabet, hvor anpartshaverne var to ægtefæller, blev stiftet i 2005 og beskæftigede sig med gennemførelse af byggeprojekter. Efter rådgivning fra en bank investerede selskabet i 2007 ca. 1 mio. kr. i obligationer i bankens investeringsforening. De 1 mio. kr. var at betragte som anpartshavernes pensionsopsparing. Værdien af obligationerne var i 2008 faldet med ca. 80 %. Selskabet havde anlagt erstatningssag mod banken, og sagen var blevet henvist til landsretten i medfør af retsplejelovens § 226, stk. 1. Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces efter retsplejelovens § 329 og lagde i den forbindelse bl.a. vægt på, at der var tale om en erhvervsmæssig sag, idet der var tale om et selskabs investering. Nævnet stadfæstede Civilstyrelsens afslag på fri proces efter retsplejelovens § 329.

Nævnets afgørelse af 26. september 2011 (PBN 2011-31-0498) (Civilstyrelsen 11-210-22916).

6.4. Retsplejelovens § 336

Afslag på ansøgning om godtgørelse efter retsplejelovens § 336

Klagerne havde anmodet om godtgørelse i medfør af retsplejelovens § 336 for det beløb, der oversteg retshjælpsforsikringens maksimum. Civilstyrelsen havde afslået ansøgningen under henvisning til, at klagerne ikke opfyldte de økonomiske betingelser for fri proces, jf. retsplejelovens § 336, stk. 1, jf. § 325. Nævnet stadfæstede Civilstyrelsens afgørelse og bemærkede i den forbindelse, at retsplejelovens § 329 *ikke* finder anvendelse i sager vedrørende godtgørelse efter retsplejelovens § 336.

Nævnets afgørelse af 12. august 2011 (PBN 2011-32-0101) (Civilstyrelsen 10-210-20998).

7 Litteratur om apeltilladelser

Jens Anker Andersen i Fuldmægtigen 1990, side 83-86: *Gælder den nye apeltbegrænsning i små sager også for fogedrets-, skifterets- og tinglysningsafgørelser?*

Karen Dyekjær-Hansen i Lov&Ret 1992, nr. 2, side 4-6: *Ingen ideelle løsninger når det gælder tredje instans bevilling.*

Jørgen Jochimsen i Ugeskrift for Retsvæsen 1992 B, side 97-105: *De nye regler om apeltbegrænsning i civile retssager.*

Bernhard Gomard i Lov&Ret 1995, nr. 6, side 18-25: *Pragmatik, principper og internationalisering i 1990'ernes procesret.*

Eva Smith i Lov&Ret 1995, nr. 8, side 14-17: *Ny lov, der stækker Højesteret baseret på urigtige oplysninger.*

Bjørn Westh i Lov&Ret 1995, nr. 8, side 17-18: *Ikke hold i Eva Smith's kritik, Kommentar.*

Jens Anker Andersen i Auktioner, 3. udgave, 1996, side 451-454 og 456-463.

Thomas Rørdam i Lov&Ret 1996, nr. 6, side 29-32: *Anke-praksis i strid med Folketingets forudsætning.*

Bernhard Gomard m.fl. i Fogedret, 4. udgave, 1997, side 416-417.

Jens Anker Andersen i Tvangsfuldbyrdelse, 3. udgave, 1997, side 314-316 og 319-320.

Kristine Queitsch i Ugeskrift for Retsvæsen 1997 B, side 12-18: *Nogle bemærkninger om apeltbegrænsning i civile retssager – 10.000 kr.s grænsen.*

Ivan Larsen i Ugeskrift for Retsvæsen 1997 B, side 221-223: *Ankebegrænsninger i de tidligere statsadvokatsager.*

Procesbevillingsnævnets årsberetning 1996, side 23-26, om nævnets praksis i sager om 2. instansbevilling i straffesager, og bilag 8, oversigt over ansøgninger om 3. instansbevilling i forældremyndighedssager, som er realitetsbehandlet i 1996.

Bent Unmack Larsen i Advokaten 1997, nr. 9, side 178-179: *Procesbevillingsnævnets praksis.*

Steen Bønsing i Ugeskrift for Retsvæsen 1997 B, side 531-535: *Procesbevillingsnævnets retlige status – kommentar til UfR 1997.1062 H.*

Procesbevillingsnævnets årsberetning 1997, side 90-91, skematisk oversigt over landsretternes afgørelser i de straffesager, som landsretterne har behandlet i 1996 og 1997 efter meddelt 2. instansbevilling.

Procesbevillingsnævnets årsberetning 1998, side 96, skematisk oversigt over landsretternes afgørelser i civile sager, hvori der er meddelt 2. instansbevilling i 1996, 1997 og 1998. 63

Ole Dybdahl og Hans Kardel, under medvirken af Susanne Gamberg, Hanne Lübeck Johansen og Kristine Queitsch, *Procesbevillinger* (GadJura), 1998.

Erik Werlauff i *Juristen* 1999, nr. 8, side 326-332: *Anmeldelse af Ole Dybdahl og Hans Kardel, Procesbevillinger*.

Torben Jensen i *Højesteret og retsplejen* (GadJura), 1999, side 43-44, 46, 49-51, 74-75, 104-105, 140-141, 144, 167-188, 191-192, 200-205, 210, 215-221, 228-229, 445-446.

Jonas Christoffersen og Jakob Fink Nielsen i *Ugeskrift for Retsvæsen* 1999 B, side 387-394: *Om kære til Højesteret i civile sager*.

Lindencrone og Werlauff i *Dansk retspleje*, 2. udgave (GadJura), 2000, side 26-28, 296-301, 306-307, 310, 396-397, 542, 547, 629-630.

Bjarne Christensen i *Dommeren i det 20. århundrede – Dommerforeningens 100 års jubilæum* (Jurist- og Økonomforbundets Forlag), 2000, side 337-338.

Niels Viltoft, Benedikte Holberg og Lone Dahl Frandsen i *Ugeskrift for Retsvæsen* 2000 B, *Den særlige Klageret i 60 år*, side 380.

Eva Smith i *Civilproces – Grundlæggende regler og principper*, 4. udgave (GadJura), 2000, side 240-243.

Mads Østergaard og Jørgen Nørgaard i *Ugeskrift for Retsvæsen* 2002 B, side 491-501: *Procesbevillingsnævnets tilladelse til appel til Højesteret af sagsomkostningsafgørelser i civile sager*.

Erik Werlauff i *Juristen* 2003, nr. 8, side 296-308: *At søge procesbevilling*.

Jonas Christoffersen i *Lov&Ret* 2003, nr. 6, side 7ff: *Hvem skal lempe retsafgiften?*

Ole Dybdahl i *Ugeskrift for Retsvæsen* 2003 B, side 284-286: *Reform af Den Særlige Klageret og Procesbevillingsnævnet*.

Kim K. Gabriel i *Ugeskrift for Retsvæsen* 2004 B, side 314-321: *Udlændingelovens § 50 i praksis*.

Ejler Bruun, Peter Møgelvang-Hansen og Lars Lindencrone Petersen i *Fogedsager*, 3. udgave (Forlaget Thomson) 2005, side 549-560 og 716.

Jens Røn i *Juristen* 2007, nr. 6, side 203-207: *En ny småsagsproces*.

Bernhard Gomard og Michael Kistrup i *Civilprocessen*, 6. udgave (Forlaget Thomson) 2007, side 59-60, 76-77, 677-683, 696-699, 724-733, 745-748, 755-764.

Jørgen Jochimsen i Hovedforhandling i straffesager, 1. udgave (Forlaget Thomson) 2007, side 244-245, 349-352.

Eva Smith, Jørgen Jochimsen, Michael Kistrup og Jakob Lund Poulsen i Straffeprocessen, 2. udgave, 2008, side 45-51, 788, 792, 806-807, 827, 846-854, 866- 867. 64

Kommenteret Retsplejelov, 8. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag), 2008, Bind I, side 37-47 (kommentar til kapitel 1a. Procesbevillingsnævnet) samt kommentarer til de enkelte hjemler for appeltilladelser.

Marianne Højgaard Pedersen i Juristen 2009, nr. 2, side 31-35: *Procesbevillingsnævnet efter domstolsreformen.*

Peter Juul Agergaard i Advokaten 2011, nr. 3, side 38-41: *Højesteret skaber klarhed om kære af sagsomkostninger.*

8 Litteratur om fri proces

Holger Kallehauge i Ugeskrift for Retsvæsen 1973 B, side 153-167: *Nogle bemærkninger om fri proces.*

Frederik Chr. Schydt i Fri proces, 1. udgave, (Jurist- og Økonomforbundets Forlag), 1992, side 243-323.

Jens Røn i Juristen 2006, nr. 5, side 175-185: *Nye love – nye regler om sagsomkostninger, retshjælp og fri proces.*

Jens Røn i Juristen 2007, nr. 6, side 203-207: *En ny småsagsproces.*

Bernhard Gomard og Michael Kistrup i Civilprocessen, 6. udgave (Forlaget Thomson) 2007, side 678-687.

Kommenteret Retsplejelov, 8. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag), 2008, Bind I, side 678-707 (kommentar til §§ 325-336).

Cecilie Maarbjerg Qvist og Louise Falkenberg i Juristen 2010, nr. 4, side 114-120: *Nogle bemærkninger om behandlingen af fri proces sager.*

9 Bilag

9.1. Retsplejelovens kapitel 1 a. Procesbevillingsnævnet

§ 22. Procesbevillingsnævnet behandler ansøgninger om meddelelse af anden- og tredjeinstansbevilling efter regler i denne lov og anden lovgivning.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet behandler endvidere klager over afslag på fri proces efter regler i denne lov.

§ 23. Nævnet består af 5 medlemmer, en højesteretsdommer (formand), en landsdommer, en byretsdommer, en advokat med møderet for Højesteret og en universitetslærer i retsvidenskab eller en anden jurist med særlig videnskabelig uddannelse. Beskikkelsen af de fire førstnævnte medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis Højesteret, landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet. Kongen beskikker efter indstilling fra justitsministeren medlemmerne for en periode på to år. Et medlem har ret til genbeskikkelse for yderligere to år. Herudover kan genbeskikkelse ikke finde sted.

Stk. 2. Ved afgørelse af klager over afslag på fri proces består nævnet af en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat. Beskikkelsen af de 3 medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet. Stk. 1, 3.-5. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Der beskikkes en eller flere suppleanter for hvert af nævnets medlemmer. Stk. 1 og 2 finder tilsvarende anvendelse.

§ 24. Nævnets medlemmer kan kun afsættes efter de regler, der gælder for dommere. Et medlem udtræder, når betingelserne for medlemmets beskikkelse bortfalder.

§ 25. Procesbevillingsnævnet fastsætter selv sin forretningsorden.

Stk. 2. Der kan i forretningsordenen fastsættes regler om indhentning og videregivelse af oplysninger til brug ved sagernes behandling. Der kan endvidere bl.a. fastsættes bestemmelser om skriftlig votering og om, at formanden kan træffe visse nærmere bestemte afgørelser på nævnets vegne, eller at sager om meddelelse af anden- og tredjeinstansbevilling kan afgøres af tre af nævnets medlemmer, nemlig en dommer, en advokat og en universitetslærer.

§ 26. Procesbevillingsnævnet offentliggør hvert år en beretning om sin virksomhed.

Stk. 2. Til Procesbevillingsnævnet knyttes et sekretariat.

Stk. 3. Domstolsstyrelsen varetager Procesbevillingsnævnets bevillingsmæssige og administrative forhold.

§ 27. Såfremt en offentlig myndighed i medfør af § 252, stk. 2, er indtrådt i en sag til fordel for en af sagens parter eller agter at gøre dette, kan myndigheden ved skriftlig erklæring støtte partens ansøgning til Procesbevillingsnævnet. 67

9.2. Bekendtgørelse nr. 1338 af 3. december 2007 om forretningsordenen for Procesbevillingsnævnet

I medfør af § 25 i lovekendtgørelse nr. 1261 af 23. oktober 2007 om rettens pleje fastsættes: For nævnets virksomhed gælder bestemmelserne i retsplejelovens kapitel 1 a og i nævnets forretningsorden samt i lov om behandling af personoplysninger.

Procesbevillingsnævnet

§ 1. Procesbevillingsnævnet behandler ansøgninger om meddelelse af anden- og tredjeinstansbevilling (appeltilladelse), jf. retsplejelovens § 22, stk. 1. Ved behandling af ansøgninger om meddelelse af appeltilladelse består nævnet af 5 medlemmer under ledelse af nævnets formand, jf. dog §§ 10-12.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet behandler endvidere klager over afslag på fri proces, jf. retsplejelovens § 22, stk. 2. Ved behandling af klager over afslag på fri proces består nævnet af 3 medlemmer under ledelse af nævnets afdelingsformand, jf. dog §§ 13-14.

Stk. 3. Ledelsen af nævnets administrative funktioner varetages af nævnets formand med bistand af et sekretariat, som denne antager.

Forberedelse af nævnsbehandlingen

§ 2. Nævnets formand og afdelingsformand drager omsorg for sagernes forberedelse med bistand fra nævnets sekretariat.

§ 3. Ansøgning om appeltilladelse og klage over afslag på fri proces skal være skriftlig og angive de grunde, som ansøgeren eller klageren vil påberåbe sig. Henvendelsen skal ledsages af kopi af den eller de afgørelser, der er truffet vedrørende sagen, samt kopier af dokumenter, der i øvrigt er af betydning for sagens afgørelse. Procesbevillingsnævnet kan pålægge ansøgeren eller klageren at tilvejebringe yderligere oplysninger til brug for sagens behandling.

Stk. 2. Sekretariatet bistår om nødvendigt en ansøger eller en klager, som ikke er repræsenteret ved advokat, med udfærdigelse af ansøgningen eller klagen.

Stk. 3. Ansøgningen eller klagen skal være nævnets sekretariat i hænde senest kl. 15.00 den dag, hvor ansøgnings- eller klagefristen udløber. Beregning af ansøgnings- eller klagefristen sker i overensstemmelse med retsplejelovens regler om anke- og kærefriste. Nævnet kan i en appeltilladelsessag bortse fra en fristoverskridelse, hvis retsplejelovens betingelser herfor er opfyldt. Ved en klage over et afslag på fri proces kan nævnet bortse fra en fristoverskridelse, hvis denne er undskyldelig.

§ 4. Sekretariatet anerkender modtagelsen af ansøgningen eller klagen.

Stk. 2. Modparten underrettes om ansøgningen eller klagen. Formanden eller afdelingsformanden bestemmer, i hvilke tilfælde en modpart skal anmodes om at fremkomme med eventuelle bemærkninger inden en nærmere angiven frist.

Stk. 3. Nævnet kan indhente en udtalelse fra Civilstyrelsen i anledning af en klagesag.

§ 5. Formanden eller afdelingsformanden afgør, om akterne fra den forudgående behandling af sagen skal indhentes. Videregivelse af akter fra en anden myndighed til nævnet kan ske uden samtykke fra ansøgeren eller klageren.

Stk. 2. Nævnet kan til brug for behandling af en sag anvende akter fra tidligere sager ved nævnet vedrørende samme retstvist, uanset om akterne vedrører en ansøgnings sag eller en klagesag.

Nævnsbehandling – fælles bestemmelser

§ 6. Nævnets afgørelser træffes ved møder i nævnet. Møderne afholdes almindeligvis en gang ugentlig. Sagerne til behandling på mødet udsendes til medlemmerne ugedagen før. Hastende sager kan dog udsendes med kortere frist. Forhandlingerne foregår mundtligt. Formanden eller afdelingsformanden kan dog i særlige tilfælde træffe bestemmelse om en anden behandlingsform.

Stk. 2. Spørgsmål om inhabilitet afgøres efter retsplejelovens regler herom.

§ 7. Nævnets møder er ikke offentlige.

Stk. 2. Sagens parter har ikke adgang til møderne.

Stk. 3. Efter formandens eller afdelingsformandens bestemmelse kan møderne overværes af medarbejdere i sekretariatet.

§ 8. Formanden og afdelingsformanden kan uden forelæggelse for nævnet tage stilling til behandlingen af henvendelser, som falder uden for nævnets kompetence.

Stk. 2. Formanden og afdelingsformanden kan herudover i særlige grupper af tilfælde i henhold til skriftlige retningslinjer, fastsat af nævnet ved enstemmig beslutning, træffe afgørelse på nævnets vegne uden forelæggelse for nævnet.

§ 9. I tilfælde af et medlems forfald indkaldes om muligt medlemmets suppleant.

Behandling af ansøgninger om appeltilladelse

§ 10. I tilfælde af forfald for formanden og dennes suppleant ledes forhandlingerne af landsdommeren og i tilfælde af også dennes forfald af det ældste tilstedeværende medlem af nævnet.

§ 11. Har medlemmer og suppleanter forfald, kan nævnet træffe beslutning, hvis 3 medlemmer er til stede.

Stk. 2. Beslutninger træffes af nævnet ved almindelig stemmeflerhed. I tilfælde af stemmelighed er formandens stemme afgørende.

Stk. 3. Ethvert tilstedeværende medlem kan kræve behandlingen af en sag udsat, hvis nævnet ikke er fuldtalligt.

§ 12. I henhold til skriftlige retningslinjer, fastsat af nævnet ved enstemmig beslutning, kan afgørelse i særlige grupper af tilfælde træffes af 3 af nævnets medlemmer, nemlig en dommer, en advokat og en universitetslærer. Hvert af de i sagens behandling deltagende medlemmer kan dog i disse tilfælde kræve en sag behandlet i det samlede nævn.

Behandling af klager over afslag på fri proces

§ 13. I tilfælde af forfald for afdelingsformanden og dennes suppleant ledes forhandlingerne af byretsdommeren.

§ 14. Har medlemmer og suppleanter forfald, kan nævnet træffe beslutning, hvis 2 medlemmer er til stede.

Stk. 2. Beslutninger træffes af nævnet ved almindelig stemmeflerhed. Hvis afgørelsen træffes af 2 medlemmer, kræves enighed.

Stk. 3. Ethvert tilstedeværende medlem kan kræve behandlingen af en sag udsat, hvis nævnet ikke er fuldtalligt.

Genoptagelse og protokollering

§ 15. Nævnet kan på begæring omgøre en afgørelse, såfremt der foreligger væsentlige nye oplysninger.

§ 16. Nævnets beslutninger indføres i en særlig protokol.

Stk. 2. Ethvert medlem kan kræve at få tilføjet protokollen en kort begrundelse for sin stemmeafgivning.

Underretning og aktindsigt

§ 17. Nævnets afgørelse meddeles ansøgeren eller klageren uden angivelse af, hvilke medlemmer der har deltaget i sagens behandling, og hvorledes de har stemt.

Stk. 2. I meddelelsen om nævnets afgørelse begrundes afgørelsen med henvisning til indholdet af de bestemmelser, der giver hjemmel for meddelelse af appeltilladelse eller fri proces.

Stk. 3. Meddelelse om afgørelsen underskrives af formanden eller afdelingsformanden eller af den, som disse bemyndiger hertil.

Stk. 4. Der gives underretning om afgørelsen til en modpart i sagen, der er underrettet eller hørt i anledning af ansøgningen eller klagen.

Stk. 5. Der gives i sager vedrørende appeltilladelse tillige underretning til den eller de retter, som har truffet afgørelse i sagen.

Stk. 6. Der gives i sager vedrørende fri proces tillige underretning til Civilstyrelsen.

§ 18. Aktindsigt meddeles af formanden eller afdelingsformanden i overensstemmelse med bestemmelserne i retsplejelovens §§ 41-41 g, 255 a og 729 a-729 d med de fornødne tillem্পninger.

Stk. 2. Begæring om indsigt fra den registrerede i medfør af lov om behandling af personoplysninger behandles efter reglerne i lovens §§ 31-34.

Ændringer

§ 19. Ændringer i nævnets forretningsorden forudsætter enstemmighed.

Ikrafttræden

§ 20. Denne bekendtgørelse træder i kraft den 1. januar 2008.

Stk. 2. Samtidig ophæves bekendtgørelse nr. 151 af 23. februar 2001.

Vedttaget på Procesbevillingsnævnets møde den 20. april 2007.

9.3. Oversigt over bestemmelser i retsplejeloven om meddelelse af appeltilladelse

Kapitel 36.

Anke

§ 368. Domme afsagt af en byret kan af parterne ankes til den landsret, i hvis kreds byretten ligger. Angår sagen krav, der efter påstanden har en økonomisk værdi af højst 10.000 kr., kan dommen kun ankes med Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. stk. 2.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet kan meddele tilladelse til anke af domme, der er omfattet af stk. 1, 2. pkt., hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor.

Ansøgning om tilladelse skal indgives til nævnet inden 4 uger efter dommens afsigelse. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afsigelsen.

Stk. 3. Domme, der er afsagt af en landsret som 1. instans og af Sø- og Handelsretten, kan af parterne ankes til Højesteret, for så vidt ikke andet er bestemt ved lov.

Stk. 4. Anken kan omfatte afgørelser, der er truffet under sagen, for så vidt ikke andet er bestemt ved lov.

Stk. 5. Bestemmelser om sagsomkostninger i domme, som er afsagt af en landsret eller af Sø- og Handelsretten, kan kun ankes særskilt til Højesteret med tilladelse fra Procesbevillingsnævnet. Bestemmelserne i § 371 finder tilsvarende anvendelse.

§ 371. Domme, der er afsagt af en landsret som 2. instans, kan ikke ankes.

Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til prøvelse i 3. instans, hvis sagen er af principiel karakter. Hvis særlige grunde taler for det, kan tilladelsen begrænses til en del af det krav, som sagen angår, eller, hvor sagen omfatter flere krav eller spørgsmål, til et af disse.

Stk. 2. Ansøgning om tilladelse efter stk. 1, 2. pkt., skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 8 uger efter dommens afsigelse. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afsigelsen.

§ 372. Ankefristen er 4 uger ved anke fra byret til landsret og 8 uger ved anke fra landsret og fra Sø- og Handelsretten til Højesteret. Fristen regnes fra dommens afsigelse.

Stk. 2. Anke sker ved indlevering af ankestævning på ankeinstansens kontor. Indlevering skal ske inden ankefristens udløb eller, hvis der er meddelt tilladelse efter § 368, stk. 2, eller § 371, inden 4 uger efter, at tilladelsen er meddelt ansøgeren. Indleveres stævningen senere, afvises anken. Ankeinstansen kan dog undtagelsesvis tillade anke indtil 1 år efter dommens afsigelse. Stævningen skal i så fald indleveres inden 4 uger efter tilladelsens meddelelse. Bestemmelserne i § 398 finder tilsvarende anvendelse ved behandlingen af ansøgning om tilladelse til anke efter fristens udløb. Landsrettens afgørelse kan kun indbringes for Højesteret efter reglerne i § 392, stk. 2.

Stk. 3. En anke, der hæves eller afvises af anden grund end overskridelse af fristen efter stk. 2, kan med rettens tilladelse på ny tages under behandling, såfremt ny ankestævning indleveres på rettens kontor inden 2 uger efter, at sagen blev hævet eller afvist.

Kapitel 37.

Kære

§ 389. Kendelser og beslutninger, der er afsagt af en byret, kan, medmindre andet er bestemt i loven, kares til den landsret, i hvis kreds byretten ligger.

Stk. 2. Kendelser og beslutninger om sagsomkostninger, der er fastsat til højst 10.000 kr., kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til kære, hvis særlige grunde taler derfor.

Stk. 3. Ansøgning om kærertiladelse efter stk. 2 skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 2 uger efter, at afgørelsen er truffet. Nævnet kan dog undtagelsesvis give tilladelse, hvis ansøgningen indgives senere, men inden 6 måneder efter, at afgørelsen er truffet.

§ 391. Bestemmelser i domme afsagt af en byret om sagsomkostninger, der er fastsat til mere end 10.000 kr., kan indbringes særskilt for landsret ved kære.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet kan give tilladelse til kære af bestemmelser i domme om sagsomkostninger, der efter stk. 1 ikke kan påkæres, hvis særlige grunde taler derfor.

Bestemmelserne i § 389, stk. 3, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Domme, hvorved retten afviser sagen, fordi den ikke er indbragt for rette domstol eller ikke rettidigt er indbragt for domstolene eller ankeretten, kan indbringes for højere ret ved kære. Hvis dommen er afsagt af en landsret som ankeinstans, kan kære kun ske med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådantilladelse kan gives, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Ansøgning om kærertiladelse skal indgives til nævnet inden 2 uger efter, at afgørelsen er truffet. Procesbevillingsnævnet kan dog undtagelsesvis give tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 6 måneder efter, at afgørelsen er truffet.

§ 392. Kendelser og beslutninger, der afsiges af en landsret eller af Sø- og Handelsretten efter reglerne i § 253 i en sag, der behandles af retten som 1. instans, kan kæres til Højesteret, såfremt Højesteret tillader det, jf. § 253, stk. 4.

Stk. 2. I andre tilfælde kan landsrettens eller Sø- og Handelsrettens kendelser og beslutninger kæres til Højesteret med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådantilladelse kan gives, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Hvis særlige grunde taler for det, kan en tilladelse til at kære til Højesteret som 3. instans begrænses til en del af sagen. Ansøgning om kærertiladelse skal indgives til nævnet inden 2 uger efter, at afgørelsen er truffet.

Procesbevillingsnævnet kan dog undtagelsesvis give tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 6 måneder efter, at afgørelsen er truffet.

Kapitel 43 a. Prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse

§ 475. Anke sker ved meddelelse til dommeren. Ankefristen er 4 uger fra dommens afsigelse. Byretten sender meddelelsen om anken samt sagens akter til landsretten, der berammer mundtlig forhandling af sagen i et retsmøde, til hvilket parterne indkaldes af retten med et af denne bestemt varsel. Bestemmelserne i § 372, stk. 2, 3.-7. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Om sagens behandling i landsretten gælder tilsvarende regler som fastsat for byretsbehandlingen.

Stk. 3. Landsrettens dom kan ikke ankes til Højesteret. Bestemmelserne i § 371, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, finder dog tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Anke har kun opsættende virkning, når det bestemmes af den ret, hvis afgørelse påankes, eller af den ret, til hvilken anke sker.

Kapitel 43 b. Prøvelse af beslutning om adoption uden samtykke

§ 475 i. Ankefristen er 4 uger ved anke til landsret og 8 uger ved anke til Højesteret. Der kan ikke i medfør af § 372, stk. 2, meddeles tilladelse til at anke dommen efter ankefristens udløb.

Stk. 2. Anke til landsret sker ved meddelelse til byretten. Meddelelsen kan ske mundtligt til retsbogen. Retten sender meddelelsen og sagens akter til landsretten.

Stk. 3. Landsrettens dom kan ikke ankes til Højesteret. Bestemmelserne i § 371, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, finder dog tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Om kære gælder reglerne i kapitel 37. Der kan dog ikke i medfør af § 394, stk. 2, meddeles tilladelse til at kære de i § 475 b, stk. 4, nævnte kendelser efter kærefristens udløb.

Stk. 5. Om sagens behandling i landsretten og Højesteret gælder tilsvarende regler som fastsat for byretsbehandlingen.

Kapitel 53. Appel af fogedrettens afgørelser

§ 584. Afgørelser, der er truffet af en fogedret, kan, medmindre andet er bestemt i loven, kæres til den landsret, i hvis kreds fogedretten ligger.

Stk. 2. Afgørelser om udlæg for krav, der har en økonomisk værdi af højst 10.000 kr., kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til kære, hvis særlige grunde taler derfor.

Stk. 3. Ansøgning om kæretilladelse skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 4 uger efter afgørelsen. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afgørelsen.

Stk. 4. Fogedrettens afgørelse efter § 561, stk. 2-4, § 562, stk. 1-3, § 563, § 566, stk. 3, 3. pkt., § 569, stk. 1, 4. pkt., § 570, stk. 2, 3. pkt., og stk. 3, § 571, stk. 1, § 576, stk. 2, og § 577, stk. 2, kan ikke kæres.

§ 584 a. Fogedrettens afgørelser om omkostninger, der er fastsat til mere end 10.000 kr., kan særskilt kæres.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet kan meddele tilladelse til kære af fogedrettens afgørelse om omkostninger, der efter stk. 1 ikke kan påkæres, hvis særlige grunde taler derfor.

Stk. 3. Ansøgning om kæretilladelse skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 2 uger efter afgørelsen. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgningen indgives senere, men inden 6 måneder efter afgørelsen.

§ 585. Landsrettens afgørelse i en kæresag kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til kære, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Hvis særlige grunde taler for det, kan tilladelsen begrænses til en del af sagen.

Stk. 2. Ansøgning om kæretilladelse skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 8 uger, i auktionssager dog inden 4 uger, efter afgørelsen. I andre sager end auktionssager kan nævnet dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afgørelsen.

Kapitel 58. Skifte af fællesbo mv.

§ 664. Anke foregår i overensstemmelse med de om anke fra byret til landsret i andet afsnit givne regler med de lempelser, som følger af forholdets natur.

Stk. 2. Ankestævningen forkyndes såvel for den ankendes modpart som for skifteretten, der på boets bekostning har at drage omsorg for, at der i fornødent fald tages til genmæle.

Stk. 3. Den for skifteretten stedfundne procedure er ikke bindende, og der er endog intet til hinder for, at tillæg til og rettelser i de tidligere påstande fremsættes. Dog kan parterne ikke tilbagekalde de af dem for skifteretten afgivne, skiftebogen tilførte, erklæringer med hensyn til sagens sammenhæng.

Stk. 4. Kære foregår med de lempelser, som følger af ovenstående bestemmelser, efter samme regler som kære til landsret over byrettens afgørelser.

§ 665. Når en i henhold til § 662 iværksat anke har fundet sin afgørelse ved landsret, kan der i reglen ikke ske yderligere anke til Højesteret. Procesbevillingsnævnet kan dog meddele

tilladelse til anke. Bestemmelserne i § 371, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Om anke til Højesteret gælder de almindelige regler i kap. 36.

Stk. 3. Landsrettens afgørelse i en kæresag kan ikke kæres. Bestemmelserne i § 392, stk. 2, finder dog tilsvarende anvendelse.

(§§ 664 og 665 er ophævet pr. 1. marts 2012, red.)

§ 903. Procesbevillingsnævnet kan tillade anke af domme, der ikke kan ankes efter § 902, stk. 1-3, hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler for det. Stk. 2.

Ansøgning om tilladelse til anke skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 14 dage efter dommens afsigelse. Hvis det er tiltalte, der vil anke, beregnes fristen som i § 904, stk. 2 og 3.

Procesbevillingsnævnet kan undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter dommens afsigelse. Hvis det er anklagemyndigheden, der ønsker at anke, skal den samtidig med ansøgningen til Procesbevillingsnævnet sende underretning om ansøgningen til tiltalte. Manglende underretning medfører ikke, at sagen kan afvises.

Stk. 3. Reglerne i stk. 1 og 2 finder tilsvarende anvendelse på tilladelse til anke af de afgørelser, der er nævnt i § 902, stk. 4.

Stk. 4. Hvis Procesbevillingsnævnet meddeler tiltalte eller anklagemyndigheden tilladelse til anke efter stk. 1 eller 3, indbringer anklagemyndigheden sagen for landsretten. Sagen skal indbringes inden 14 dage efter, at Procesbevillingsnævnet har underrettet anklagemyndigheden om tilladelsen. Hvis det er anklagemyndigheden, der har fået tilladelse til anke, skal anklagemyndigheden forkynde en meddelelse om anke for tiltalte, jf. § 907, stk. 2, inden udløb af den frist, der er anført i 2. pkt.

Kapitel 83. Anke til Højesteret

§ 932. Landsrettens domme i straffesager kan kun ankes med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan meddeles, hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Tilladelsen kan begrænses til en del af sagen, herunder med hensyn til de grunde, hvorpå anken kan støttes, jf. § 933, stk. 2, hvis særlige grunde taler for det.

Stk. 2. Ansøgning om tilladelse til anke skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 14 dage efter dommens afsigelse. Hvis det er tiltalte, der vil anke, beregnes fristen efter reglerne i § 904, stk. 2 og 3. Procesbevillingsnævnet kan undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter dommens afsigelse. Hvis det er anklagemyndigheden, der vil anke, skal den samtidig med ansøgningen til Procesbevillingsnævnet underrette tiltalte om ansøgningen. Manglende underretning medfører ikke, at sagen kan afvises.

Stk. 3. Når ansøgning om tilladelse til anke er indgivet, kan Højesteret beslutte, at fuldbyrdelse af dommen skal udsættes eller standses. Dette sker i hvert fald, når anke tillades.

Kapitel 85. Kære til højere ret

§ 968 a. Kendelser og andre beslutninger, der er afsagt af landsretten under behandling af en ankesag, kan kun kæres til Højesteret af sagens parter eller de personer, der er nævnt i § 968, stk. 2, under tilsvarende betingelser som anført i § 968 og med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan meddeles, hvis kæremålet angår spørgsmål af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor.

Stk. 2. Ansøgning om tilladelse til kære skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 14 dage efter kendelsens eller beslutningens afsigelse. Er det tiltalte, der vil kære, og har tiltalte ikke været til stede ved afsigelsen, regnes ansøgningsfristen fra forkyndelsen af afgørelsen.

Procesbevillingsnævnet kan undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter kendelsens eller beslutningens afsigelse. Hvis det er anklagemyndigheden, der vil kære, skal den samtidig med ansøgningen til Procesbevillingsnævnet give underretning om ansøgningen til den, som kendelsen eller beslutningen vedrører. Manglende underretning medfører ikke, at sagen kan afvises.

Stk. 3. Hvis Procesbevillingsnævnet meddeler tiltalte eller anklagemyndigheden tilladelse til kære efter stk. 1, indbringer anklagemyndigheden sagen for Højesteret. Sagen skal indbringes inden 14 dage efter, at Procesbevillingsnævnet har underrettet anklagemyndigheden om tilladelsen.

Stk. 4. Kendelser og andre beslutninger, der er afsagt af landsretten under behandling af en ankesag, og som retter sig mod nogen, der ikke er part i sagen, kan kæres til Højesteret under tilsvarende betingelser som anført i § 968 uden tilladelse efter stk. 1, jf. dog § 1013, stk. 3.

§ 973. Landsrettens afgørelse i en kæresag kan kun kæres til Højesteret med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan meddeles, hvis kæremålet angår spørgsmål af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Tilladelsen kan begrænses til en del af sagen, hvis særlige grunde taler for det. Reglerne i § 968 a, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.

Kapitel 91. Sagsomkostninger

§ 1013. Når en dom er påanket, prøver den overordnede ret omkostningsspørgsmålet, for så vidt dettes afgørelse afhænger af ankens udfald, eller det særlig er inddraget under anken. En tilsvarende regel gælder, når kæremål rejses mod en kendelse, der har pålagt erstatning af omkostninger i forbindelse med straf eller lignende følger. I andre tilfælde kan kæremål rejses mod rettens afgørelse af omkostningsspørgsmålet, når afgørelsen er uafhængig af sagens udfald, og de pålagte omkostningers beløb kan antages at ville overstige 40 kr.

Stk. 2. Foranstående regler gælder også med hensyn til fastsættelse af vederlag til offentlige anklagere, hvor derom bliver spørgsmål, og til forsvarere.

Stk. 3. Landsrettens afgørelser om vederlag til forsvarere kan ikke kæres.

Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til, at afgørelsen kæres til Højesteret, hvis kæremålet angår spørgsmål af principiel karakter eller andre særlige grunde i øvrigt taler for det. Reglerne i § 968 a, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Pålagte omkostninger kan af restanceinddrivelsesmyndigheden inddrives efter reglerne i § 90, stk. 2-4, § 91, stk. 2-5, og § 92 i lov om fuldbyrdelse af straf m.v.

9.4 Oversigt over bestemmelser i retsplejeloven om fri proces

§ 325. Der kan efter ansøgning meddeles en person, der opfylder de økonomiske betingelser efter stk. 2-5, og som ikke har en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, der dækker omkostninger ved sagen, fri proces efter reglerne i §§ 327 og 328.

Stk. 2. Personer, hvis indtægtsgrundlag ikke overstiger de i stk. 3-5 nævnte beløb, opfylder de økonomiske betingelser for at få fri proces, medmindre omkostningerne ved sagen må antages at blive uvæsentlige i forhold til ansøgerens indtægtsgrundlag. Justitsministeren fastsætter regler om opgørelse af indtægtsgrundlaget.

Stk. 3. Indtægtsgrænsen udgør 236.000 kr. (2005-niveau) for enlige.

Stk. 4. For samlevende anvendes parrets samlede indtægtsgrundlag, og indtægtsgrænsen udgør 300.000 kr. (2005-niveau). Hvis parret har modstående interesser i sagen, anvendes dog ansøgerens eget indtægtsgrundlag og indtægtsgrænsen for enlige.

Stk. 5. Indtægtsgrænsen forhøjes med 41.000 kr. (2005-niveau) for hvert barn under 18 år, herunder stedbørn eller plejebørn, som enten bor hos ansøgeren eller i overvejende grad forsørges af denne.

§ 326. De i § 323, stk. 6, og § 325, stk. 3-5, angivne beløb reguleres hvert år pr. 1. januar med 2,0 pct. tillagt eller fratrukket tilpasningsprocenten for det pågældende finansår, jf. lov om en satsreguleringsprocent. De regulerede beløb efter § 323, stk. 6, afrundes til det nærmeste hele kronebeløb, der kan deles med 10. De regulerede beløb efter § 325, stk. 3-5, afrundes til det nærmeste hele kronebeløb, der kan deles med 1.000. Reguleringen sker på grundlag af de på reguleringstidspunktet gældende beløb før afrunding. Justitsministeren bekendtgør hvert år, hvilke reguleringer der skal finde sted.

§ 327. Fri proces kan, jf. § 325, gives til en sag i 1. instans

- 1) i de i § 139, stk. 1, § 147 e og kapitel 42 omhandlede sager, dog ikke til sagsøgeren i sager om ændring af en aftale eller dom efter forældreansvarslovens § 14 eller § 17, stk. 2,
- 2) til forbrugeren i sager om tilbagebetaling af pengeydelse, som er omfattet af et påbud efter markedsføringsloven nedlagt af retten eller meddelt af Forbrugerombudsmanden, og
- 3) når ansøgeren helt eller delvis har fået medhold i

a) Advokatnævnet, jf. § 146,

b) et huslejenævn eller et beboerklagenævn,

c) et centralt statsligt klagenævn eller

d) et privat klage- eller ankenævn, der er godkendt af ministeren for familie- og forbrugeranliggender, og sagen er indbragt af ansøgeren til opfyldelse af nævnets afgørelse eller et forlig indgået for nævnet eller af modparten til ændring af nævnets afgørelse eller et forlig indgået for nævnet.

Stk. 2. Fri proces kan, jf. § 325, gives til en appelsag, når ansøgeren helt eller delvis har fået medhold i den foregående instans, og sagen er appelleret af modparten.

Stk. 3. Fri proces efter stk. 1 og 2 kan ikke gives, hvis det er åbenbart, at ansøgeren ikke vil få medhold i sagen.

Stk. 4. Fri proces efter stk. 1 og 2 meddeles af den ret, som sagen er indbragt for eller kan indbringes for. Afslås fri proces, træffes afgørelsen ved kendelse. Uanset § 392, stk. 2, kan afslag på fri proces til en sag, der behandles af Sø- og Handelsretten eller af landsretten som 1. instans, kæres uden særlig tilladelse.

§ 328. Uden for de tilfælde, der er nævnt i § 327, kan fri proces, jf. § 325, gives, hvis ansøgeren skønnes at have rimelig grund til at føre proces.

Stk. 2. I vurderingen af, om ansøgeren har rimelig grund til at føre proces, indgår blandt andet

- 1) sagens betydning for ansøgeren,
- 2) udsigten til, at ansøgeren vil få medhold i sagen,
- 3) sagsgenstandens størrelse,
- 4) størrelsen af de forventede omkostninger og
- 5) muligheden for at få sagen afgjort ved et administrativt nævn eller et privat klage- eller ankenævn, der er godkendt af ministeren for familie- og forbrugeranliggender.

Stk. 3. I sager i 1. instans om opsigelse eller ophævelse af boliglejemål eller ansættelsesforhold eller om personskade anses henholdsvis lejeren, arbejdstageren og skadelidte for at have rimelig grund til at føre proces, medmindre forhold som nævnt i stk. 2, nr. 2-5, klart taler herimod.

Stk. 4. Fri proces efter stk. 1-3 kan kun undtagelsesvis gives til sager, der udspringer af ansøgerens erhvervsvirksomhed, eller sagsøgeren i sager om ærekrænkelse, medmindre en ærekrænkelse af en vis grovhed er udbredt gennem et massemedium eller i øvrigt til en videre kreds.

Stk. 5. Fri proces efter stk. 1-3 meddeles af justitsministeren. Afslås fri proces, kan afslaget påklages til Procesbevillingsnævnet inden 4 uger efter, at ansøgeren har fået meddelelse om afslaget.

§ 329. Uden for de tilfælde, der er nævnt i § 325, jf. §§ 327 og 328, kan justitsministeren efter ansøgning meddele en part fri proces, når særlige grunde taler for det. Dette gælder navnlig i sager, som er af principiel karakter eller af almindelig offentlig interesse, eller som har væsentlig betydning for ansøgerens sociale eller erhvervsmæssige situation. Afslås fri proces, kan afslaget påklages til Procesbevillingsnævnet inden 4 uger efter, at ansøgeren har fået meddelelse om afslaget.

§ 330. Justitsministeren kan fastsætte regler om indholdet af en ansøgning om fri proces og om de oplysninger, som ansøgeren skal meddele.

§ 331. Fri proces medfører for vedkommende part 1) fritagelse for afgifter efter lov om retsafgifter,

- 2) beskikkelse af en advokat til at udføre sagen mod vederlag af statskassen, jf. § 334,
- 3) godtgørelse fra statskassen for udgifter, som med føje er afholdt i forbindelse med sagen,
- 4) fritagelse for at erstatte modparten sagens omkostninger og
- 5) i skiftesager fritagelse for sikkerhedsstilling for skifteomkostninger og, for så vidt udgifterne ikke kan dækkes af boets midler, fritagelse for betaling af vederlag til eventuel medhjælper i boet og andre udgifter ved foranstaltninger, der iværksættes med skifterettens godkendelse.

Stk. 2. Fri proces kan i bevillingen begrænses til enkelte af de i stk. 1 nævnte begunstigelser.

Stk. 3. Virkningerne af fri proces omfatter hele sagen i den pågældende instans, herunder den procedure, der er nødvendig for at opnå en ny foretagelse af sagen for samme ret, samt fuldbyrdelse af afgørelsen. Virkningerne omfatter tillige de foranstaltninger, som af hensyn til forberedelsen af sagsanlægget med føje er foretaget inden meddelelse af fri proces.

Stk. 4. Virkningerne af fri proces omfatter også behandlingen af sagen i 2. eller 3. instans, såfremt sagen er indbragt for højere ret af modparten og den part, der har fri proces, helt eller delvis har fået medhold i den foregående instans.

Stk. 5. Virkningerne af fri proces medfører ikke ved en parts død

Stk.6. Bevillingen kan tilbagekaldes, når de forudsætninger, under hvilke den er meddelt, viser sig ikke at være til stede eller at være bortfaldet. Når bevillingen tilbagekaldes, ophører virkningerne af fri proces.

(§ 331 er ændret pr. 1. marts 2012, red.)

§ 332. Retten træffer afgørelse om betaling af sagsomkostninger, som om der ikke var givet fri proces, herunder et skønsmæssigt fastsat beløb svarende til de afgifter, der efter sagsgenstandens værdi skulle have været betalt, jf. § 331, stk. 1, nr. 1. I det omfang en part er fritaget for betaling af sagsomkostninger til modparten, jf. § 331, stk. 1, nr. 4, betales sagsomkostningerne af statskassen. Pålægges modparten at betale sagsomkostninger, tilfalder beløbet statskassen. Har den part, der har fri proces, selv afholdt udgifter i anledning af sagen, fordeler retten dog beløbet mellem statskassen og parten.

Stk. 2. Retten kan pålægge en part, der har fri proces, helt eller delvis at erstatte statskassens udgifter ved den fri proces, i det omfang udgifterne ikke pålægges modparten, når partens forhold, herunder som disse er efter sagens udfald, taler for det.

§ 333. For hver ret antager justitsministeren et passende antal advokater til at udføre sager for parter, der har fri proces, eller for hvem der i øvrigt beskikkes en advokat efter reglerne i denne lov. Justitsministeren kan ved antagelse af en advokat ved en byret bestemme, at der ikke skal tilkomme den pågældende godtgørelse for rejseudgifter ved møde inden for retskredsen.

Stk. 2. I ankesager kan den advokat, der har været beskikket under behandlingen i den foregående instans, beskikkes til også at føre sagen for den overordnede ret, såfremt advokaten er mødeberettiget for denne ret.

Stk. 3. Efter partens anmodning kan en advokat, der ikke er antaget ved vedkommende ret, beskikkes, såfremt det findes forsvarligt og advokaten er mødeberettiget for retten og villig til at lade sig beskikke.

Stk. 4. En autoriseret advokatfuldmægtig eller en advokat, der ikke har møderet for landsret, kan beskikkes i en sag, der anmeldes som prøvesag, hvis det findes forsvarligt. Det er dog en betingelse, at sagen ikke på forhånd skønnes uegnet som prøvesag, og at parten meddeler samtykke hertil.

Stk. 5. De i stk. 1 nævnte advokater skal yde retshjælp efter § 323, stk. 1, 2. pkt. Advokater, der ikke er omfattet af stk. 1, kan ved anmeldelse til den myndighed, som justitsministeren bestemmer, påtage sig en tilsvarende forpligtelse.

§ 334. Beskikkelse af advokat meddeles af rettens præsident (på Bornholm af dommeren). Beskikkelsen omfatter også retshandlinger ved anden ret.

Stk. 2. Der tilkommer den beskikkede advokat et passende salær samt godtgørelse for udlæg, herunder rejseudgifter, som advokaten med føje har haft i forbindelse med hvervet, jf. dog § 333, stk. 1, 2. pkt.

Stk. 3. Anmoder parten om beskikkelse af en bestemt advokat, kan retten betinge beskikkelsen af, at advokaten helt eller delvis frafalder krav mod statskassen om godtgørelse for rejseudgifter.

Stk. 4. Salær og godtgørelse fastsættes af den ret, der har foretaget beskikkelsen. Fastsættelsen sker ved særskilt beslutning samtidig med sagens eller retshandlingens afslutning.

Stk. 5. Den beskikkede advokat må ikke modtage salær eller godtgørelse ud over de beløb, der er fastsat af retten. I de i stk. 3 nævnte tilfælde og i tilfælde, hvor den beskikkede advokat giver møde ved en anden ret, jf. stk. 1, 2. pkt., kan der dog træffes aftale mellem parten og advokaten om, at parten skal betale rejseudgifter, der ikke dækkes af statskassen. Reglen i 1. pkt. gælder

ikke, såfremt der er truffet særlig aftale mellem parten og advokaten om vederlaget og advokaten frafalder krav på vederlag af statskassen.

Stk. 6. Såfremt omkostninger ved sagen er dækket af en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, skal salær og godtgørelse til den beskikkede advokat i første række betales af forsikringen.

§ 335. Såfremt omkostninger ved sagen er dækket af en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, indtræder statskassen i sikredes krav mod forsikringsselskabet, i det omfang statskassen har ydet dækning efter reglerne om retshjælp og fri proces. Dette gælder dog ikke dækning i form af fritagelse for afgifter efter § 331, stk. 1, nr. 1.

§ 336. Der kan efter ansøgning ydes en part, som har en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, der dækker omkostninger ved sagen, godtgørelse fra statskassen af den del af omkostningerne, der overstiger forsikringens maksimum, såfremt sagens karakter eller omstændighederne i øvrigt kan begrunde, at omkostningerne ikke har kunnet afholdes inden for forsikringens maksimum. Bestemmelserne i §§ 325-328 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Omkostninger ved sagen dækkes efter stk. 1, i det omfang statskassen, hvis der havde været meddelt fri proces, ville have ydet dækning efter §§ 331, 332 og 334.

Stk. 3. Når retten i medfør af § 327, stk. 4, har truffet afgørelse om, at betingelserne i stk. 1 for dækning af den del af omkostningerne, der overstiger forsikringens maksimum, er opfyldt, fastsætter retten samtidig, hvilket beløb der kan dækkes, jf. stk. 2.

Stk. 4. Når justitsministeren eller Procesbevillingsnævnet i medfør af § 328, stk. 5, har truffet afgørelse om, at betingelserne i stk. 1 for dækning af den del af omkostningerne, der overstiger forsikringens maksimum, er opfyldt, kan justitsministeren træffe afgørelse om udbetaling af det ansøgte beløb, såfremt dette kan godkendes, jf. stk. 2. Kan justitsministeren ikke godkende det ansøgte beløb, sender justitsministeren sagen til den ret, der behandler eller senest har behandlet sagen, hvorefter retten fastsætter, hvilket beløb der kan dækkes, jf. stk. 2.

§ 500. Fogedretten vejleder i fornødent omfang den, der ikke møder med advokat, om hans retsstilling.

Stk. 2. Retten kan give en person, der opfylder de økonomiske betingelser efter § 325, fri proces, hvis den pågældende har behov for advokatbistand for fogedretten

9.5. Bekendtgørelse nr. 1428 af 14. december 2010 om fri proces

Bekendtgørelse om fri proces

I medfør af § 325, stk. 2, og §§ 326 og 330 i lov om rettens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. 1237 af 26. oktober 2010, fastsættes:

§ 1. Ved afgørelser om fri proces benyttes som indtægtsgrundlag summen af:

- 1) den personlige indkomst efter personskattelovens § 3 og
- 2) kapitalindkomsten efter personskattelovens § 4 med tillæg af aktieindkomsten efter personskattelovens § 4 a og CFC-indkomsten efter personskattelovens § 4 b.

Stk. 2. Ved beregninger efter stk. 1 anvendes de indkomster, der fremgår af årsopgørelsen for det forrige kalenderår. Hvis summen af kapitalindkomsten, aktieindkomsten og CFC-indkomsten er negativ, ses der bort fra den. For samlevende gælder dette kun, hvis parret samlet set har negativ indkomst af de nævnte arter.

Stk. 3. Fri proces efter retsplejelovens §§ 327 og 328 kan meddeles, hvis ansøgerens indtægtsgrundlag opgjort efter stk. 1 er 280.000 kr. eller mindre. Lever ansøgeren i et samlivsforhold, kan fri proces meddeles, hvis summen af parrets indtægtsgrundlag er 356.000 kr. eller mindre. Hvis parret har modstående interesser i sagen, anvendes dog ansøgerens eget indtægtsgrundlag og indtægtsgrænsen for enlige.

Stk. 4. Beløbene i stk. 3 forhøjes med 49.000 kr. for hvert barn, herunder stedbørn og plejebørn, under 18 år, som enten bor hos ansøgeren eller i overvejende grad forsørges af denne.

§ 2. Afviger ansøgerens aktuelle indkomstforhold ifølge de foreliggende oplysninger væsentligt fra det, der er lagt til grund ved opgørelsen af indtægtsgrundlaget efter § 1, stk. 1, lægges de tilsvarende aktuelle indkomstforhold til grund. Det samme gælder, hvis der ikke er opgjort et indtægtsgrundlag for ansøgeren.

§ 3. Er ansøgeren under 18 år, kan der tillige tages hensyn til forældrenes økonomiske forhold.

§ 4. Ansøgeren skal vedlægge årsopgørelse fra skattemyndighederne for 2009. Indgives ansøgningen i december 2011 vedlægges tillige årsopgørelsen for 2010. Lever ansøgeren i et samlivsforhold, skal samleverens årsopgørelse tillige vedlægges. Dette gælder dog ikke, hvis parret har modstående interesser i sagen.

Stk. 2. Ansøgeren skal oplyse antallet af børn, herunder stedbørn og plejebørn, under 18 år, som enten bor hos ansøgeren eller i overvejende grad forsørges af denne.

Stk. 3. Ansøgeren skal oplyse, om der er en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, der dækker omkostningerne ved sagen.

Stk. 4. Civilstyrelsen kan pålægge ansøgeren at tilvejebringe yderligere oplysninger til brug for sagens behandling.

§ 5. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. januar 2011.

Stk. 2. Bekendtgørelsen finder anvendelse på ansøgninger, der behandles den 1. januar 2011 eller senere, medmindre den retssag, hvortil der ansøges om fri proces, er afsluttet før denne dato.

Stk. 3. Bekendtgørelse nr. 1236 af 9. december 2009 om fri proces ophæves. Bekendtgørelsen finder dog fortsat anvendelse på ansøgninger om fri proces i retssager, der er afsluttet før den 1. januar 2011.

Justitsministeriet, den 14. december 2010

Lars Barfoed

/ Astrid Mavrogenis